

IV. СТРАТЕГІЧНЕ БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Вінниччина є потужним лідером в центральній частині України, в якому поєднуються європейські цінності з національно-духовними традиціями.

Регіон

Територія активних, прогресивних та інноваційних громад з комфортним та безпечним середовищем і високим соціальним рівнем життя.

Край

сталого економічного зростання з екологічним та високоефективним, продуктивним сільським господарством, сприятливим бізнес-кліматом та розвинутим промисловим комплексом, сучасною транспортно-логістичною інфраструктурою та інноваційно-активним бізнесом.

V. ПЕРЕЛІК СТРАТЕГІЧНИХ І ОПЕРАТИВНИХ ЦІЛЕЙ.

1. Конкурентоздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку.

- 1.1. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури з урахуванням внутрішніх, міжрегіональних та міжнародних зв'язків.
- 1.2. Розвиток індустрії лікування та оздоровлення (медичний туризм).
- 1.3. Розвиток агропромислового виробництва.
- 1.4. Інноваційний розвиток регіону.

2. Регіон належного та ефективного урядування.

- 2.1 Розвиток електронного урядування та цифровізації.
- 2.2. Розбудова потенціалу інформаційно-аналітичної підтримки регіональної політики.
- 2.3. Посилення міжсекторного партнерства та співпраці.

3. Регіон сталого гуманітарного розвитку.

- 3.1. Створення системи забезпечення найкращих інтересів отримувачів соціальних послуг.
- 3.2. Формування пацієнт-орієнтованої системи охорони здоров'я.
- 3.3. Розвиток професійно-технічної освіти.
- 3.4. Розвиток регіональної інфраструктури фізичної культури і спорту вищих досягнень.
- 3.5. Розвиток туризму. Збереження та поширення культурної спадщини Вінниччини.

4. Регіон спроможних громад та успішних людей.

- 4.1 Підвищення економічної спроможності громад.
- 4.2. Забезпечення населення належним доступом до базових публічних послуг.
- 4.3. Забезпечення єдності і згуртованості в громадах.
- 4.4. Створення сприятливого середовища для дітей та молоді.

5. Регіон безпечного середовища.

- 5.1. Вдосконалення системи цивільного захисту та громадської безпеки.
- 5.2. Посилення захисту на прикордонних територіях.
- 5.3. Забезпечення санітарного та екологічного благополуччя.
- 5.4. Збереження ландшафтного та біотичного різноманіття.
- 5.5. Збереження та раціональне використання водних ресурсів.

**Матриця стратегічних, оперативних цілей, завдань і потенційно можливих сфер реалізації проєктів
Вінницької області**

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
1. Конкурентоздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку	1.1. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури з урахуванням внутрішніх, міжрегіональних та міжнародних зв'язків.	1.1.1. Створення належної та якісної дорожньої інфраструктури.	- Будівництво мостового переходу через р. Дністер на Українсько-Молдовському державному кордоні. - Відновлення автомобільних доріг загального користування місцевого значення відповідно до пріоритетних напрямків. - Здійснення габаритно-вагового контролю, зокрема, за допомогою автоматичних систем WIM (Weigh-in-Motion) «зважування в русі». - Розбудова мережі пунктів дорожнього сервісу для забезпечення проведення перевірки дотримання вимог режимів праці та відпочинку водіїв (відповідно до Європейської угоди щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (ЄУТР).
		1.1.2. Реконструкція міжнародного аеропорту «Вінниця».	- Реконструкція аеродрому міжнародного аеропорту «Вінниця» (обслуговування літаків AirbusA320/A321 та Boeing737-800/737-900 без обмежень через високе навантаження або низьку видимість). - Реконструкція пасажирського терміналу аеропорту «Вінниця» (відповідно стандартів ICAO, що дозволить здійснювати міжнародні та внутрішні операції одночасно). - Створення центру технічного обслуговування літаків (надання ефективних послуг з обслуговування, ремонту та капітального ремонту літаків AirbusA320/A321 та Boeing737-800/737-900).
		1.1.3. Розвиток транспортно-логістичних технологій та об'єктів мультимодальних перевезень	- Будівництво мультимодального вантажно-логістичного центру на базі аеропорту «Вінниця». - Створення мультимодального транспортно-логістичного порту на 3-му пан'європейському залізничному транспортному коридорі (м. Жмеринка).

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
	1.2. Розвиток індустрії лікування та оздоровлення (медичний туризм).	1.2.1.Розвиток інфраструктури, матеріально-технічного оснащення медичних та оздоровчих закладів.	
		1.2.2. Створення умов для запровадження кращого вітчизняного та міжнародного досвіду, підвищення кваліфікації фахівців медичних та оздоровчих закладів.	Курортполіс Хмільник».
		1.2.3.Розвиток інфраструктури та супутніх послуг для підвищення конкурентоздатності медичного туризму.	
		1.2.4.Формування позитивного іміджу регіону як центру надання якісних оздоровчих та лікувальних послуг.	
	1.3. Розвиток агропромислового виробництва.	1.3.1. Посилення спроможності місцевих підприємств АПК та їх об'єднань для підвищення власної ефективності та продуктивності, а також розвитку експортного потенціалу	- Створення консультаційного центру підтримки сільськогосподарської діяльності; - Підтримка створення та діяльності сімейних фермерських господарств, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів; - Підтримка формування локальної мережі сільськогосподарського та сільського дорадництва - Підвищення компетенцій місцевих операторів ринку харчових продуктів щодо запровадження міжнародних систем
		1.3.2.Впровадження агротехнологій з	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		використанням ІТ-інновацій.	забезпечення безпеки та якості харчових продуктів.
		1.3.3. Підтримка розвитку органічного сектору сільськогосподарського виробництва.	
		1.3.4. Сприяння розвитку сільськогосподарського дорадництва, орієнтованого на мале аграрне підприємництво	
	1.4. Інноваційний розвиток регіону.	1.4.1 Активізація в регіоні інноваційної та науково-технічної діяльності.	- Розвиток інновацій у дорожньому господарстві із застосуванням ефективних та економічних підходів до виконання робіт та використання місцевих матеріалів та альтернативних технологій. - Створення лабораторії для проведення досліджень та скорочення життєвого циклу «від розробки до комерціалізації» пришвидшення виходу на ринок розробок. - Стимулювання трансферу технологій та знань між навчальними закладами регіону та закордону (партнерські угоди).
		1.4.2.Розвиток інноваційної інфраструктури.	- Стимулювання розвитку та залучення резидентів у інноваційно-технологічний парк «Кристал» (м.Вінниця)
2. Регіон належного та ефективного урядування	2.1 Розвиток електронного урядування та цифровізації.	2.1.1. Розвиток геоінформаційної системи управління та містобудівного кадастру Вінницької області.	- Створення (розробка) топографо-геодезичної основи (М 1: 10000) для геоінформаційної системи управління та містобудівного кадастру Вінницької області.
		2.1.2. Підвищення спроможності органів державної влади та	- Підтримка розвитку електронних публічних послуг та сервісів області (автоматизація ЦНАП області, впровадження регіонального порталу публічних послуг та сервісів області,

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		місцевого самоврядування до запровадження і використання інструментів електронного урядування та е-демократії.	Проведення навчань, тренінгів, семінарів з питань формування цифрових навичок.). - Упровадження технологій е-урядування в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування області. - Створення планів розвитку електронного урядування та демократії, підключення електронних сервісів та інструментів (е-петиції, бюджет участі, електронні консультації, відкрите місто та ін.), щонайменше у 8 пілотних громадах Вінницької області.
		2.1.3. Розвиток ІТ-інфраструктури регіону, мереж та е-сервісів, підтримка функціонування ІТ-структури Вінницької області.	- Створення інфраструктури підтримки органів місцевого самоврядування та системи захисту інформації (комунального підприємства з інформаційних технологій).
	2.2. Розбудова інформаційно-аналітичної підтримки регіональної політики.	2.2.1. Підвищення спроможності Агенції регіонального розвитку Вінницької області.	- Створення на базі АРР аналітично-консультативного центру з розробки, впровадження та моніторингу стратегій, програм та проєктів.
		2.2.2. Посилення системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.	
		2.2.3. Удосконалення системи збору та аналізу даних для забезпечення ефективної регіональної політики.	
	2.3. Посилення міжсекторного	2.3.1 Підвищення організаційної	- Підвищення організаційної спроможності новостворених інституцій (у т.ч. матеріальна-технічна, інформаційна підтримка

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
	партнерства та співпраці	спроможності інституцій громадянського суспільства.	та менторство), які здійснюють свою діяльність у пріоритетних напрямках соціально-економічного розвитку регіону та громад. - Створення Фонду розвитку інститутів громадянського суспільства області. - Поширення успішних практик та досвіду, який вже напрацьований у регіоні, створення порталу «банку успіху» - Забезпечення інституційного розвитку Громадської ради при облдержадміністрації (у т.ч. матеріально-технічна, інформаційна підтримка та менторство). - Проведення освітніх заходів щодо запровадження різноманітних інструментів громадської участі, проведення публічних консультацій, застосування партисипативного/учасницького бюджетування, здійснення моніторингу виконання програм та проєктів, які реалізуються за бюджетні кошти.
		2.3.2. Підтримка інститутів громадянського суспільства, які працюють у сфері соціально-економічної адаптації вразливих верств населення, які інтегруються або ре інтегруються в місцеві громади.	
		2.3.3. Підвищення рівня знань та компетенцій представників органів влади та неурядового сектору щодо механізмів міжсекторного партнерства.	
		2.3.4. Проведення навчальних заходів з питань патріотичного	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		виховання, громадянської освіти та відповідального громадянства серед молоді.	
		2.3.5. Підтримка незалежних медіа-ресурсів та заповнення аналітичним контентом віртуального простору.	
3. Регіон сталого гуманітарного розвитку	3.1. Створення системи забезпечення найкращих інтересів отримувачів соціальних послуг.	3.1.1. Утворення оптимальної мережі суб'єктів, що надають соціальні послуги.	
		3.1.2. Розвиток механізмів фінансування надавачів соціальних послуг.	- Поширення та розвиток практики застосування соціальних замовлень, забезпечення незалежного моніторингу та оцінки практики соціальних замовлень.
		3.1.3. Розвиток кадрового потенціалу соціальної сфери.	- Запровадження підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників галузі соціальної сфери на базі Інформаційно-аналітичного центру з обслуговування установ соціального захисту населення. - Удосконалення системи проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг.
		3.1.4. Забезпечення права дитини на виховання в сімейному середовищі.	- Впровадження соціальних послуг тимчасового відпочинку (перепочинку) для батьків, які здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю, підтриманого проживання, супроводу під час інклюзивного навчання, догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, посередництва (медіації). - Впровадження наставництва для дітей, які виховуються в інтернатних закладах. - Створення послуги персонального асистента для дітей з комплексними порушеннями розвитку. - Створення центрів соціальної підтримки дітей та сімей, малих

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
			групових будинків, дитячих будинків сімейного типу, сімей патронатних вихователів. - Створення регіонального реєстру неурядових організацій, що здійснюють діяльність в сфері захисту прав дітей, надають послуги дітям і сім'ям з дітьми на території регіону в сфері соціального захисту.
	3.2. Формування пацієнт-орієнтованої системи охорони здоров'я.	3.2.1. Забезпечення повним пакетом медичних послуг населення області з урахуванням гендерного аспекту.	
		3.2.2. Удосконалення системи екстреної медичної допомоги.	- «Вчасна екстрена допомога»
		3.2.3. Впровадження системи телеметричних послуг для пацієнтів та лікарів області.	- Створення центру телеметричного дистанційного консультування на базі обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф з філіями в опорних закладах вторинного рівня.
		3.2.4. Підтримка розвитку опорних лікарень в межах єдиного Госпітального округу.	- Підвищення функціональних потужностей та об'єму медичної допомоги яких відповідають або можуть бути підвищені для визначення їх багатoproфільною лікарнею інтенсивного лікування першого або другого рівня
		3.2.5 Підвищення рівня знань та компетенцій управлінського персоналу комунальних медичних закладів з актуальних питань менеджменту.	
	3.3. Розвиток професійно-технічної освіти	3.3.1. Сприяння залученню інвестицій у розвиток професійної (професійно-	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		технічної освіти), в тому числі приватних підприємців та міжнародних донорів;	
		3.3.2. Запровадження нових стандартів професійної освіти та навчання, навчальних планів і програм на основі компетентностей кращих міжнародних практик;	
		3.3.3. Створення навчально-практичних центрів та центру професійної досконалості на базі закладів професійної (профтехосвіти), оснащення їх сучасним обладнанням і впровадження інноваційних технологій та елементів дуальної форми навчання.	
	3.4. Розвиток регіональної інфраструктури фізичної культури і спорту вищих досягнень	3.4.1. Будівництво і реконструкція інфраструктури спорту вищих досягнень з урахуванням гендерного аспекту	- Реконструкція легкоатлетичного манежу «Колос» (м.Вінниця). - Реконструкція бази СДЮСШОР з веслування ім. Ю. Рябчинської. - Реконструкція КО «Спорткомплекс Здоров'я». - Будівництво Палацу Спорту в м. Вінниці. - Створення ліцею-інтернату у м. Вінниця з пріоритетних у регіоні олімпійських видів спорту.
		3.4.2. Будівництво (модернізація) спортивних споруд (облаштування	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		необхідним обладнанням) з урахуванням гендерного аспекту	
	3.5. Розвиток туризму. Збереження та поширення культурної спадщини Вінниччини.	3.5.1. Підвищення конкурентоздатності культурно-мистецької сфери області	- Підвищення конкурентоздатності регіональних мистецьких і культурних закладів. - Розширення спектру освітніх послуг у сфері культури та створення конкурентоспроможної мистецької освіти.
		3.5.2. Збереження та реставрація пам'яток матеріальної історико-культурної спадщини;	
		3.5.3. Відновлення та збереження елементів нематеріальної культурної спадщини, популяризація серед населення та гостей регіону (у т.ч. через розвиток туризму);	
		3.5.4. Розвиток креативних індустрій та культурних стартапів;	
		3.5.5. Створення електронних ресурсів та баз даних культурного і історичного надбання області (е-культура)	
		3.5.6. Збереження історичної пам'яті як складової культурної політики та національно-патріотичного виховання	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		3.5.7. Розвиток туристичної інфраструктури.	
		3.5.8. Маркетингова діяльність у сфері туризму та створення конкурентних туристичних продуктів.	
4. Регіон спроможних громад та успішних людей	4.1 Підвищення економічної спроможності громад	4.1.1. Формування сприятливого бізнес-середовища	
		4.1.2. Розвиток малого й середнього бізнесу у пріоритетних для громад галузях економіки (у т.ч. ІТ-сектору, туризму, сільського господарства, альтернативної енергетики тощо);	
		4.1.3 Розвиток промислових зон, індустріальних та технологічних парків, підтримка у розвитку технічної інфраструктури, залученні інвестицій та супроводженні інвесторів;	
		4.1.4. Запровадження енерго- та ресурсощадних технологій на об'єктах спільної комунальної власності комунальної сфери та ОСББ.	Енергетична сертифікація громадських будівель та впровадження системи енергомоніторингу як на обласному так і на місцевому рівнях.
		4.1.5. Стимулювання населення та ОСББ до	- Впровадження механізму компенсації відсоткової ставки для ОСББ-учасників програми «ЕНЕРГОДІМ» Фонду

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
	4.2. Забезпечення населення належним доступом до базових публічних послуг	впровадження енергоефективних проєктів в житловому фонді.	енергоефективності. - Організація навчального курсу підготовки енергоменеджерів для представників органів місцевого самоврядування області підписантів «Угоди Мерів».
		4.2.1. Забезпечення населення доступом до якісної (безпечної) питної води	- Модернізація та розвиток систем централізованого водопостачання у маловодних територіях; - Забезпечення підприємств ресурсо- та енергозберігаючими технологіями очищення питної води
		4.2.2. Підвищення спроможності та управління комунальними підприємствами.	
		4.2.3. Розвиток системи ефективних внутрішніх пасажирських перевезень	
		4.2.4. Впровадження нових підходів до надання публічних послуг у малозаселених населених пунктах	
	4.3. Забезпечення єдності і згуртованості в громадах	4.3.1. Забезпечення інклюзивності та доступності закладів освіти, медичних та соціальних установ громади;	
		4.3.2. Створення системи надання соціальних послуг на базовому рівні	- Запровадження моделей адміністрування надання послуг соціальної підтримки за принципом «єдиного вікна», створення фронт-офісів; - створення умов для надання базових/екстрених соціальних послуг (представництво інтересів, консультування, денний

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
			догляд, соціальний супровід, соціальна профілактика, кризове втручання, надання притулку, сімейний патронат) - Розвиток інфраструктури щодо надання інноваційних соціальних послуг зокрема, паліативного догляду, раннього втручання, тимчасового перебування тощо - Створення притулків для бездомних осіб, центрів адаптації для звільнених осіб з місць позбавлення волі, реабілітаційних центрів для осіб з інвалідністю, алко-, наркозалежних, притулків для постраждалих від домашнього насильства та інших закладів і установ, визначених чинним законодавством України; - створення та підтримка розвитку транспортних служб із перевезення осіб з інвалідністю та впровадження європейських та міжнародних та державних стандартів доступності транспортних послуг; - створення належних умов життєзабезпечення та комфортного проживання громадян з порушенням зору завдяки розвитку служб супроводу незрячих
		4.3.3. Створення умов для культурного розвитку та громадської активності населення	- Створення базової мережі закладів культури, у т.ч. поліфункціональних центрів дозвілля з метою розширення спектру надання культурних послуг; - Створення медіатек та інформаційних центрів на базі книгозбірень
		4.3.4. Зміцнення соціальних відносин у громадах через діалог та порозуміння	- створення обласного центру допомоги у запобіганні виникненню інцидентів та злочинів на ґрунті упередженості; - Вдосконалення механізмів взаємодії ОТГ з релігійними і національними спільнотами
		4.3.5. Створення умов для збереження та розвитку етнонаціональної культурної спадщини.	
	4.4. Створення	4.4.1. Забезпечення дітей та	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
	сприятливого середовища, розвиток національно патріотичного середовища для дітей та молоді	молоді дошкільного та шкільного віку якісними та інклюзивними освітніми послугами	
		4.4.2. Створення умов для самореалізації та участі дітей та молоді у житті громади	- Створення молодіжних просторів та центрів
		4.4.3. Розвиток місцевої інфраструктури з урахуванням думки та дотриманням прав дітей та молоді	
		4.4.4. Забезпечення розвитку системи національно-патріотичного виховання дітей і молоді на рівні області, ОТГ як важливої складової національної безпеки української держави	- Створення центрів національно-патріотичного виховання дітей і молоді на районному і місцевому рівні
5. Регіон безпечного середовища	5.1. Вдосконалення системи цивільного захисту та громадської безпеки	5.1.1. Поліпшення системи реагування на надзвичайні та екстрені ситуації	
		5.1.2. Створення місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, розбудова інфраструктури із забезпечення їх функціонування, у т.ч. «Центрів Безпеки»	
		5.1.3. Забезпечення	- Створення регіонального «Ситуаційного центру»;

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		протипожежної безпеки на об'єктах спільної комунальної власності комунальної сфери	- Створення та модернізація системи оповіщення на території Вінницької області; - Реконструкція захисних споруд цивільного захисту області
		5.1.4.Забезпечення укриття населення області в захисних спорудах всіх типів	
		5.1.5 Підвищення безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах області	- Створення безпечних і комфортних умов руху транспортних засобів, пішоходів та інших учасників дорожнього руху шляхом реалізації заходів з розвитку та удосконалення дорожньо-транспортної інфраструктури (облаштування зон наземних пішохідних переходів, острівців безпеки, встановлення дорожніх знаків, освітлення) згідно нормативно визначених положень. - Впровадження на аварійно-небезпечних ділянках та місцях концентрації дорожньо-транспортних пригод заходів з удосконалення організації дорожнього руху. - Запровадження системи автоматичної фіксації порушень Правил дорожнього руху. (влаштування технічних пристроїв фото- та відео- фіксації порушень Правил дорожнього руху)
	5.2. Посилення захисту на прикордонних територіях	5.2.1.Будівництво, облаштування та утримання місцевих пунктів пропуску через українсько-молдавський державний кордон	
		5.2.2 Створення умов для належного та своєчасного реагування на ситуацію на державному кордоні	
	5.3. Забезпечення санітарного та	5.3.1. Знешкодження непридатних та	

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
	екологічного благополуччя	заборонених пестицидів та агрохімікатів	
		5.3.2. Розвиток інфраструктури регіональних кластерів з управління відходами	
		5.3.3. Підтримка повторного використання та переробки вторинної сировини	
		5.3.4. Формування культури відповідального споживання та поводження з відходами	
	5.4. Збереження ландшафтного та біотичного різноманіття	5.4.1. Розширення площі природо-заповідного фонду	-
		5.4.2. Збереження природного біорізноманіття	- Створення національного природного парку "Центральне Поділля" (у т.ч., як осередку збереження популяції зубра)
		5.4.3 Популяризація природного та біологічного різноманіття регіону (у т.ч. через розвиток зеленого туризму)	-
		5.4.4. Розробка локальних схем екологічної мережі	-
	5.5. Збереження та раціональне використання водних ресурсів	5.5.1. Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок	-
		5.5.2. Забезпечення належного утримання	-

Стратегічні цілі	Оперативні цілі	Завдання	Потенційно можливі сфери реалізації проєктів
		підземних джерел питного водопостачання	
		5.5.3. Будівництво і реконструкція очисних споруд та систем водовідведення	- Реконструкція та будівництво очисних споруд - Розширення мереж централізованого водовідведення

Директор Департаменту міжнародного
співробітництва та регіонального розвитку ОДА

Володимир МЕРЕЖКО

VI. ОПИС СТРАТЕГІЧНИХ І ОПЕРАТИВНИХ ЦІЛЕЙ, ЗАВДАНЬ

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 1. КОНКУРЕНТОЗДАТНИЙ РЕГІОН НА ОСНОВІ ІННОВАЦІЙНОГО ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Провідною галуззю економіки Вінниччини є аграрний сектор. За обсягами виробництва сільськогосподарської продукції Вінницька область є лідером в Україні. За останні роки в області реалізуються масштабні проекти із розвитку сучасної інфраструктури – елеватори, фрукто- та овочесховища, перевалочні пункти тощо⁹.

Аграрний сектор є одним із рушіїв економічного зростання і пріоритетним експортно-орієнтованим напрямом держави, який має високий потенціал до модернізації, впровадження новітніх технологій та підвищення рівня переробки власної продукції. В Україні аграрний сектор створює близько 10% валового внутрішнього продукту і при підвищенні рівня його ефективності може досягнути до 20%¹⁰.

На Вінниччині вже сформувався потужний сектор підприємств у сфері виробництва та переробки сільськогосподарської продукції, які мають достатній рівень фінансової та інституційної спроможності для реалізації інвестиційних проектів, навчання спеціалістів за кордоном, залучення коштів міжнародних кредитних компаній для розвитку бізнесу та виходу на міжнародні ринки. З реалізацією національних стратегій щодо залучення приватних інвестицій у сільське господарство та виходу на міжнародний рівень (зокрема секторальної експортної стратегії #uafood) будуть створені додаткові можливості для розвитку та підвищення власної продуктивності.

В інтересах регіону важливо, щоб аграрний сектор став надійним партнером у дбайливому ставленні до навколишнього середовища та став каталізатором у розвитку інших видів бізнесу у малих містах та сільських населених пунктах.

Вінницька область має багатогалузевий промисловий комплекс. В регіоні функціонує понад 1200 великих, середніх і малих підприємств різної форми власності, які виробляють промислову продукцію. Галузь промислового виробництва представлена підприємствами машинобудування, виготовлення виробів з деревини, фармацевтики і для подальшої диверсифікації економіки регіону та залучення інвестицій на Вінниччині, формується необхідна інфраструктура (створено 3 індустріальних парки¹¹),

⁹ У зерновому господарстві працює 72 елеватори потужністю 3 млн. тонн – що більше ніж у суміжних областях: для зберігання фруктів, овочів та картоплі в області є в наявності 47 фруктосховищ на 79,3 тис. тонн, 11 картоплесховищ на 4,2 тис. тонн, 18 овочесховищ на 10,6 тис. тонн та 2 комбінованих овочекартоплесховища на 1,7 тис. тонн.

¹⁰ Дані наведено із описової частини Стратегії розвитку сфери інноваційної діяльності на період до 2030 року

¹¹ Вінницький індустріальний парк (35,7 Га). Індустріальний парк "Вінницький кластер холодильного машинобудування" (19,27 Га). дані реєстру індустріальних (промислових) парків станом на 15.05.2019.

Вінницький інноваційно-технологічний парк «Кристал», впроваджуються інновації для поліпшення бізнес-клімату¹², здійснюється активна міжнародна діяльність. І як результат - за рейтингом Регіональний Doing Business 2018¹³ Вінниччина визнана найкомфортнішим регіоном для ведення бізнесу в Україні.

З метою забезпечення конкурентоздатності регіону на 2021-2027 роки, окрім підтримки вже існуючих досягнень, діяльність місцевих і регіональних органів влади має бути спрямована на розвиток транспортно-логістичної інфраструктури, підвищення якості підготовки кадрів, розвиток інновацій, а також на стимулювання розвитку перспективних галузей економіки, зокрема індустрії лікування та оздоровлення, виробництва органічної продукції та харчових продуктів невластивих для українського ринку, але трендових та дефіцитних на ринках інших країн¹⁴.

1.1. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури з урахуванням внутрішніх, міжрегіональних та міжнародних зв'язків

Україна відіграє важливу роль транзитного транспортного мосту, що поєднує країни Європи та Азії, однак наразі транспортна галузь в цілому задовольняє лише основні потреби населення та економіки в перевезеннях за обсягом, але не за якістю. Незадовільна якість дорожньо-транспортної інфраструктури та низький рівень розвитку транспортно-логістичних технологій та об'єктів мультимодальних перевезень знижує її конкурентоспроможність та обмежує вихід української продукції на світові ринки (наразі витрати на транспортування становлять близько 40% загальної вартості продукції¹⁵). З метою реалізації євроінтеграційного курсу України та інтеграції національної транспортної мережі в Транс'європейську транспортну мережу у 2018 році було прийнято Національну транспортну стратегію на період до 2030 року «Drive Ukraine 2030»¹⁶, реалізація якої дозволить комплексно модернізувати галузь та створити сучасну та інноваційну транспортну систему в Україні.

Вінниччина має ключову роль у розбудові національної транспортної мережі. Вдале географічне знаходження у центрі країни, найвища транзитивність території та щільна мережа автомобільного й залізничного сполучення¹⁷ дозволяє з'єднувати не тільки столичний регіон із морськими

¹² зокрема Вінниччина є єдиною областю серед регіонів України, у якій запроваджено надання всіх видів адміністративних та привілейованих до них послуг (82 види).

¹³ Рейтинг проводиться спільно "Спілкою українських підприємців" (СУП) і Офісом ефективного регулювання BRDO. <http://rdb.brdo.com.ua/>

¹⁴ Додаткова інформація у «Плані завдань та заходів з реалізації Стратегії розвитку експорту продукції сільськогосподарства, харчової та переробної промисловості України до 2026 року»

¹⁵ Дані наведено відповідно до описової частини Національної транспортної стратегії до 2030 року.

¹⁶ Національна транспортна стратегія України на період до 2030 року була схвалена розпорядженням КМУ від 30 травня 2018 р. № 430-р

¹⁷ щільність автодоріг загального користування одна з найбільших в Україні і складає 359 км на 1 тис. км² території; щільність залізничних колій загального користування на 1 тис. км² території становить

торговими портами Одеської та Миколаївської областей, але й є важливою ланкою у сполученні країн Балтійського та Чорноморського регіонів.

Впродовж останніх років на Вінниччині зростає інтенсивність використання мережі автомобільних доріг загального користування. У складі транспортних потоків стала значною частка великовагових та великогабаритних транспортних засобів, що спричиняє руйнування автомобільних доріг¹⁸ та штучних споруд на них. Тому для підтримки належного стану автомобільних доріг важливо не тільки здійснювати роботи з їх відновлення, але й посилити контроль за дотриманням габаритно-вагових параметрів транспортних засобів.

Для максимального використання транзитивного потенціалу регіону та створення умов для сталого розвитку всіх територіальних громад важливо розвивати сучасну транспортно-логістичну інфраструктуру та забезпечувати належну якість та безпечність доріг не тільки загальнодержавного але й місцевого значення, так як саме вони є опорною дорожньою мережею для забезпечення доступності населення і суб'єктів господарювання до соціально-економічної інфраструктури населених пунктів, залізничних вузлів та пунктів пропуску через державний кордон.

Завдання і проєкти:

1.1.1. Створення належної та якісної дорожньої інфраструктури.

Проєкти:

- Будівництво мостового переходу через р. Дністер на Українсько-Молдовському державному кордоні.
- Відновлення автомобільних доріг загального користування місцевого значення відповідно до пріоритетних напрямків.
- Здійснення габаритно-вагового контролю, зокрема, за допомогою автоматичних систем WIM (Weigh-in-Motion) «зважування в русі».
- Розбудова мережі пунктів дорожнього сервісу для забезпечення проведення перевірки дотримання вимог режимів праці та відпочинку водіїв (відповідно до Європейської угоди щодо роботи екіпажів транспортних засобів, які виконують міжнародні автомобільні перевезення (ЄУТР).

1.1.2. Реконструкція міжнародного аеропорту «Вінниця»

Проєкти:

41 км; на території є 4 великих залізничних вузли - Жмеринка, Вінниця, Козятин та Вапнярка, міжнародний аеропорт «Вінниця» з високою пропускнуною спроможністю.

¹⁸ Неналежний стан мережі автомобільних доріг загального користування місцевого значення складає біля 7,5 тис.км. (що становить біля 78% від загальної протяжності автомобільних доріг загальнодержавного та місцевого значення області).

- Реконструкція аеродрому міжнародного аеропорту «Вінниця» (обслуговування літаків AirbusA320/A321 та Boeing737-800/737-900 без обмежень через високе навантаження або низьку видимість).

- Реконструкція пасажирського терміналу аеропорту «Вінниця» (відповідно стандартів ІКАО, що дозволить здійснювати міжнародні та внутрішні операції одночасно).

- Створення центру технічного обслуговування літаків (надання ефективних послуг з обслуговування, ремонту та капітального ремонту літаків AirbusA320/A321 та Boeing737-800/737-900).

1.1.3. Розвиток транспортно-логістичних технологій та об'єктів мультимодальних перевезень

Проекти:

- Будівництво мультимодального вантажно-логістичного центру на базі аеропорту «Вінниця».

- Створення мультимодального транспортно-логістичного порту на 3-му паневропейському залізничному транспортному коридорі¹⁹ (м. Жмеринка, м. Козятин) (Примітка: буде опрацьовано після реформування ДП «Укрзалізниця»²⁰).

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА, управління дорожнього господарства Вінницької ОДА, управління розвитку транспорту Вінницької ОДА, управління розвитку територій та інфраструктури Вінницької ОДА.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів (Регіональна програма розвитку автомобільних доріг Вінницької області на 2019 - 2023 роки, ДФРР, Державний дорожній фонд та інші джерела, не заборонені законодавством, у т.ч. залучені із використанням механізму «Державно-приватного партнерства».

Індикатори досягнення:

- Протяжність автомобільних доріг загального користування, на яких виконано будівельні та ремонтні роботи.

- Кількість штучних споруд на автомобільних дорогах загального користування, на яких виконано ремонтні роботи.

¹⁹ Відповідно до стратегії розвитку м. Жмеринка

²⁰ Відповідно до Програми дій Уряду, ціль 8.3. «Українські пасажирів та вантажовідправники мають доступ до якісної, безпечної залізниці»

1.2. Розвиток індустрії лікування та оздоровлення (медичний туризм).

Спричинене глобалізацією зменшення бар'єрів в транскордонній торгівлі послугами сприяло розвитку ринку медичних послуг, що надаються поза межами постійного проживання пацієнта. Ринок транскордонних медичних послуг став активно рости і набувати все більш масовий характер і привів до появи нового виду туризму - «медичного туризму». Внаслідок того, що пацієнти не задоволені тим рівнем, якістю або вартістю медичних послуг, що надаються їм у рамках національних систем охорони здоров'я, за даними видання Medical Travel щороку здійснюється близько 30 млн подорожей. Абсолютними лідерами у цьому сегменті на сьогодні є Німеччина, Ізраїль та Туреччина²¹. Активно стали розвиватися кластери з медичного туризму у Польщі, Чехії, Угорщині, Литві та Хорватії, яких вже сьогодні охрестили «східноєвропейськими тиграми медичного туризму».

Однак світова економічна криза посилила необхідність зниження витрат домогосподарств в більшості країн світу, тому потік в «країни третього світу – економічно розвинуті країни» паралельно з аверсним запрацював в реверсному режимі: в країнах, що розвиваються, створили ультрасучасні медичні центри, персонал яких складають висококваліфіковані спеціалісти. Нині виникла нова сфера глобального конкурентного протистояння національних економік, оскільки медичний туризм за останні роки отримав статус одного з базових конкурентоспроможних елементів ефективної . сервіс-орієнтованої економіки. За прогнозами Всесвітньої організації здоров'я, до 2022 року туризм і охорона здоров'я стануть однією із визначальних галузей.

Незважаючи на кризове становище системи охорони здоров'я та недосконалість законодавчої бази, Україна вже стала постачальником медичних послуг з дуже конкурентним співвідношенням ціна-якість: щороку за отриманням медичних послуг приїжджають біля 50 тис. іноземних пацієнтів, близько 50–70 медичних центрів орієнтовані на клієнтів-іноземців. Конкурентоздатними напрямками є репродуктологія, офтальмологія, стоматологія, клітинна терапія, пластична хірургія, кардіохірургія, естетична медицина. Україна має перспективи стати активним учасником міжнародного медичного туризму як у сфері лікування, так і оздоровлення, так як значним потенціалом для розвитку в'їзного та внутрішнього медичного туризму володіють також курорти з мінеральними водами і цілющими грязями. Також є інтерес іноземних пацієнтів до напрямів відновлювальної медицини.

Вінниччина має високий потенціал розвитку медичного туризму. Окрім наявності унікальних природно-рекреаційних ресурсів (родовищ мінеральних вод та глини), в області розвинена мережа санаторно-курортних, оздоровчих

²¹ Довідково, щороку у Німеччині лікуються майже 250 тисяч іноземних пацієнтів. Медичний туризм приносить кінікам більше 1,2 мільярда євро на рік. Джерело: <https://cutt.ly/nrrMsp8>

закладів (зокрема, курортний комплекс Хмільник включає 8 санаторно-курортних та оздоровчих закладів і щорічно приймає біля 50 тис. пацієнтів), є високодиференційовані заклади охорони здоров'я третинного рівня та потужний науково-медичний навчальний заклад - Вінницький медичний університет ім. М.І. Пирогова входить до 6 найкращих медичних навчальних закладів України.

В результаті реалізації проекту Світового банку щодо покращення медичної допомоги хворим із серцево-судинною патологією, було створено сучасні умови для підготовки висококваліфікованих кадрів кардіохірургів та надання ургентної та планової медичної допомоги. У результаті кількість інтервенційних втручань складає 1622; у новій операційній протягом 2019 року здійснено 134 оперативних втручання, з них 36 на відкритому серці. Другий рік поспіль за рейтинговою оцінкою Асоціації інтервенційних хірургів України область займає 1 -е рейтингове місце (серед 43 центрів) за кількістю операцій стентування коронарних судин. Із завершенням будівництва нового лікувально-діагностичного центру, Вінницька область матиме один із найкращих кардіологічних центрів в Україні.

Вінниччина має високий потенціал до економічного перетворення за принципом смарт-спеціалізації у сфері розвитку оздоровчого та лікувального туризму за наступними напрямками:

- лікування хвороб серця (на базі КЗ «Вінницький регіональний клінічний лікувально-діагностичний центр серцево-судинної патології», відділення інтервенційної кардіології та реперфузійної терапії у Могилів-Подільській ОЛІЛ);
- лікування опорно-рухового апарату та неврології (на базі лікувальних закладів м. Хмільник, Северинівської лікарні відновного лікування, с. Северинівка Жмеринський район);
- оздоровча реабілітація учасників і ветеранів АТО/ОСС (на базі Вінницького обласного госпіталю ветеранів війни, який останніх п'ять років заклад визнається по рейтингу одним з кращих закладів подібного типу для даних верств населення).

Для формування галузі оздоровчого та лікувального туризму в регіоні важливо комплексно підійти до створення якісного конкурентного продукту та супутніх послуг, створити умови для підвищення кваліфікації фахівців відповідно до кращого вітчизняного та міжнародного досвіду, активної промоції та маркетингу медичних послуг на цільових ринках.

Завдання:

1.2.1. Розвиток інфраструктури, матеріально-технічного оснащення медичних та оздоровчих закладів.

Проект:

- «Курортполіс Хмільник».

1.2.2. Створення умов для запровадження кращого вітчизняного та міжнародного досвіду, підвищення кваліфікації фахівців медичних та оздоровчих закладів.

1.2.3. Розвиток інфраструктури та супутніх послуг для підвищення конкурентоздатності медичного туризму.

1.2.4. Формування позитивного іміджу регіону як центру надання якісних оздоровчих та лікувальних послуг.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент охорони здоров'я Вінницької ОДА, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА, Вінницька міська рада, Хмельницька міська рада, медичні та лікувально-оздоровчі заклади і суб'єкти господарювання.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, ДФРР та інші джерела, не заборонені законодавством, у т.ч. залучені із використанням механізму «Державно-приватного партнерства».

Індикатори досягнення:

- кількість пацієнтів з інших країн світу та регіонів України, яким надано високоспеціалізовану медичну допомогу у медичних закладах області;
- кількість пацієнтів з інших країн світу та регіонів України, які отримали послуги у санаторно-курортних, оздоровчих та реабілітаційних закладах області.

1.3 Підтримка агропромислового виробництва

На Вінниччині сільське господарство є традиційним видом діяльності сільського населення. У власності та користуванні сільгоспвиробників області знаходиться 1838,2 тис. га сільськогосподарських земель, з них у фермерських господарствах перебуває 265,3 тис. га (14,4%) та господарствах населення – 571,0 тис. га (31,1%).

Розвиток малих форм господарювання в сільському господарстві стримується низьким рівнем забезпечення основними та оборотними фондами, слабкою кредитоспроможністю та високими ризиками ведення виробництва. Становлення малих форм господарювання в аграрній сфері, як повноправних учасників аграрного ринку, сприятиме доступу до ринків матеріальних, фінансових ресурсів та сільськогосподарської продукції.

Виробництво сільськогосподарської продукції в області переважно є традиційним та низькоінноваційним через низьку спроможність забезпечення сільгоспвиробників сільськогосподарською технікою та обладнанням відповідно до передових агротехнологій

Залучення інвестицій та модернізація об'єктів аграрного виробництва, переробки та інфраструктури дозволить виробляти більше продукції з високою доданою вартістю, що створює додаткову конкурентну та експортну спроможність галузі, а також стимулює диверсифікацію сільської економіки. Активний розвиток підприємств агропромислового комплексу та розвинена у регіоні сфера ІКТ (область займає 6 місце по кількості зайнятих у сфері ІТ, понад 6 тис. зайнятих, 30 компаній) формує потенціал до економічного перетворення за принципом Smart-спеціалізації.

Враховуючи зростання попиту на органічну продукцію в світі²², та сприятливі природні умови в Україні, органічне виробництво стає одним із перспективних напрямів розвитку сільського господарства: за 15 років кількість сертифікованих господарств органічної продукції зросла більш ніж у 100 разів²³, площа сільськогосподарських земель, зайнятих під органічним виробництвом досягла 400 тис. га. У 2018 році Україна посіла 4 місце серед країн-експортерів до ЄС.

На Вінниччині органічне виробництво поступово розвивається: під органічним виробництвом задіяно 4308 га з урахуванням перехідного періоду та 2467 га земель з органічним статусом, а виробництвом органічної продукції займаються 60 сільськогосподарських підприємств, у т.ч. 7 фермерських господарств.

Для підвищення ефективності аграрної галузі, важливо надавати підтримку місцевим підприємствам та фермерським господарствам щодо використання сучасних підходів та технологій у господарстві (з урахуванням змін клімату), освоєння перспективних ринків, запровадження нових законодавчих вимог та процедур, зокрема щодо безпечності та якості харчових продуктів тощо. Для підвищення рівня обізнаності сільгоспвиробників щодо ведення аграрного бізнесу, особливо малих форм господарювання, важливо розвивати мережу сільськогосподарських дорадчих служб.

Завдання:

1.3.1. Посилення спроможності місцевих підприємств АПК та їх об'єднань для підвищення власної ефективності і продуктивності, а також розвитку експортного потенціалу;

Проекти:

- *Створення консультативного центру підтримки сільськогосподарської діяльності;*

²² Обсяг ринку органічної продукції з 2000 по 2016 рік збільшився більше ніж у 5 разів – з 17,9 млрд. дол. США у 2000 році до 89,7 млрд. дол. США у 2016 році. Матеріали дослідження «Світ органічного сільського господарства», що було проведене Дослідним інститутом органічного сільського господарства (FiBL) та Міжнародним підрозділом Міжнародної федерації органічних сільськогосподарських рухів –Органікс Інтернешнл (IFOAM–Organics International) https://ukraine.fibl.org/fileadmin/documents-ukraine/publications_presentations/The_World_of_Organic_Agriculture_2018_FiBL-IFOAM_key_indicators_UA.pdf

²³ У 2002 році в Україні було зареєстровано 31 господарство зі статусом «органічне», у 2017 їх кількість зросла до 375. Дані аналітичного звіту Федерації органічного руху в Україні. http://organic.com.ua/wp-content/uploads/2019/10/ukrainian_organic_market.pdf

- Підтримка створення та діяльності сімейних фермерських господарств, сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів;

- Підтримка формування локальної мережі сільськогосподарського та сільського дорадництва;

- Підвищення компетенцій місцевих операторів ринку харчових продуктів щодо запровадження міжнародних систем забезпечення безпеки та якості харчових продуктів.

1.3.2. Впровадження агротехнологій з використанням ІТ-інновацій;

1.3.3. Підтримка розвитку органічного сектору сільськогосподарського виробництва;

1.3.4. Сприяння розвитку сільськогосподарського дорадництва, орієнтованого на мале аграрне підприємництво.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів облдержадміністрації, Агрооб'єднання «Вінницька рада сільгосптоваровиробників», Асоціація фермерів та землевласників Вінницької області.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством, у т.ч. залучені із використанням механізму «Державно-приватного партнерства».

Індикатори:

- обсяг виробництва сільськогосподарської продукції на малих підприємствах (у тис.грн та у % до загального обсягу виробництва с/х продукції);

- обсяг капітальних інвестицій за видом економічної діяльності - сільське господарство, мисливство та надання пов'язаних із ними послуг (у тис. грн та у % до загального обсягу);

- площа сільськогосподарських земель з органічним статусом та перехідного періоду (тис. га);

- кількість підприємств харчової промисловості (операторів ринку харчових продуктів - ОРХП), яких сертифіковано за стандартами НАССР (у абс. од, та у % до загальної кількості ОРХП).

1.4. Інноваційний розвиток регіону

При наявності потужного науково-дослідницького потенціалу області питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції промислових підприємств за 2015-2017 роки становила 0,6-0,9%²⁴.

²⁴ Статистичні дані «Впровадження інновацій на промислових підприємствах», джерело – ГУ статистики у Вінницькій області, <http://www.vn.ukrstat.gov.ua/index.php/statistical-information/6252-2000-2010.html>

Загальноукраїнський рівень обсягу випуску інноваційної продукції теж низький, тому на національному рівні після аналізу обмежувальних факторів було прийнято Стратегію розвитку інноваційної діяльності до 2030 року.

Деталізацію завдань і заходів щодо стимулювання інноваційного розвитку регіону буде здійснено після прийняття на національному рівні плану реалізації стратегії, а поки на даний час важливо започаткувати «діалогові платформи» для налагодження взаємодії та партнерства між різними потенційними учасниками – виробничими підприємствами, науково-дослідними та учбовими закладами за експертної підтримки спеціалістів з регіонального та міжнародного розвитку. Для практичної реалізації наукового потенціалу регіону важливо провести аналіз стримуючих факторів розвитку інноваційної діяльності на підприємствах, розробити механізми з їх усунення та забезпечити сталість та спадковість вже набутих знань та досвіду молодому поколінню.

Завдання:

1.4.1 Активізація в регіоні інноваційної та науково-технічної діяльності.

Проекти:

- Розвиток інновацій у дорожньому господарстві із застосуванням ефективних та економічних підходів до виконання робіт та використання місцевих матеріалів та альтернативних технологій.
- Створення лабораторії для проведення досліджень та скорочення життєвого циклу «від розробки до комерціалізації» пришвидшення виходу на ринок розробок.
- Стимулювання трансферу технологій та знань між навчальними закладами регіону та закордону (партнерські угоди)

1.4.2. Розвиток інноваційної інфраструктури.

Проект:

- Стимулювання розвитку та залучення резидентів у інноваційно-технологічний парк «Кристал» (м. Вінниця).

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент освіти і науки Вінницької ОДА, АРР Вінницької області, ВНЗ, суб'єкти господарювання області.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством, у т.ч. залучені із використанням механізму «Державно-приватного партнерства».

Індикатори:

- питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції промислових підприємств, %;

- питома вага підприємств, що впроваджували інновації, %;
- кількість комерціалізованих розробок;
- кількість реалізованих міжнародних проектів з трансферу технологій та знань.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 2. РЕГІОН НАЛЕЖНОГО ТА ЕФЕКТИВНОГО ВРЯДУВАННЯ

Відповідно до реанімаційного пакету реформ, який було прийнято ще у 2016 році, на державному рівні поступово впроваджується ключова інституційна реформа - реформа державного управління²⁵, як основа для реалізації галузевих реформ та запровадження ефективних змін у суспільстві. В результаті реформування центральних органів влади має бути змінено ключові підходи до системи прийняття стратегічних рішень та формуванні галузевих політик, модернізації державної служби та управління людськими ресурсами, забезпечено підзвітність органів державного управління, надання адміністративних послуг та управління державними фінансами тощо.

А із реалізацією ключового елементу реформи - електронного урядування²⁶ - буде забезпечено ефективну електронну взаємодію між різними реєстрами та базами даних, що значно спростить обмін інформацією та створить аналітичне підґрунтя для прийняття якісних та виважених рішень та розширить можливості для користування електронними послугами всіх зацікавлених осіб, у т.ч. населення й представників бізнесу.

Окрім реформування системи державного управління на місцевому рівні також відбувається реформування органів місцевого самоврядування та територіальної організації влади базового та районного рівнів (реформа децентралізації). У результаті розмежування повноважень між різними рівнями і органами влади за принципом субсидіарності, базові послуги населенню (освітні, медичні, соціальні, адміністративні) мають надаватись максимально наближено до споживачів.

У результаті впровадження цих двох реформ, повноваження і відповідальність регіональних органів влади та їх інституцій також зазнають суттєвих змін²⁷, тому для забезпечення збалансованого розвитку регіону важливо як усунути можливі перешкоди, що гальмуватимуть ефективну реалізацію національних реформ, так і налагодити ефективну систему підвищення компетенцій, запровадити ефективні механізми надання послуг та належного управління, дотримуючись принципів доброго демократичного врядування (англ. Good Governance).

2.1 Розвиток електронного урядування та цифровізації.

Застосування сучасних інформаційних технологій та цифровізація публічного сектору є ключовими питаннями в оптимізації системи

²⁵ Стратегія реформування державного управління України до 2021 року схвалена розпорядженням КМУ від 24.06.2016 року №474. (нова редакція схвалена розпорядженням КМУ від 18 грудня 2018 р №1102-Р);.

²⁶ У проєкті Державного бюджету України на 2020 рік (проєкт від 15.09.2019) на запровадження електронного урядування закладено 23 900. тис.грн., на національну програму інформатизації - 73 580,0 тис.грн.

²⁷ Детальніше – після прийняття Закону України «Про засади адміністративно-територіальний устрій». Станом на 28.10.2019 закон не прийнято.

управління, забезпечення прозорості та підзвітності дій різних органів влади, запровадження прозорих та відкритих механізмів регулювання бізнесу, обробки та аналізу великих масивів різноманітних даних для підготовки та прийняття виважених та обґрунтованих рішень. Тому запровадження електронного урядування є одним із ключових пріоритетів національної політики України для забезпечення ефективності публічного сектору та підвищення економічного зростання. Діяльність Уряду щодо забезпечення відкритості даних, налагодження електронної взаємодії між різними інформаційними ресурсами та реєстрами дозволить оптимізувати діяльність різних структурних підрозділів органів влади, поліпшити комунікацію при прийнятті важливих для регіону рішень, запровадити надання інноваційних видів послуг у всіх сферах життя, а також забезпечити надання публічних й адміністративних послуг на новому якісному рівні.

На даний час інвестиції в розвиток цифрових навичок населення є одним з пріоритетів Уряду. З економічної точки зору такі інвестиції мають суттєвий вплив на зростання ВВП у середньостроковій перспективі.

Для того, щоб можливості інформатизації були максимально ефективно використані у регіоні, важливо забезпечити якомога ширше проникнення цифрових технологій в усі сфери публічного управління, забезпечити координацію діяльності у розвитку телекомунікаційного середовища регіону для ефективного управління потоками даних, скоротити «цифровий розрив» між обласним центром та віддаленими населеними пунктами області, усунути «цифрову нерівність» у сільських населених пунктах із-за відсутності належного доступу до мережі Інтернет, забезпечити впровадження геоінформаційних систем для поліпшення просторового планування, зокрема реалізації «Схеми планування території Вінницької області»²⁸, сформувати цифрові навички, як користувачів, так і надавачів електронних публічних послуг та сервісів.

Завдання:

2.2.1. Розвиток геоінформаційної системи управління та містобудівного кадастру Вінницької області.

Проекти:

– створення (розробка) топографо-геодезичної основи (М 1: 10 000) для геоінформаційної системи управління та містобудівного кадастру Вінницької області.

²⁸Схема планування території Вінницької області (далі – Схема) розроблена ДП «Діпромісто» у 2008 році та затверджена рішенням 18 сесії Вінницької обласної Ради 6 скликання від 08.11.2013 р. № 587. У Схемі зазначено принципові рішення щодо функціонального зонування території регіону та взаємопов'язаного комплексного розміщення основних об'єктів промисловості, транспорту та інженерної інфраструктури, захисту населених пунктів від небезпечних геологічних і гідрогеологічних процесів, охорони навколишнього природного середовища та культурної спадщини, формування національної екологічної мережі.

2.2.2. Підвищення спроможності органів державної влади та місцевого самоврядування до запровадження і використання інструментів електронного урядування та е-демократії.

Проекти:

- Підтримка розвитку електронних публічних послуг та сервісів області (автоматизація ЦНАП області, впровадження регіонального порталу публічних послуг та сервісів області, проведення навчань, тренінгів, семінарів з питань формування цифрових навичок.).
- Упровадження технологій е-урядування в органах виконавчої влади та місцевого самоврядування області.
- Створення планів розвитку електронного урядування та демократії, підключення електронних сервісів та інструментів (е-петиції, бюджет участі, електронні консультації, відкрите місто та ін.), щонайменше у 8 пілотних громадах Вінницької області.

2.2.3. Розвиток ІТ-інфраструктури регіону, мереж та е-сервісів, підтримка функціонування ІТ-структури Вінницької області.

Проекти:

- Створення інфраструктури підтримки органів місцевого самоврядування та системи захисту інформації (комунального підприємства з інформаційних технологій).

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку облдержадміністрації, Департамент будівництва, містобудування та архітектури облдержадміністрації, інші структурні підрозділи облдержадміністрації, управління інформаційних технологій апарату облдержадміністрації, Вінницька обласна Рада, Міжнародна благодійна організація «Фонд Східна Європа», освітні заклади області, Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій Вінницької області.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів (Національна програма інформатизації та регіональна програми інформатизації «Електронна Вінниччина»), МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- частка покриття території області актуальною топографічною зйомкою у масштабі 1:10 000, %;
- частка ЦНАП, роботу яких автоматизовано, %;

- частка адміністративних та прирівняних до них послуг ОДА, які надаються в електронній формі, %;
- частка органів публічної влади області, в яких впроваджено систему електронного документообігу та інші інформаційні системи обробки даних, %;
- кількість громад, в яких працюють сервіси та інструменти е-демократії;
- кількість громад, які підключені до платформи електронної демократії.

2.2.Розбудова потенціалу інформаційно-аналітичної підтримки регіональної політики.

Із прийняттям Закону України «Про засади державної регіональної політики»²⁹ на регіональному та місцевому рівні було запроваджено нову систему управління регіональним розвитком, що базується на застосуванні комплексного підходу до планування розвитку територій, акцентуючи увагу на зменшенні структурних міжрегіональних диспропорцій, поліпшенні соціальної інтегрованості, удосконалення інфраструктури доступності та стимулювання «точок зростання».

Для підготовки комплексних і системних рішень, а також здійснення їх моніторингу та оцінки, органам місцевого самоврядування та державної влади важливо оперувати актуальною інформацією щодо різних аспектів соціально-економічного та екологічного становища у регіоні урахуванням думки ключових стейкхолдерів і бенефіціаріїв. Однак, ті процеси та трансформації, які відбуваються у суспільстві під впливом суспільно-політичних, економічних та екологічних факторів не завжди можливо дослідити використовуючи традиційні джерела збору інформації (зокрема, використовуючи лише статистичні дані), і, відповідно, зробити ґрунтовний аналіз з урахуванням впливу на різні територіальні одиниці та соціальні групи. Тому під час розробки програмних і проектних документів на регіональному і місцевому рівнях необхідно розширити наявну аналітично-статистичну базу галузевими і тематичними дослідженнями, які проводяться із використанням соціологічних методів збору інформації.

Завдання і проєкти:

2.4.1. Підвищення спроможності Агенції регіонального розвитку Вінницької області.

Проєкт:

- Створення на базі АРР аналітично-консультативного центру з розробки, впровадження та моніторингу стратегій, програм та проєктів.
- Створення на базі АРР офісу євроінтеграції.

²⁹ Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 5 лютого 2015 р.

2.4.2. Посилення системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування.

2.4.3. Удосконалення системи збору та аналізу даних для забезпечення ефективної регіональної політики.

Інституційне та організаційне забезпечення: Вінницька обласна Рада, Агенція регіонального розвитку Вінницької області, Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку облдержадміністрації, Центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій Вінницької області.

Джерела фінансування: кошти обласного бюджету, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- кількість проведених та впроваджених аналітичних досліджень із використанням соціологічних методів збору інформації, одиниць;
- кількість розроблених та впроваджених програм та проєктів, одиниць.

2.3. Посилення міжсекторного партнерства та співпраці.

Реформа публічного управління із одночасним впровадженням національних секторальних реформ вимагатиме від органів влади швидких та оперативних дій з адаптації місцевих політик та програм. Для реалізації ефективної політики, що направлена на сталий соціально-економічний розвиток регіону, органам влади важливо розвивати та поглиблювати партнерство із неурядовим сектором, щоб мати можливість як отримувати конструктивну критику (зворотний зв'язок) на свої рішення, так і долучити до спільного прийняття рішень та делегування деяких своїх обов'язків.

Для сталого розвитку громад в умовах організаційних та політичних змін, важливо на місцевому рівні мати надійних та професійних партнерів (інституцій), які би могли свою діяльність зосередити на пріоритетних для громад питаннях розвитку та працювати з окремими цільовими аудиторіями та соціальними групами. Такі організації мають стати надійними партнерами органів влади у інформаційно-просвітницькій та експертно-аналітичній діяльності (у т.ч. вивчення громадської думки, здійснення оцінки якості та доступності публічних послуг, аналіз регуляторного впливу тощо), запровадженні інноваційних практик відповідно до кращого вітчизняного та міжнародного досвіду, забезпечені представництва (адвокації) окремих

верств та соціальних груп населення, у т.ч. учасників АТО/ОСС та внутрішньо переміщених осіб.

Завдання і проекти:

2.3.1 Підвищення організаційної спроможності інституцій громадянського суспільства.

Проекти:

– Підвищення організаційної спроможності новостворених інституцій (у т.ч. матеріально-технічна, інформаційна підтримка та менторство), які здійснюють свою діяльність у пріоритетних напрямках соціально-економічного розвитку регіону та громад.

– Поширення успішних практик та досвіду, який вже напрацьований у регіоні, створення порталу «банку успіху».

– Забезпечення інституційного розвитку Громадської ради при облдержадміністрації та Громадської ради при обласній раді (у т.ч. матеріально-технічна, інформаційна підтримка та менторство).

2.3.2. Підтримка ІГС, які працюють у сфері соціально-економічної адаптації вразливих верств населення, які інтегруються або ре інтегруються в місцеві громади.

2.3.3. Підвищення рівня знань та компетенцій представників органів влади та неурядового сектору щодо механізмів міжсекторного партнерства.

Проекти:

– Проведення освітніх заходів щодо запровадження різноманітних інструментів громадської участі, проведення публічних консультацій, застосування партисипативного/учасницького бюджетування, здійснення моніторингу виконання програм та проєктів, які реалізуються за бюджетні кошти.

2.3.4. Проведення навчальних заходів з питань патріотичного виховання, громадянської освіти та відповідального громадянства (анг. Responsible Citizen) серед молоді.

2.3.5. Підтримка незалежних медіа-ресурсів та заповнення аналітичним контентом віртуального простору.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю облдержадміністрації; інститути громадянського суспільства Вінницької області».

Джерела фінансування: кошти обласного та місцевих бюджетів (обласна Програма «Національного -патріотичного виховання молоді»), МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори:

- кількість ОТГ, у яких запроваджено бюджет участі («Громадський бюджет»).

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 3. РЕГІОН СТАЛОГО ГУМАНІТАРНОГО РОЗВИТКУ.

3.1. Створення системи забезпечення найкращих інтересів отримувачів соціальних послуг.

На національному рівні визначено державні стандарти надання соціальних послуг, а також удосконалено законодавчу базу³⁰, що дозволяє сформувати у регіоні ефективну систему надання соціальних послуг, яка має бути направлена не тільки на подолання складних життєвих обставин, але й на профілактику та мінімізацію їх наслідків.

На Вінниччині сформована інфраструктура із надання різноманітних соціальних послуг населенню: в системі соціального захисту населення області діють 36 територіальних центрів соціального обслуговування (надання соціальних послуг), 26 районних центрів соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, 5 психоневрологічних будинків-інтернатів, геріатричний будинок-інтернат та обласний пансіонат для осіб з інвалідністю та осіб похилого віку, 2 дитячих будинки-інтернати для дітей з різними порушеннями розумового і фізичного розвитку, 5 центрів соціально-психологічної реабілітації дітей та молоді з функціональними обмеженнями, 2 центри соціально-психологічної реабілітації дітей, що залишились без догляду батьків, притулок тимчасового перебування жінок, які постраждали від домашнього насильства та насильства за ознакою статі.

Для того, щоб в умовах бюджетної та фінансової децентралізації громад сфера надання соціальних послуг розвивалась стало та ефективно, на обласному рівні необхідно сприяти впровадженню кращого досвіду, організовувати заходи із підвищення кваліфікації працівників, посилювати взаємодію різних надавачів соціальних послуг, здійснювати моніторинг надання соціальних послуг та оцінювати їх якість їх надання.

З метою забезпечення найкращих інтересів отримувачів соціальних послуг та ефективного використання бюджетних ресурсів, важливо, щоб на місцевому рівні, особливо у віддалених від обласного центру громадах, розвивалось конкурентне середовище серед надавачів послуг, використовуючи всі наявні механізми ефективної співпраці - соціального замовлення, державно-приватного партнерства, конкурсу соціальних проєктів, соціальних програм тощо.

Завдання:

3.1.1. Утворення оптимальної мережі суб'єктів, що надають соціальні послуги.

3.1.2. Розвиток механізмів фінансування надавачів соціальних послуг

³⁰ Нова редакція закону України «Про соціальні послуги» м. Київ № 2671-VIII від 17 січня 2019 року вступить у дію 01.01.2020 року.

Проекти:

- Поширення та розвиток практики застосування соціальних замовлень, забезпечення незалежного моніторингу та оцінки практики соціальних замовлень.

3.1.3. Розвиток кадрового потенціалу соціальної сфери.

Проекти:

- запровадження підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників галузі соціальної сфери на базі Інформаційно-аналітичного центру з обслуговування установ соціального захисту населення;
- удосконалення системи проведення моніторингу та оцінки якості соціальних послуг.

3.1.4. Забезпечення права дитини на виховання в сімейному середовищі.

Проекти:

- впровадження соціальних послуг тимчасового відпочинку (перепочинку) для батьків, які здійснюють догляд за дітьми з інвалідністю, підтриманого проживання, супроводу під час інклюзивного навчання, догляду та виховання дітей в умовах, наближених до сімейних, посередництва (медіації);
- впровадження наставництва для дітей, які виховуються в інтернатних закладах;
- створення послуги персонального асистента для дітей з комплексними порушеннями розвитку;
- створення центрів соціальної підтримки дітей та сімей, малих групових будинків, дитячих будинків сімейного типу, сімей патронатних вихователів;
- створення регіонального реєстру неурядових організацій, що здійснюють діяльність в сфері захисту прав дітей, надають послуги дітям і сім'ям з дітьми на території регіону в сфері соціального захисту.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент соціальної та молодіжної політики Вінницької ОДА, Служба у справах дітей ОДА, НГО.

Індикатори досягнення:

- Зменшення кількості дітей, що перебувають у закладах інституційного виховання та догляду до 0,5% від загальної кількості дитячого населення до 2027 року.
- Збільшення кількості дітей, що виховуються в сімейних формах виховання до 96% до 2027 року.
- Кількість надавачів послуг, які надають послуги на умовах соціального замовлення.

3.2. Формування пацієнт-орієнтованої системи охорони здоров'я.

Упровадження національної реформи в медичній галузі передбачає зміни в розмежуванні рівнів надання медичної допомоги та принципу фінансування медичних закладів задля того, щоб забезпечити населення, незалежно від місця проживання, медичними послугами та медикаментами належної якості – в межах гарантованого пакету медичної допомоги. Належна якість надання медичних послуг має забезпечуватися через оптимізацію мережі медичних закладів вторинного та третинного рівнів за рівнем спеціалізації у межах «медичних госпітальних округів», покращення їх матеріально-технічної бази, під'єднання до електронної системи охорони здоров'я тощо. Важливим елементом системи якісної та доступної медичної допомоги є розвиток системи екстреної допомоги, яка має бути доступною як для міського, так і для сільського населення, що мешкає у найбільш віддалених громадах.

Окрім розвитку мережі лікувальних закладів, для покращення стану здоров'я населення важливо створювати умови для своєчасної профілактики, відновного лікування та реабілітації. Своєчасно надана профілактична допомога, особливо у дитячому та підлітковому віці, дозволить запобігти низки найпоширеніших неінфекційних захворювань, зокрема захворювань серцево-судинної системи, гіпертонічної хвороби, цукровому діабету тощо.

Реалізація основного принципу реформи «гроші йдуть за пацієнтом» має стимулювати всіх надавачів медичної допомоги у забезпеченні своїх пацієнтів найкращим обслуговуванням, так як населення може звертатись за медичними послугами як до комунальних, так і до приватних медичних установ, якщо ними підписані договори із Національною службою здоров'я. Нове конкурентне середовище у медичній галузі має спонукати комунальні заклади запроваджувати сучасні підходи до управління закладом та персоналом, поліпшувати якість надання послуг та обслуговування своїх клієнтів з урахуванням гендерного аспекту.

Завдання і пріоритетні заходи:

3.2.1. Забезпечення повним пакетом медичних послуг населення області з урахуванням гендерного аспекту.

3.2.2. Удосконалення системи екстреної медичної допомоги.

Проекти:

- «Вчасна екстрена допомога».

3.2.3. Впровадження системи телеметричних послуг для пацієнтів та лікарів області.

Проекти:

- Створення центру телеметричного дистанційного консультування на базі обласного центру екстреної медичної допомоги та медицини катастроф з філіями в опорних закладах вторинного рівня.

3.2.4. Підтримка розвитку опорних лікарень в межах єдиного Госпітального округу.

Проекти:

- Підвищення функціональних потужностей та об'єму медичної допомоги яких відповідають або можуть бути підвищені для визначення їх багатoproфільною лікарнею інтенсивного лікування першого або другого рівня.

3.2.5 Підвищення рівня знань та компетенцій управлінського персоналу комунальних медичних закладів з актуальних питань менеджменту.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент охорони здоров'я Вінницької ОДА, медичні заклади області, Центр підвищення кваліфікації Вінницького національного медичного університету ім. Пирогова, Донецький національний університет імені Василя Стуса, Агенція регіонального розвитку у Вінницькій області та НГО.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- зниження смертності хворих області від серцево-судинної патології на 5%;
- зменшення кількості ускладнень від серцево-судинних захворювань у осіб працездатного віку на 10%;
- зменшення перебування хворого на стаціонарному ліжку при соматичних захворюваннях на 15%;
- зниження тимчасової втрати працездатності на 9%;
- зменшення стійкої втрати працездатності на 6%;
- зниження рівня смертності на 3%.

3.3. Розвиток професійно-технічної освіти.

Державні заклади професійної (професійно-технічної) освіти є головною структурою забезпечення підприємств, установ та організацій регіону кваліфікованими робітниками понад 120 складними та інтегрованими професіями. Для ринку праці регіону 32 закладами випущено: 2016р. - 6554, у 2017р.- 6135 у 2018 р. - 5809 кваліфікованих робітників. За робітничими професіями 350-450 кваліфікованих робітників щорічно випускають ЗП(ПТ)О іншої форми власності та підпорядкування. Учнями закладів П(ПТ)О стають близько 23 % випускників 9 класів шкіл та 25% випускників повної загальноосвітньої школи. За інформацією обласного центру зайнятості частка вакансій працівників із вищою та технічною освітою - 22,7%, робітничих професій -77,3%.

З метою забезпечення рівня підготовки кваліфікованих робітників вимогам ринку праці, на базі закладів професійно-технічної освіти створено і діють 16 навчально-практичних центрів, оснащених сучасним обладнанням, технікою, що сприяє якісній підготовці кваліфікованих робітників за 69 професіями та створенню умов для підвищення кваліфікації, навчання впродовж життя дорослого населення. У тому числі 7 Центрів будівельного профілю, 1-залізничного, 4 –аграрного,1- швейного, 1- ІТ-технологій, 4-промислового спрямування.

Завдання:

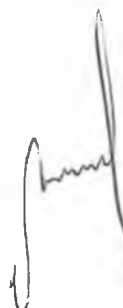
3.3.1. Сприяння залученню інвестицій у розвиток професійної (професійно-технічної освіти), в тому числі приватних підприємців та міжнародних донорів.

3.3.2. Запровадження нових стандартів професійної освіти та навчання, навчальних планів і програм на основі компетентностей кращих міжнародних практик.

3.3.3. Створення навчально-практичних центрів та центру професійної досконалості на базі закладів професійної (профтехосвіти), оснащення їх сучасним обладнанням і впровадження інноваційних технологій та елементів дуальної форми навчання.

Пріоритетами вище названих ініціатив є: підвищення якості підготовки кваліфікованих робітників, забезпечення економіки регіону кваліфікованими робітничими кадрами, а також права людини на здобуття професійної освіти та підвищення професійного рівня протягом життя.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент освіти і науки Вінницької ОДА, заклади професійної (професійно-технічної) освіти, суб'єкти господарювання області.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством, у т.ч. залучені із використанням механізму «Державно-приватного партнерства».

Індикатори досягнення:

- чисельність випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти працевлаштованих на перше робоче місце.

3.4. Розвиток регіональної інфраструктури фізичної культури і спорту вищих досягнень.

На Вінниччині сформувались потужні традиції фізкультурно-оздоровчого руху та спорту вищих досягнень: завдяки зміцненню матеріально-технічної бази обласних комунальних закладів, підтримці кращих спортсменів та забезпечення їх участі у чемпіонатах світу та Європи, область входить до найкращих у своїй групі за національним рейтингом з олімпійських видів спорту³¹ та постійно приймає змагання всеукраїнського та міжнародного рівнів.

В області забезпечено розвиток 95 видів спорту – олімпійських (31 видів спорту), неолімпійських (46 видів спорту), а також 19 видів спорту осіб з обмеженими можливостями. На чемпіонатах світу та Європи різних вікових груп спортсменами області у складі збірних команд України постійно отримують високі результати³², до складу національної збірної команди України з літніх олімпійських видів спорту від області у 2019 році потрапило 200 спортсменів (жінок- 67, чоловіків - 133), з неолімпійських видів спорту - 224 спортсменів (жінок 76, чоловіків - 148).

Пріоритетними для регіону є 10 олімпійських видів спорту (бокс, боротьба греко-римська, веслувальний слалом, велосипедний спорт, веслування на байдарках і каное, волейбол, легка атлетика, стрільба кульова, хокей на траві, лижні гонки) та 11 неолімпійських видів спорту (кіокушинкай карате, радіоспорт, пауерліфтинг, самбо, спортивна акробатика, спортивне орієнтування, спортивний туризм, сумо, ушу, шахи, шашки).

Для забезпечення високих спортивних досягнень регіону та популяризації фізкультурно-спортивного руху важливо створювати умови для збереження тренерсько-викладацького складу, здійснювати фінансову підтримку кращих спортсменів області, а також підтримувати діяльність дитячо-юнацьких спортивних шкіл (ДЮСШ) та створювати сучасну та доступну інфраструктуру для занять спортом (облаштування необхідним обладнанням) із урахуванням гендерного аспекту.

³¹ Положення про рейтинг з олімпійських видів спорту в Україні затверджено Наказом Міністерства молоді і спорту № 677 від 21.10.2013

³² у 2019 році було завойовано 192 медалей різного ґатунку. у т.ч. 67 – золотих, 65 – срібних, 60 – бронзових.

Завдання і проекти:

3.4.1. Будівництво і реконструкція інфраструктури (облаштування необхідним обладнанням) спорту вищих досягнень з урахуванням гендерного аспекту.

Проекти:

- реконструкція легкоатлетичного манежу «Колос» (м. Вінниця);
- реконструкція бази СДЮСШОР з веслування ім. Ю. Рябчинської;
- реконструкція КО «Спорткомплекс Здоров'я»;
- будівництво Палацу Спорту в м. Вінниці;
- створення ліцею-інтернату у м. Вінниця з пріоритетних у регіоні олімпійських видів спорту.

3.4.2. Будівництво багатофункціональних спортивних майданчиків (облаштування необхідним обладнанням) з урахуванням гендерного аспекту.

Інституційне та організаційне забезпечення: департаменти Вінницької ОДА будівництва, містобудування і архітектури; освіти і науки; соціальної та молодіжної політики; управління фізичної культури та спорту ОДА, органи місцевого самоврядування.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- Повне охоплення ОТГ багатофункціональними спортивними майданчиками до 2027 року.
- Залучення в межах до 11% дітей та молоді віком 6-18 років до занять у спортивних секціях дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортивних клубів, як нової форми спортивних закладів, усіх територій (містах і районах).

3.5. Розвиток туризму. Збереження та поширення культурної спадщини Вінниччини.

Однією з основних галузей, що впливає на загальний стан і тенденції світової економіки є сфера туризму, розвиток якої сприяє підвищенню рівня зайнятості, диверсифікації економіки, збереженню і розвитку культурного потенціалу, збереженню екологічно безпечного навколишнього природного середовища, а також підвищує рівень інноваційності національної економіки, сприяє гармонізації відносин між різними регіонами тощо. Саме тому важливо, у сучасному глобалізованому світі, зосередити увагу на розвитку туристичної галузі регіону.

Територія Вінницької області багата унікальною історико-культурною спадщиною, мистецьким, туристично-рекреаційним потенціалом, водними і ландшафтними ресурсами, самобутніми традиціями та звичаями. Це в

поєднанні з вигідним географічним положенням є чудовою базою для розвитку найрізноманітніших видів і форм туризму та відпочинку, тому потенційно існують всі умови для належного розвитку туристичної сфери. Туристична галузь набуває все більшого значення для розвитку економіки та соціальної сфери у Вінницькій області. Розвиток в'їзного та внутрішнього туризму, екскурсійної діяльності може стати важливим чинником для підвищення якості життя в області, створення додаткових робочих місць, наповнення місцевого бюджету та підвищення авторитету області як на внутрішньому, так і на міжнародному туристичних ринках.

Крім того, сприятливий клімат та чудові ландшафти Вінниччини ще здавна приваблювали людей для облаштування своїх поселень. У давні часи на території Вінниччини жили племена скіфів і сарматів, були поселення трипільської та черняхівської доби, на згадку про які залишилися багато пам'яток археології, історії та мистецтва. Близько 200 трипільських поселень було виявлено і досліджено науковцями Вінниччини, що стало значним внеском у вітчизняну археологію. Однією із найбільш всесвітньо відомою пам'яткою архітектури, археології та історії є Державний історико-культурний заповідник «Буша» - унікальний комплекс, на території якого можна побачити залишки фортеці з підземними ходами, дохристиянський та християнський скельний храм V-XVI ст. з унікальним художнім рельєфом.

Економічний розквіт регіону у 18-19 ст. збагатив не тільки його архітектурний облік у вигляді величних маєтків та парків, які й досі вважаються витворами архітектурного, монументального та садово-паркового мистецтва. Але й завдяки меценатству та щирості покровителів мистецтва підтримувались різноманітні творчі та культурні ініціативи та діячі, а світова спадщина збагатилась новими творами П.І. Чайковського (струнні квартети, романси, 4-та Симфонія). Вінниччина стала родиною таких відомих письменників як Михайло Коцюбинський, Марко Вовчак, Степан Руданський, тут збереглися унікальні фрески художника Василя Тропініна. А музичні твори Миколи Леонтовича стали відомі усьому світу. Саме Українська Республіканська Капела у 1919-1924 рр., як інструмент політики культурної дипломатії, у світовому турне продемонструвала розуміння того, що Україна також має свої національні, інституційні, державні традиції в галузі культурної дипломатії. Це був світовий триумф «Щедрика»³³.

Будучи у вирі подій та на перехресті торгових шляхів, Вінниччина завжди давала прихисток і ставала домівкою представниками різних культур та національностей – полякам, євреям, німцям, чехам, циганам тощо. Мультикультуральність регіону нашло своє відображення не тільки в пам'ятках історії, містобудування та архітектури, але й в образотворчому мистецтві, ремеслах, обрядах та звичаях.

³³ <https://is.gd/Qvqau7>

Разом з тим, незважаючи на ресурсну забезпеченість та широкі потенційні туристичні можливості, стримуючими факторами розвитку даної галузі є недосконалість туристичної інфраструктури, недостатній рівень якості послуг сфери туризму, відсутність ексклюзивних туристичних продуктів, системного рекламного та інформаційного забезпечення.

Саме тому, з метою раціонального і ефективного використання туристичних, природних, лікувальних та рекреаційних ресурсів Вінницької області, необхідно сформувати туристично-рекреаційний простір шляхом створення та забезпечення функціонування зон розвитку туризму та запропонувати туристам конкурентоспроможний туристичний продукт.

Крім того, повноцінне та всебічне виявлення й вивчення культурної спадщини з метою виваженого використання і комплексного збереження її - це стратегічне, державної ваги гуманістичне і науково-практичне завдання. Тому захист вітчизняної культурної і духовної спадщини визнано одним з пріоритетів розвитку регіону, а збереження об'єктів культурної спадщини як сукупності успадкованих людством від попередніх поколінь, результатів духовної і матеріальної діяльності; є основним пріоритетом культурної політики області.

Завдання:

3.5.1. Підвищення конкурентоздатності культурно-мистецької сфери області.

Проекти:

- Підвищення конкурентоздатності регіональних мистецьких і культурних закладів.
- Розширення спектру освітніх послуг у сфері культури та створення конкурентоспроможної мистецької освіти.

3.5.2. Збереження та реставрація пам'яток матеріальної історико-культурної спадщини.

3.5.3. Відновлення та збереження елементів нематеріальної культурної спадщини, популяризація серед населення та гостей регіону (у т.ч. через розвиток туризму).

3.5.4. Розвиток креативних індустрій та культурних стартапів.

3.5.5. Створення електронних ресурсів та баз даних культурного і історичного надбання області (е-культура).

3.5.6. Збереження історичної пам'яті як складової культурної політики та національно-патріотичного виховання.

3.5.7. Розвиток туристичної інфраструктури.

3.5.8. Маркетингова діяльність у сфері туризму та створення конкурентних туристичних продуктів.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку, Управління культури і мистецтв Вінницької ОДА, ОТГ, РДА та громадські організації.

Джерела фінансування: кошти державного та місцевих бюджетів, ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- зростання залучених інвестицій в культуру, %;
- розширення аудиторій культурних інституцій та підвищення інтересу до національного культурного продукту в Україні (мережа);
- розвиток і функціонування державної мови у сфері культури, кількість програм та проектів;
- створення нових просторів (установ, об'єднань) для культурного розвитку громадян всіх національностей, залучення їх до цінностей вітчизняної та світової культури (кількість).
- кількість суб'єктів туристичної діяльності.
- кількість внутрішніх туристів та екскурсантів
- обсяги туристичного збору.
- обсяги інвестицій в туристично-рекреаційну галузь області.
- кількість нових туристичних маршрутів.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 4. РЕГІОН СПРОМОЖНИХ ГРОМАД

4.1 Підвищення економічної спроможності громад

За результатними реформи децентралізації повноваження та відповідне фінансове забезпечення має передаватись на той рівень, де публічні послуги (в т.ч. освітні, медичні, соціальні та адміністративні) будуть надаватись населенню найбільш якісно, доступно та ефективно.

На перших етапах запровадження реформи з державного бюджету місцевим бюджетам передавалось значне фінансування на соціально-економічний розвиток.

Обсяг трансфертів з державного бюджету становив у 2015 році – 7478,2 млн грн., або 66,0% всіх доходів зведеного бюджету області, у 2018 році – 13509,2 млн грн., або 59,0% всіх доходів, у 2019 році (по плану з врахуванням змін) – 11803,8 млн грн, або 54,2% всіх доходів. З кожним роком обсяги державного фінансування скорочуються, забезпечуючи лише фінансування у межах гарантованих державою послуг, розраховуючи на те, що громада має реалізовувати власну політику по збільшенню податкової бази, оптимізації та скороченню витрат, запроваджуючи інноваційні підходи та енерго-та ресурсозберігаючі технології.

Попри загальну тенденцію до скорочення споживання традиційних видів палива, таких як природний газ у регіоні на 42% за період з 2014 по 2019 роки однією зі найбільших проблем у сфері енергоспоживання як області так і країни в цілому є показник питомого споживання енергоресурсів. В Україні даний показник у 2-3 рази вищий ніж у розвинутих державах - членах ЄС. Зокрема, середнє питоме енергоспоживання в багатоквартирних житлових будинках становить 264 кВт·год/м², тоді як у європейських країнах відповідний показник в середньому не перевищує 90 кВт·год/м².

Причинами високого енергоспоживання будинків є застарілість житлового фонду, понад 60% якого побудована до 1970 року, відсутність планових капітальних ремонтів та робіт з реновації житла, неефективність роботи систем централізованого теплопостачання, зокрема відсутність ефективних систем регулювання подачі теплоносія в будівлю, недостатній опір теплопередачі зовнішніх огорожувальних конструкцій будівель, аварійний стан інженерних мереж та ін. Наведені вище проблеми також актуальні і для громадських будівель бюджетних та комунальних установ.

Вирішення вищенаведених проблем потребує реалізації комплексних проектів з термомодернізації, реконструкції систем теплопостачання, збільшення частки використання відновлювальних джерел енергії (далі – ВДЕ), а також всеохоплююче впровадження в громадах області систем енергетичного менеджменту.

Окрім того, область володіє значним потенціалом використання біомаси в енергетичних цілях. За результатами проведеного у 2018 році наукового дослідження «Карта потенціалу біомаси Вінницької області» визначено, що

використовуючи наявні технічно досяжні запаси біомаси можливо повністю замінити споживання природного газу в області.

Інші об'єкти виробництва з відновлювальних джерел енергії, такі як сонячні та гідроелектростанції, а також біогазові та когенераційні установки станом на 2019 рік покривають до 16% від річного споживання електричної енергії усіма категоріями споживачів області

Таким чином, враховуючи значний потенціал області у сфері розвитку відновлювальних джерел енергії та необхідності активізації робіт з комплексної термомодернізації житлових та громадських будівель, на період до 2027 року необхідно продовжити реалізацію політики підвищення енергоефективності та енергозбереження із залученням коштів місцевих бюджетів, державного бюджету а також Фонду енергоефективності. Реалізація проектів з енергозбереження повинна передбачати комплексний підхід та базуватись на результатах енергетичних обстежень об'єктів: енергоаудити, енергетична сертифікація та енергомоніторинг.

У своїх документах стратегічного характеру кожна громада вже визначилась із баченням свого економічного розвитку та запланувала певні кроки по його досягненню, зокрема через покращення інвестиційного та бізнес-клімату, підтримку та розвиток малого і середнього підприємництва, розвиток туризму тощо. Для того, щоб підвищити успішність громад у досягненні визначених цілей, важливо надавати фахову допомогу щодо розвитку окремих напрямків економічної діяльності, розвитку бізнес-інфраструктури, налагодженню конструктивного діалогу між бізнесом та владою, розширенню доступу до фінансово-кредитних ресурсів тощо. Важливо інституційно та фінансово посилити прагнення громад до економічного зростання та підвищенню добробуту своїх мешканців, приділяючи особливу увагу найбільш вразливим категоріям населення.

Завдання:

4.1.1. Формування сприятливого бізнес-середовища.

4.1.2. Розвиток малого й середнього бізнесу у пріоритетних для громадах галузях економіки (у т.ч. ІТ-сектору, туризму, сільського господарства, альтернативної енергетики тощо).

4.1.3 Розвиток промислових зон, індустріальних та технологічних парків, підтримка у розвитку технічної інфраструктури, залученні інвестицій та супроводженні інвесторів.

4.1.4. Запровадження енерго- та ресурсоощадних технологій на об'єктах спільної комунальної власності комунальної сфери та ОСББ.

Проекти:

- Енергетична сертифікація громадських будівель та впровадження системи енергомоніторингу як на обласному так і на місцевому рівнях.

4.1.5. Стимулювання населення та ОСББ до впровадження енергоефективних проєктів в житловому фонді.

Проєкти:

- Впровадження механізму компенсації відсоткової ставки для ОСББ-учасників програми «ЕНЕРГОДІМ» Фонду енергоефективності.

- Організація навчального курсу підготовки енергоменеджерів для представників органів місцевого самоврядування області підписантів «Угоди Мерів».

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент міжнародного співробітництва та регіонального розвитку Вінницької ОДА, Департамент житлово-комунального господарства, енергетики та інфраструктури облдержадміністрації, профільні вищі навчальні заклади, комунальні установи підприємства та організації, об'єднані територіальні громади, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання.

Джерела фінансування: кошти державного, обласного та місцевих бюджетів (ДФРР, обласний конкурс підтримки Start-up, обласний конкурс розвитку територіальних громад), Фонд Енергоефективності, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством, у т.ч. залучені із використанням механізму енергосервісу.

Індикатори:

– обсяг власних надходжень доходів загального та спеціального фонду (без міжбюджетних трансфертів) у місцевих бюджетах (тис. грн.) та у % до загального обсягу бюджету за доходами;

– обсяг доходів загального та спеціального фонду місцевих бюджетів (без міжбюджетних трансфертів) у розрахунку на одну особу населення;

– обсяг доходів місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету) у розрахунку на одну особу населення;

– споживання енергетичних ресурсів (електроенергія та паливо (у абс. показниках та у тис.грн);

– динаміка нахождення до місцевих бюджетів від діяльності МСБ;

– кількість ОСББ у яких здійснено проєкти комплексної термомодернізації;

– кількість ОТГ у яких запроваджено системи енергомоніторингу як складової частини системи енергоменеджменту.

4.2. Забезпечення населення належним доступом до базових публічних послуг

Базовою послугою життєдіяльності людини є доступ до якісної питної води. Маловодість окремих районів Вінниччини та складна геологічна забудова створює проблеми у окремих міських населених пунктах із

доступом до якісної питної води і у результаті населення не має доступу до регульованої подачі води та обмежений режим водопостачання. Однак окрім технічності спроможності надання послуг населенню, в сучасних організаційно-правових умовах важливо їх надавати із дотриманням вимог національного законодавства³⁴ (зокрема надання послуг централізованого водопостачання є ліцензованим видом господарської діяльності). Такі вимоги можуть виконати різні суб'єкти господарювання, зокрема комунальні підприємства (а в умовах впровадження бюджетної та фінансової децентралізації, місцеві бюджети мають більші можливості та ресурси для підтримки і розвитку своїх комунальних підприємств). Однак для отримання сталого ефекту у довгостроковій перспективі важливо окрім надання цільового фінансування (дотацій) підвищувати рівень організаційно-управлінської спроможності підприємств щодо введення ефективної господарської діяльності, запроваджуючи енерго та ресурсощадні технології, сучасні інформаційні системи управління та контролю за споживанням електроенергії (у т.ч. встановлювати частотні перетворювачі), системи відділеного керування та засоби обліку ресурсів на джерелах питного водопостачання тощо.

Окремою проблемою із забезпеченням населення базовими послугами в регіоні є віддаленість населених пунктів та погане транспортне сполучення між ними. Біля 11,4% сільського населення області проживає у малозаселених населених пунктах³⁵, а із посиленням процесів урбанізації кількість таких населених пунктів буде зростатиме, ставлячи нові виклики для органів місцевої влади по впровадженню нових підходів по забезпеченню населення доступом до якісних публічних послуг (у т.ч. освітніх, медичних, адміністративних та соціальних), забезпечуючи транспортну та інформаційну доступність та мобільність фахівців.

Завдання і проєкти:

4.2.1. Забезпечення населення доступом до якісної (безпечної) питної води.

Проекти:

- Модернізація та розвиток систем централізованого водопостачання у маловодних територіях.

- Забезпечення підприємств ресурсо- та енергозберігаючими технологіями очищення питної води.

4.2.2. Підвищення спроможності та управління комунальними підприємствами.

³⁴ Примітка: за попередніми розрахунками біля 75% населених пунктів, у яких є системи централізованого постачання, послуги надаються неліцензованими установами (усього в області 78 надавачів послуг централізованого водопостачання, системи централізованого водопостачання у 404 населених пунктах);

³⁵ На Вінниччині є понад 640 малозаселених населених пунктів із кількістю населення до 300 осіб

4.2.3. Розвиток системи ефективних внутрішніх пасажирських перевезень.

4.2.4. Впровадження нових підходів до надання публічних послуг у малозаселених населених пунктах.

Інституційне та організаційне забезпечення: управління транспорту Вінницької ОДА, управління розвитку інфраструктури Вінницької ОДА, об'єднані територіальні громади.

Джерела фінансування: кошти обласного та місцевих бюджетів (обласний конкурс розвитку територіальних громад), МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- частка населення, яке має доступ до централізованого водопостачання (по сільському і міському населенню окремо);
- % населених пунктів, у яких системи централізованого водопостачання обслуговуються ліцензованими операторами;
- % беззбиткових комунальних підприємств;
- збільшення кількості нового транспорту для пасажирських перевезень;
- зменшення кількості факультативних перевезень в межах громад.

4.3. Забезпечення єдності і згуртованості в громадах.

Додаткові повноваження, які отримують громади у процесі децентралізації передбачають і додаткову відповідальність як у сфері управління власними ресурсами, так і у створенні умов для життєдіяльності громади, наданню якісних та доступних послуг, забезпеченню соціальної справедливості для всіх верст населення із урахуванням інклюзивності та гендерних аспектів.

Розвиток інфраструктури з надання соціальних послуг в громадах є важливою передумовою для запобігання негативних явищ, своєчасного попередження та реагування на прояви насилля, особливо стосовно жінок і дітей. Тому на рівні громад важливо сформувати систему забезпечення населення базовими соціальними послугами відповідно до оцінки потреб різних соціальних груп, із впровадженням інтегрованих моделей надання соціальних послуг.

Зважаючи на великі відстані між населеними пунктами та погане транспортне сполучення, у мешканців нових об'єднаних територіальних громад не тільки не було досвіду спільної діяльності, але й навіть досвіду спілкування зі своїми сусідами. Заклади культури, які мали виконувати роль центрів розвитку громад і створювати умови для збереження, підтримки й розвитку культурних та освітніх ініціатив для різних верств населення і

вікових груп, через поганий стан та відсутність елементарних побутових умов, у більшості випадків, не могли виконувати таку функцію. Однак для налагодження діалогу та зміцнення соціальних відносин необхідно мати постійні місця для проведення зустрічей населення та спільної діяльності – через створення громадських зон відпочинку, культурних та освітніх центрів, як у традиційному, так і більш сучасному форматах - «hubів», «коворкінг-центрів», «медіатеки», «громадських платформи» тощо. Важливо приділяти увагу модернізації будинків та створенню осередків культури в невеликих селах, облаштуванню майданчиків для занять ігровими видами спорту, організації різноманітної клубної діяльності із урахуванням потреб різних вікових та гендерних груп.

Міграційні процеси, перерозподіл сфер діяльності та об'єктів власності на місцевому рівні можуть стати причинами появи розладів та конфліктів серед населення та проявитись у протистоянні на релігійному, національному та етнічному ґрунті. Для попередження та розв'язання таких ситуацій важливо постійно підвищувати кваліфікацію органів місцевого самоврядування щодо правових аспектів виникнення суперечок, розумінні державної політики щодо релігійних, міжконфесійних та міжнаціональних відносин, а також, дотримуючись принципів толерантності, організовувати діалог з представниками релігійних та національних спільнот та залучати їх до активного життя у громаді.

Завдання і проекти:

4.3.1. Забезпечення інклюзивності та доступності закладів освіти, медичних та соціальних установ громади.

4.3.2. Створення системи надання соціальних послуг на базовому рівні.

Проекти:

- запровадження моделей адміністрування надання послуг соціальної підтримки за принципом «єдиного вікна», створення фронт-офісів;

- створення умов для надання базових/екстрених соціальних послуг (представництво інтересів, консультування, денний догляд, соціальний супровід, соціальна профілактика, кризове втручання, надання притулку, сімейний патронат);

- розвиток інфраструктури щодо надання інноваційних соціальних послуг зокрема, паліативного догляду, раннього втручання, тимчасового перебування тощо;

- створення притулків для бездомних осіб, центрів адаптації для звільнених осіб з місць позбавлення волі, реабілітаційних центрів для осіб з інвалідністю, алко-, наркозалежних, притулків для постраждалих від домашнього насильства та інших закладів і установ, визначених чинним законодавством України;

- створення та підтримка розвитку транспортних служб із перевезення осіб з інвалідністю та впровадження європейських та міжнародних та державних стандартів доступності транспортних послуг;
- створення належних умов життєзабезпечення та комфортного проживання громадян з порушенням зору завдяки розвитку служб супроводу незрячих.

4.3.3. Створення умов для культурного розвитку та громадської активності населення.

Проекти:

- створення базової мережі закладів культури, у т.ч. поліфункціональних центрів дозвілля з метою розширення спектру надання культурних послуг;
- створення медіатек та інформаційних центрів на базі книгозбірень.

4.3.4. Зміцнення соціальних відносин у громадах через діалог та порозуміння.

Проекти:

- створення обласного центру допомоги у запобіганні виникненню інцидентів та злочинів на ґрунті упередженості;
- вдосконалення механізмів взаємодії ОТГ з релігійними і національними спільнотами.

4.3.5. Створення умов для збереження та розвитку етнонаціональної культурної спадщини.

Інституційне та організаційне забезпечення: управління культури і мистецтв Вінницької ОДА, Департамент освіти і науки Вінницької ОДА, управління у справах національностей та релігій Вінницької ОДА, об'єднані територіальні громади.

Джерела фінансування: кошти обласного та місцевих бюджетів (Програма розвитку культури Вінницької області на 2018-2022 роки, Програма підтримки діяльності національно-культурних товариств області та забезпечення міжконфесійної злагоди і духовно-морального розвитку Вінниччини на період з 2021-2025 роки»), ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством, у т.ч. залучені із використанням механізму «Міжмуніципальне співробітництво».

Індикатори:

- створення креативного простору у сфері культури та забезпечення соціально-економічного розвитку територіальних громад;
- створення умов для культурного розвитку громадян всіх національностей, залучення їх до цінностей вітчизняної та світової культури;

- модернізація та зміцнення матеріально-технічної бази установ та закладів культури і мистецтв.

4.4. Створення сприятливого середовища, розвиток національно патріотичного середовища для дітей та молоді.

В умовах інституціональних змін, діти і молодь постає як однією із уразливих категорій, яка потребує посилену увагу та захист. Важливо, щоб під час запровадження державних секторальних реформ (у т.ч. у галузі освіти, медицини, соціального захисту) рішення, які приймаються на місцевому рівні, відбувались із дотриманням базових прав дитини, що задекларовані у Конвенції ООН «Про права дитини».

Отримання якісної, інклюзивної освіти є важливою складовою у формуванні особистості дитини та її подальшого життєвого вибору. Якісна шкільна освіта є першою ланкою в отриманні тієї професії та кваліфікації, яка у майбутньому дасть змогу молодим спеціалістам самореалізуватися, бути конкурентними на ринку праці, фінансово забезпеченими та успішними. Тож перед громадами постає велика відповідальність – дати дітям той рівень знань та навичок, який уможливить вступ до державних та комунальних закладів освіти на рівні з випускниками великих міст і опанування ними омріяної професії.

Для підвищення якості освіти необхідно не тільки оновлювати методичне забезпечення, але й створювати умови для залучення найкращих педагогічних кадрів (особливо у сільській місцевості з предметів математика, фізика, інформатика, іноземна мова). Окремим напрямом підвищення якості освіти є розвиток позашкільної (так званої «неформальної») освіти. Це новий підхід для формування навичок молоді, які не повною мірою формуються в рамках навчальних програм закладів середньої та середньоспеціальної освіти, але є важливими для їх соціалізації у суспільстві.

Під час розбудови інфраструктури на місцевому рівні важливо дотримуватись тих підходів, що діти та молодь є повноцінними членами громади і їх думка має бути врахована під час планування та реалізації різноманітних ініціатив та проєктів, особливо тих, що стосуються їх життєвого простору.

Завдання:

4.4.1. Забезпечення дітей та молоді дошкільного та шкільного віку якісними та інклюзивними освітніми послугами.

4.4.2. Створення умов для самореалізації та участі дітей та молоді у житті громади.

4.4.3. Розвиток місцевої інфраструктури з урахуванням думки та дотриманням прав дітей та молоді.

Проекти:

- створення молодіжних просторів та центрів.

4.4.4. Забезпечення розвитку системи національно-патріотичного виховання дітей і молоді на рівні області, ОТГ як важливої складової національної безпеки української держави.

Проекти:

- створення центрів національно-патріотичного виховання дітей і молоді на районному і місцевому рівні.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент освіти і науки Вінницької ОДА, Департамент соціальної та молодіжної політики Вінницької ОДА, об'єднані територіальні громади

Джерела фінансування: кошти обласного та місцевих бюджетів, ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- охоплення дітей (віком від трьох до шести років) дошкільною освітою;
- частка випускників закладів загальної середньої освіти, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з цих предметів.

СТРАТЕГІЧНА ЦІЛЬ 5. РЕГІОН БЕЗПЕЧНОГО СЕРЕДОВИЩА

Створення безпечного середовища у регіоні є важливою передумовою для збереження людського та природного потенціалу: важливо не тільки поліпшити соціально-економічне становище та захист громадян, але й створити умови для відповідального ставлення та збереження природних ресурсів для майбутніх поколінь – земель, річок, лісових насаджень.

5.1. Вдосконалення системи цивільного захисту та громадської безпеки.

Для підвищення рівня громадської безпеки на місцевому рівні має бути запроваджено інститути поліцейських офіцерів громад, посилена взаємодія з відділами національної поліції та цивільного захисту населення (Державної служби України з надзвичайних ситуацій) та створення «центрів громадської безпеки». Для того, щоб такі центри давали можливість оперативніше реагувати на випадки порушення правопорядку, дорожньо-транспортних пригод, пожеж та стихійних явищ, необхідно на регіональному рівні створити «Ситуаційний центр» та створити (модернізувати) автоматизовану систему оповіщення із урахуванням нового адміністративно-територіального устрою, розподілу повноважень між різними рівнями влади та забезпеченню обміну оперативною інформацією.

Окремим викликом для регіону є забезпечення пожежної безпеки у місцях масового перебування людей, особливо в будівлях, які були збудовані за застарілими будівельними нормами. Проблему встановлення заходів із протипожежної безпеки в закладах соціального призначення загострює те, що вартість розробки проектної документації та робіт є занадто висока для структурних підрозділів та органів місцевого самоврядування³⁶. Тому для забезпечення належного захисту громадян необхідні не тільки зміни на законодавчому рівні, але й посилення спільної відповідальності всіх суб'єктів господарювання щодо встановлення сучасних систем раннього виявлення та попередження пожежної небезпеки.

Завдання і пріоритетні заходи:

5.1.1. Поліпшення системи реагування на небезпечні події та надзвичайні ситуації.

Проекти:

- Створення регіонального «Ситуаційного центру».
- Створення та модернізація системи оповіщення на території Вінницької області.

³⁶Відсутність конкуренції на ринку послуг впливає на високу вартість робіт, так як лише обмежена кількість підрядних організацій має ліцензії та може працювати у цій сфері

5.1.2. Створення місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, розбудова інфраструктури із забезпечення їх функціонування, у т.ч. «Центрів Безпеки».

5.1.3. Забезпечення протипожежної безпеки на об'єктах спільної комунальної власності комунальної сфери.

5.1.4. Забезпечення укріплення населення області в захисних спорудах всіх типів.

5.1.5. Підвищення безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах області.

Проекти:

- створення безпечних і комфортних умов руху транспортних засобів, пішоходів та інших учасників дорожнього руху шляхом реалізації заходів з розвитку та удосконалення дорожньо-транспортної інфраструктури (облаштування зон наземних пішохідних переходів, острівців безпеки, встановлення дорожніх знаків, освітлення) згідно нормативно визначених положень;

- здійснення габаритно-вагового контролю, зокрема, за допомогою автоматичних систем WIM (Weigh-in-Motion) «зважування в русі»;

- впровадження на аварійно-небезпечних ділянках та місцях концентрації дорожньо-транспортних пригод заходів з удосконалення організації дорожнього руху;

- запровадження системи автоматичної фіксації порушень Правил дорожнього руху. (влаштування технічних пристроїв фото- та відео- фіксації порушень Правил дорожнього руху).

Інституційне та організаційне забезпечення управління дорожнього господарства облдержадміністрації, управління розвитку транспорту облдержадміністрації, Служба автомобільних доріг у Вінницькій області, ДП «Служба місцевих автомобільних доріг у Вінницькій області», управління Укртрансбезпеки у Вінницькій області, ГУ Національної поліції у Вінницькій області, управління Патрульної поліції у Вінницькій області Департаменту патрульної поліції.

Джерела фінансування: кошти місцевих та обласного бюджетів (Комплексна програма захисту населення і територій Вінницької області у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій, місцеві програми захисту населення і територій), кошти державного дорожнього фонду (Регіональна програма розвитку автомобільних доріг Вінницької області, Регіональна програма підвищення рівня безпеки дорожнього руху у Вінницькій області), ДФРР та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори:

- % населених пунктів на території області забезпечених протипожежним захистом;

- створення та функціонування пунктів габаритно-вагового контролю на автомобільних дорогах загального користування області;
- зниження кількості дорожньо-транспортних пригод та тяжкості їх наслідків;
- зменшення кількості постраждалих внаслідок ДТП.

5.2. Посилення захисту на прикордонних територіях.

Прикордонне розташування Вінницької області³⁷ та розвинена транспортна інфраструктура Вінниччини обумовлюють існування значного пасажиро-вантажного потоку і контрабандного ввезення (транзиту), у тому числі - зброї, боєприпасів та вибухових речовин.

Залізничне, автомобільне, морське, річкове, повітряне та інші сполучення через державний кордон України здійснюється в пунктах пропуску, які встановлюються Кабінетом Міністрів України відповідно до законодавства України і міжнародних договорів України³⁸.

З урахуванням обставин, які склалися історично (тісні економічні та родинні зв'язки, близькість населених пунктів тощо), Угоди між Урядом України і Урядом Республіки Молдова від 11 березня 1997 року «Про пункти пропуску через українсько-молдовський державний кордон і спрощений пропуск громадян, які проживають у прикордонних районах» на ділянці державного кордону в межах Вінницької області визначено сім місцевих пунктів пропуску. П'ять таких пунктів розташовані в Ямпільському, два в Піщанському районах. Усього на території Вінницької області в даний час функціонує 16 пунктів пропуску, з них 7 - міжнародних, 2 – міждержавних та 7 – місцевих.

Міжнародні та міждержавні пункти пропуску, хоча і облаштовані за тимчасовими схемами та проєктами, спроможні забезпечити якісне та, як правило, своєчасне обслуговування громадян та автотранспорту під час перетину ними державного кордону. Щодо місцевих пунктів пропуску, то усі вони не облаштовані взагалі, що створює серйозні перешкоди у перетині кордону громадянами України, Молдови та інших країн, що може завдати небезпеку їхньому здоров'ю, а іноді навіть життю, що негативно впливає як на імідж області, так і імідж України, як держави, яка обрала європейський вектор свого розвитку.

Завдання і проєкти:

5.2.1. Будівництво, облаштування та утримання місцевих пунктів пропуску через українсько-молдовський державний кордон.

5.2.2 Створення умов для належного та своєчасного реагування на ситуацію на державному кордоні.

³⁷ Вінницька область має 190,73 км. державного кордону з Республікою Молдова (частина якого припадає на невизнану територію Придністров'я), із них: сухопутна ділянка - 49, 503 км; річкова ділянка - 141,2 км.

³⁸ стаття 9 Закону України "Про державний кордон України"

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент з питань оборонної роботи, цивільного захисту та взаємодії з правоохоронними органами Вінницької ОДА, ГУ ДСНС України у Вінницькій області.

Джерела фінансування: кошти обласного та місцевих бюджетів (Обласна програма будівництва, облаштування та утримання місцевих пунктів пропуску через українсько-молдовський кордон на 2017-2021 роки), ДФРР та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- кількість облаштованих належним чином місцевих пунктів пропуску через українсько-молдавський державний кордон.

5.3. Забезпечення санітарного та екологічного благополуччя.

У 2017 році було схвалено Національну стратегію управління відходами в Україні до 2030 року, яка визначає головні напрями державного регулювання у сфері поводження з відходами в найближчі десятиліття з урахуванням європейських підходів з питань управління відходами.

Нова стратегія розроблена з метою запровадження принципів та методів економіки замкнутого типу та переорієнтування на сучасні та екологічні методи боротьби з відходами, та ставить на меті орієнтир на запобігання утворенню нових відходів, підготовці до повторного використання відходів, що утворилися або їхній переробці.

На Вінниччині є проблеми із накопиченням та утилізацією небезпечних та твердих побутових та промислових відходів:

– в області обліковується 804,26 тонни непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів та орієнтовно 2100 тонн непридатних пестицидів (орієнтовно 1070м³) у отрутомогильнику поблизу с.Джурин Шаргородського району;

– на території області МВВ (місця видалення відходів) займають площу у 36 га (741 діюче місце), є максимально завантаженими, а деякі з них перевантажені і потребують рекультивації із подальшим закриттям;

– роздільний збір із вилученням ресурсно-цінних компонентів застосовується лише у 118 населених пунктах (7,8%), у більшості громад відсутні схеми санітарної очистки територій.

Системний підхід до вирішення питань у сфері поводження із твердими побутовими відходами (далі – ТПВ) залишається одним із найважливіших пріоритетів стратегічного розвитку області, оскільки вирішення таких нагальних питань є запорукою забезпечення екологічної безпеки навколишнього природного середовища.

Відповідно до Національної стратегії поводження з відходами в області розробляється Регіональний план управління відходами, в рамках якого

область буде розподілено на умовні округи (кластери) для будівництва переважувальних/сміттесортувальних комплексів та регіональних полігонів, щоб забезпечити економічну доцільність збору та переробки сміття зі всіх територій.

Завдання

5.3.1. Знешкодження непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів.

5.3.2. Розвиток інфраструктури регіональних кластерів з управління відходами.

5.3.3. Підтримка повторного використання та переробки вторинної сировини.

5.3.4. Формування культури відповідального споживання та поводження з відходами.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент житлово-комунального господарства, енергетики та інфраструктури Вінницької ОДА, Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької ОДА, Агенція регіонального розвитку у Вінницькій області, об'єднані територіальні громади, суб'єкти господарювання, НГО області.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, ДФРР, екологічний фонд, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- забезпечення очищення області від накопичених непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів;
- відсоток населених пунктів, охоплених системою роздільного збору твердих побутових відходів;
- кількість закритих (рекультивованих) місць видалення відходів;
- обсяг захоронення твердих побутових відходів;
- обсяг твердих побутових відходів, що спрямовуються на повторне використання та перероблення.

5.4. Збереження ландшафтного та біотичного різноманіття.

В області значне техногенне навантаження на довкілля: в структурі ландшафтів переважають аграрні та селитебно-промислові (ландшафти населених пунктів), площа лісів становить 12,8 % території. У природному стані залишилися натуральні ділянки вздовж річок, деякі неосушені болота, торфовища, різноманітні морфологічно й літологічно вершини горбів, карстові форми рельєфу (на півдні області), форми рельєфу з виходами на поверхню глини, вапняків, крейди, гіпсу, пісковиків, гранітів, де фрагментарно

збереглась лісова, степова, лучна і водно-болотна рослинність, площі яких становлять до 5 % від площі території області.

В області вже наявні 424 об'єкти природно-заповідного фонду (43 загальнодержавного значення, з них 1 національний природний парк та 381 місцевого значення, з них 4 регіональних ландшафтних парки), загальною площею 62,2 тис. га. Частка площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду у відношенні до загальної площі території регіону становить лише 2,27%³⁹.

На території ДП "Хмільницьке лісове господарство" (Літинський район) за даними інвентаризації 2019 року знаходиться 95 особин зубра європейського (вид, занесений до Червоної книги України).

Завдання і проєкти:

5.4.1. Розширення площі природно-заповідного фонду.

5.4.2. Збереження природного біорізномайття.

Проект:

- створення національного природного парку «Центральне Поділля»;

5.4.3 Популяризація природного та біологічного різноманіття регіону (у т.ч. через розвиток зеленого туризму).

5.4.4. Розробка локальних схем екологічної мережі.

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької ОДА

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- розширення площі природно-заповідного фонду до 8% до загальної території області;

- створення національного природного парку «Центральне Поділля»;

- розроблення локальних схем екомережі для 10% населених пунктів (міста, смт);

- створення адміністрацій національного (1 новоствореного) та регіональних ландшафтних парків (4) та підтримка просвітницьких заходів на їх базі.

³⁹ Дані станом на 01.07.2017. Це один з найнижчих показників серед областей України, Вінницька область знаходиться на 21 місці.

5.5. Збереження та раціональне використання водних ресурсів.

На Вінниччині протікають біля 3,6 тис. річок загальної довжиною 11,8 тис.км. Вони належать до басейнів Південного Бугу (Згар, Рів, Дохна, Соб, Савранка), Дністра (Мурафа, Лядова, Марківка, Русава, Немія) та Дніпра (Рось, Гнилоп'ять, Гуйва). Пересічна густота річкової мережі становить 0,38 км/км².

Велика кількість водних об'єктів у 5 747 од (штучних ставків та водосховищ) може призвести до обміління малих річок та р. Південний Буг), погіршує здатність річок до самоочищення.

Стан водних об'єктів погіршується внаслідок забруднення стоками, порушення гідрологічного режиму та недотримання режиму прибережних захисних смуг:

- 2013-2017 роки показники якості поверхневих вод, що не відповідають Держстандартом зросли: погіршились за хімічними показниками – з 3,8% до 19,7%; за мікробіологічними - з 11,6% до 15,7%;

- із загальної площі водоохоронних зон у 425 тис. га (в тому числі 41 тис. га прибережних захисних смуг) фактично встановлено межі на 3,8 тис. га (0,8%);

- централізованими системами водовідведення охоплено 71,2% міського населення, 60% населення, яке проживає в смт та 2% сільського населення. Діючі очисні споруди (47 од.⁴⁰) використовують морально та фізичне застаріле обладнання; є перевищення ГДК забруднюючих речовин в стічній воді. Щороку, із стічними водами до природних водойм надходить до 10 тис.тонн забруднюючих речовин (основним джерелом забруднених стічних вод є комунальне господарство, на яке припадало 99% від загального обсягу таких скидів у 2018 році, 86% - у 2017 році, 78,8%- у 2013 році).

Завдання і проекти:

5.5.1. Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок.

5.5.2. Забезпечення належного утримання підземних джерел питного водопостачання.

5.5.3. Будівництво і реконструкція очисних споруд та систем водовідведення.

Проекти:

- реконструкція та будівництво очисних споруд;
- розширення мереж централізованого водовідведення.

⁴⁰ За даними Департаменту житлово-комунального господарства, енергетики та інфраструктури Вінницької ОДА загальна кількість очисних споруд всього - 43, в тому числі 22 – міста, 17 - смт., 4 - села)

Інституційне та організаційне забезпечення: Департамент агропромислового розвитку, екології та природних ресурсів Вінницької ОДА, Управління розвитку інфраструктури.

Джерела фінансування: кошти державного та обласного бюджетів, ДФРР, МТД та інші джерела, не заборонені законодавством.

Індикатори досягнення:

- забезпечення районних центрів (комунальні підприємства) сучасними очисними спорудами каналізації;
- розчищення 20 водних об'єктів (річок) від мулових відкладень (відповідно до рекомендацій БУВР Південного Бугу);
- кількість збудованих (модернізованих) очисних споруд та мереж централізованого водовідведення.

VII. УЗГОДЖЕНІСТЬ СТРАТЕГІЇ З ПРОГРАМНИМИ ТА СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

Національна система стратегічного планування має базуватися на узгодженій системі координації процесів стратегічного планування на центральному, регіональному та місцевому рівні. Розроблена Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року відповідає принципам, пріоритетам, стратегічним цілям та завданням Державної регіональної політики України та процесам державного стратегічного планування розвитку окремих секторів економіки країни та її регіонів, що враховує потреби їх розвитку і необхідність підвищення конкурентоспроможності.

Зважаючи на те, що Україна приєдналася до глобального процесу забезпечення сталого розвитку та здійснила адаптацію Цілей Сталого Розвитку, важливо визначити рівень взаємозв'язку між цілями Стратегії збалансованого регіонального розвитку на період до 2027 року та сімнадцятьма Цілями Сталого Розвитку.

VIII. СИСТЕМА МОНІТОРИНГУ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТИВНОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ.

Стратегія окреслює перспективні напрямки та орієнтири, на основі яких всі суб'єкти регіонального розвитку – підприємці, органи влади, неурядові організації та освітні установи - можуть приймати оперативні рішення з урахуванням бачення перспективи розвитку регіону.

З метою забезпечення керівного органу управління повною, оперативною, достовірною та легкою до інтерпретації інформацією щодо соціально-економічних процесів, які відбуваються у суспільстві, а також політико-правових факторів, які можуть вплинути на перебіг реалізації завдань та заходів стратегії, буде розроблено систему моніторингу та оцінки, яка включатиме як здійснення оцінки реалізації стратегії щодо досягнення очікуваних результатів, так і аналіз інституційної та фінансової забезпеченості органів влади та ключових установ здійснювати заплановані завдання.

Основними завданнями моніторингу є: збір інформації, що відображає всі аспекти й особливості розвитку соціально-економічних процесів у регіоні з урахуванням гендерних аспектів; забезпечення цією інформацією органів управління, установ і організацій, населення регіону; вдосконалення системи збору, зберігання і обробки даних шляхом впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних систем і технологій; розробка системи інтегральних індикаторів економічного і соціального розвитку, а також системи отримання даних із додаткових джерел інформації (результатів соціологічних досліджень, галузевих аналітичних звітів тощо) з метою проведення комплексної оцінки рівня соціально-економічного та екологічного розвитку області; діагностика потенційних проблем, які можуть вплинути на сталий розвиток регіону, розробка рекомендацій щодо усунення негативних і підтримки позитивних тенденцій розвитку тощо.

У рамках реалізації Стратегії запроваджується моніторинг досягнення цілей шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів з їх базовими значеннями, який проводиться щопівроку. Оцінка досягнення цілей Стратегії проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації відповідно до Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року №79 через один рік після завершення відповідного етапу. Перелік індикаторів (показників) оцінювання результативності реалізації Стратегії надано у таблиці 1.

У зв'язку з тим, що на національному рівні ще триває процес децентралізації та реформування окремих галузей (насамперед, медичної реформи), окреслити перспективи розвитку цих галузей на регіональному та

місцевому рівні під час розробки документа не було можливості. Актуалізації Стратегії шляхом внесення доповнень до реалізації окремих стратегічних цілей буде відбуватись за результатами річного моніторингу (виконання плану першочергових заходів до Стратегії), до якого будуть включені плани та пропозиції щодо розробки проєктів регіонального розвитку, регіональних цільових програм та співпраці з міжнародними організаціями та проєктами розвитку.

Методика реалізації Стратегії передбачає її здійснення в рамках двох послідовних та взаємопов'язаних програмних етапів, включених у два Плани реалізації: перший – 2021-2023 роки; другий – 2024-2027 роки.

План реалізації Стратегії передбачає заходи, обсяги і джерела фінансування з визначенням індикаторів результативності їх виконання та є основою для розроблення інвестиційних програм (проєктів), спрямованих на розвиток регіону.

Основними інституціями, що відповідають за реалізацію Стратегії, є: Вінницька обласна Рада, Вінницька обласна державна адміністрація, місцеві органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, Агенція регіонального розвитку Вінницької області. Для поліпшення координації процесу реалізації Стратегії Вінницькою обласною Радою спільно з Вінницькою обласною державною адміністрацією буде створена робоча група (комітет) з реалізації Стратегії. У разі необхідності детального опрацювання програм та проєктів регіонального розвитку будуть створені окремі проєктні групи.

Основні завдання діяльності робочої групи (комітету) з реалізації Стратегії:

- координація діяльності з різними структурними підрозділами виконавчих органів влади;
- визначення процедури виконання цілей: складання короткострокових планів дій, розподіл обов'язків по виконанню конкретних завдань, визначення фахівців, зацікавлених осіб - партнерів та необхідних ресурсів;
- підготовка піврічних звітів щодо виконання планів дій, а у разі невиконання – їх причин;
- підготовка річних звітів з динамікою зміни показників з ефективності реалізації Стратегії (перелік показників розроблений по кожній цілі, базовим періодом буде вважатись 2018 рік);
- підготовка пропозицій щодо внесення змін та доповнень до завдань та цілей Стратегії.

Інституційне супроводження процесу реалізації стратегії буде здійснювати Агенція регіонального розвитку Вінницької області, до основних завдань якої відноситься:

- надання допомоги обласним та місцевим органам влади розробляти

та реалізовувати проекти регіонального розвитку;

- залучення інвестиційних та кредитних ресурсів, міжнародної технічної допомоги для регіонального розвитку;

- організація проведення додаткових тематичних досліджень щодо вивчення громадської та експертної думки з актуальних питань реалізації ключових напрямів та завдань Стратегії;

- організація заходів щодо вивчення та поширення кращого вітчизняного та міжнародного досвіду в сфері управління місцевого та регіонального розвитку, особливо в контексті інноваційного розвитку регіону та його Smart-спеціалізації, впровадження національних реформ та секторальних політик (інноваційної, управління відходами, соціальної, медичної реформ та ін.) житлово-комунальних послуг;

- організація навчальних програм та заходів з метою підвищення кваліфікації та рівня знань з питань впровадження нових підходів до управління (у т.ч. з питань проєктного менеджменту, менеджмент організацій (комунальних підприємств), комунікаційної політики, гендерного аналізу), а також використання різноманітних інструментів реалізації проєктів регіонального розвитку (у т.ч. державно-приватне партнерство, міжмуніципальне партнерство).

Засідання робочої групи має відбуватися не рідше, ніж один раз у квартал.

Фінансове забезпечення реалізації Стратегії здійснюється за рахунок:

- державного бюджету, у тому числі державного фонду регіонального розвитку;

- державних програм транскордонного співробітництва, програм розвитку проблемних територій;

- коштів галузевих (міжгалузевих) державних цільових програм та бюджетних програм центральних органів виконавчої влади, що спрямовуються на розвиток відповідної сфери у регіоні;

- субвенцій, інших трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам;

- коштів місцевих бюджетів;

- коштів міжнародної технічної допомоги, інших міжнародних донорів, міжнародних фінансових організацій.

Інформаційне супроводження реалізації Стратегії та координацію комунікації з Громадською радою при облдержадміністрації та Громадською радою при обласній Раді буде здійснювати Департамент інформаційної діяльності та комунікацій Вінницької ОДА, висвітлення інформації - на офіційних сайтах Вінницької ОДА, Вінницької обласної ради, АРР, а також на інформаційно-аналітичному ресурсі www.strategy2027.vin.ua, створеному

для підтримки процесу стратегічного планування у Вінницькій області.

Таблиця 1. Перелік індикаторів (показників) оцінювання результативності реалізації Стратегії

Стратегічна ціль	Перелік індикаторів (показників)
1. Конкурентоздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку	- обсяг освоєних капітальних інвестицій; - обсяг виробництва валової продукції сільського господарства; - обсяг залучених прямих іноземних інвестицій (наростаючим підсумком) на кінець року; - обсяг реалізованої промислової продукції; - темп зростання експорту товарів та послуг; - питома вага реалізованої інноваційної продукції в обсязі промислової продукції промислових підприємств, %; - кількість промислових підприємств, що впроваджують інновації; - обсяг реалізованої інноваційної продукції; - площа сільськогосподарських земель з органічним статусом та перехідного періоду (тис. га); - кількість підприємств харчової промисловості (операторів ринку харчових продуктів), яких сертифіковано за стандартами НАССР; - кількість пацієнтів з інших країн світу та регіонів України, яким надано високоспеціалізовану медичну допомогу у медичних закладах області; - кількість пацієнтів з інших країн світу та регіонів України, які отримали послуги у санаторно-курортних, оздоровчих та реабілітаційних закладах області.
2. Регіон належного та ефективного врядування	- частка покриття території області актуальною топографічною зйомкою у масштабі 1:10 000, %; - кількість проведених та впроваджених аналітичних досліджень із використанням соціологічних методів збору інформації, одиниць; - кількість розроблених та впроваджених програм та проектів, одиниць; - частка ІЦНАП, роботу яких автоматизовано, %; - частка органів публічної влади області, в яких впроваджено систему електронного документообігу та інші інформаційні системи обробки даних, %; - частка адміністративних та прирівняних до них послуг ОДА, які надаються в електронній формі, %;

	- кількість об'єднаних територіальних громад, в яких працюють сервіси та інструменти е-демократії; - кількість активних ІГС в області; - кількість об'єднаних територіальних громад, у яких запроваджено бюджет участі («Громадський бюджет»).
Стратегічна ціль 3. Регіон сталого гуманітарного розвитку.	- рівень народжуваності/смертності населення; - рівень охоплення імунопрофілактикою населення області; - частка дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, охоплених сімейними формами виховання; - чисельність випускників закладів професійної (професійно-технічної) освіти працевлаштованих на перше робоче місце; - частка дітей та молоді віком 6-18 років, які залучені до занять у спортивних секціях дитячо-юнацьких спортивних шкіл та спортивних клубів, як нової форми спортивних закладів, усіх територій (містах і районах); - кількість елементів нематеріальної культурної спадщини області, яких вносено до національного реєстру нематеріальної культурної спадщини України; - кількість суб'єктів туристичної діяльності; - кількість внутрішніх туристів та екскурсантів; - обсяги туристичного збору; - обсяги інвестицій в туристично-рекреаційну галузь області; - кількість нових туристичних маршрутів
Стратегічна ціль 4. Регіон спроможних громад.	- обсяг власних надходжень доходів загального та спеціального фонду (без міжбюджетних трансфертів) у місцевих бюджетах (тис. грн) та у % до загального обсягу бюджету за доходами; - обсяг доходів загального та спеціального фонду місцевих бюджетів (без міжбюджетних трансфертів) у розрахунку на одну особу населення; - обсяг доходів місцевих бюджетів (з урахуванням міжбюджетних трансфертів з державного бюджету) у розрахунку на одну особу населення; - споживання енергетичних ресурсів; - динаміка нахождення до місцевих бюджетів від діяльності МСБ; - частка населення, яке має доступ до

	централізованого водопостачання (по сільському і міському населенню окремо); - охоплення дітей (віком від трьох до шести років) дошкільною освітою; - частка випускників закладів загальної середньої освіти, які отримали за результатами зовнішнього незалежного оцінювання 160 балів і вище, у загальній кількості учнів, що проходили тестування з цих предметів; - кількість об'єднаних територіальних громад, у яких запроваджено надання послуг соціальної підтримки за принципом «єдиного вікна» (фронт-офіси).
5. Регіон безпечного середовища	- кількість облаштованих належним чином місцевих пунктів пропуску через українсько-молдавський державний кордон; - кількість дорожньо-транспортних пригод; - обсяг непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів, які зберігаються на території області; - відсоток населених пунктів, охоплених системою роздільного збору твердих побутових відходів; - обсяг твердих побутових відходів, що спрямовуються на повторне використання та перероблення; - площа природно-заповідного фонду; - рівень розчищення водних об'єктів (річок) від мулових відкладень (відповідно до рекомендацій БУВР Південного Бугу); - частка міського населення, яке має доступ до централізованих систем водовідведення; - частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти у загальному обсязі скидів.

**Зміни та доповнення до проєкту рішення «Про Стратегію збалансованого
регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року»**

42 сесія 7 скликання 21 лютого 2020 року

В Матрицю стратегічних, оперативних цілей, завдань і потенційно можливих сфер реалізації проєктів Вінницької області, Стратегічну ціль 4. Регіон спроможних громад та успішних людей, Операційну ціль 4.4 Створення сприятливого середовища для дітей та молоді *додати завдання:*

4.4.4. Забезпечення розвитку системи національно-патріотичного виховання дітей і молоді на рівні області, ОТГ як важливої складової національної безпеки української держави.

«Потенційно можливі сфери реалізації проєктів» - створення центрів національно-патріотичного виховання дітей і молоді на районному і місцевому рівні.

В розділ V. ПЕРЕЛІК СТРАТЕГІЧНИХ І ОПЕРАТИВНИХ ЦІЛЕЙ в п. 4. Регіон спроможних громад та успішних людей п. 4.4. Створення сприятливого середовища для дітей та молоді викласти в новій редакції, а саме:

«Створення сприятливого середовища, розвиток національно патріотичного середовища для дітей та молоді».

Депутат обласної Ради 7 скликання

Барцьось В.В.

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року

Директор Департаменту міжнародного
співробітництва та регіонального розвитку ОДА

Володимир МЕРЕЖКО

Звіт про стратегічну екологічну оцінку Стратегії регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року розроблено за підтримки проєкту міжнародної технічної допомоги «Партнерство для розвитку міст» (Проєкт ПРОМІС), який впроваджує Федерація канадських муніципалітетів (ФКМ) за фінансової підтримки Міністерства міжнародних справ Канади.

Зміст документа є виключною думкою авторів та не обов'язково відображає офіційну позицію Міністерства міжнародних справ Канади.

Проєкт ПРОМІС спрямовано на зміцнення муніципального сектору в Україні, впровадження ефективного демократичного управління та прискорення економічного розвитку шляхом підвищення спроможності українських міст у сфері демократизації врядування та місцевого економічного розвитку; створення сприятливого середовища для розвитку малого та середнього бізнесу; підтримки процесу децентралізації та інтегрованого планування розвитку на місцевому, регіональному та національному рівнях.

www.pleddg.org.ua

Зміст

ВСТУП.....	4
1. ЗМІСТ ТА ОСНОВНІ ЦІЛІ СТРАТЕГІЇ ЗБАЛАНСОВАНОГО РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ НА ПЕРІОД ДО 2027 РОКУ	5
2. ХАРАКТЕРИСТИКА ПОТОЧНОГО СТАНУ ДОВКІЛЛЯ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	9
3. ОСНОВНІ ЕКОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ ВІННИЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	19
4. ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ.....	24
5. ЙМОВІРНІ НАСЛІДКИ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ ВІД РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ..	27
6. ЗАХОДИ, ЩО ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ ВЖИТИ ДЛЯ ЗАПОБІГАННЯ, ЗМЕНШЕННЯ ТА ПОМ'ЯКШЕННЯ НЕГАТИВНИХ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ	33
7. ОБГРУНТУВАННЯ ВИБОРУ ВИПРАВДАНИХ АЛЬТЕРНАТИВ.....	36
8. ЗАХОДИ, ПЕРЕДБАЧЕНІ ДЛЯ ЗДІЙСНЕННЯ МОНІТОРИНГУ НАСЛІДКІВ ВИКОНАННЯ СТРАТЕГІЇ ДЛЯ ДОВКІЛЛЯ, У ТОМУ ЧИСЛІ ДЛЯ ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ.....	39
9. РЕЗЮМЕ.....	42

Вступ

На сучасному етапі розвитку суспільства все більшого значення у міжнародній, національній і регіональній політиці набуває концепція збалансованого (сталого) розвитку, спрямована на інтеграцію економічної, соціальної та екологічної складових розвитку. Поява цієї концепції пов'язана з необхідністю розв'язання екологічних проблем і врахування екологічних питань в процесах планування та прийняття рішень щодо соціально-економічного розвитку країн, регіонів і населених пунктів.

Стратегічна екологічна оцінка документів державного планування дає можливість зосередитися на всебічному аналізі можливого впливу планованої діяльності на довкілля та використовувати результати цього аналізу для запобігання або пом'якшення екологічних наслідків в процесі стратегічного планування. Стратегічна екологічна оцінка (СЕО) – це новий інструмент реалізації екологічної політики, який базується на простому принципі: легше запобігти негативним для довкілля наслідкам діяльності на стадії планування, ніж виявляти та виправляти їх на стадії впровадження стратегічної ініціативи.

Метою СЕО є сприяння сталому розвитку шляхом забезпечення охорони довкілля, безпеки життєдіяльності населення та охорони його здоров'я, інтегрування екологічних вимог під час розроблення та затвердження документів державного планування.

В Україні створені передумови для імплементації процесу СЕО, пов'язані з розвитком стратегічного планування та національної практики застосування екологічної оцінки. З 12 жовтня 2018 року в Україні вступив в дію закон «Про стратегічну екологічну оцінку».

1. Зміст та основні цілі Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року

Стратегія спрямована на запровадження механізмів щодо ефективної реалізації у регіоні структурних національних реформ і секторальних політик, зменшення територіальних диспропорцій, мінімізації можливих негативних явищ і підвищення фінансової та управлінської спроможності територіальних громад області із забезпеченням захисту прав та інтересів найбільш вразливих соціальних груп населення.

З метою концентрації зусиль на найбільш перспективних і найбільш гострих питаннях розвитку регіону на середньостроковий та довгостроковий періоди з урахуванням майбутніх викликів і потреб територіальних громад Вінниччини у Стратегії визначені стратегічні та оперативні цілі, завдання і проекти (табл. 1).

Таблиця 1. Стратегічні та оперативні цілі й завдання Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року

Оперативна ціль	Завдання
<i>Стратегічна ціль 1. Конкурентоздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку</i>	
1.1. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури з урахуванням внутрішніх, міжрегіональних та міжнародних зв'язків	1.1.1. Створення належної та якісної дорожньої інфраструктури 1.1.2. Реконструкція міжнародного аеропорту «Вінниця» 1.1.3. Розвиток транспортно-логістичних технологій та об'єктів мультимодальних перевезень
1.2. Розвиток індустрії лікування та оздоровлення (медичний туризм)	1.2.1. Розвиток інфраструктури, матеріально-технічного оснащення медичних та оздоровчих закладів 1.2.2. Створення умов для запровадження кращого вітчизняного та міжнародного досвіду, підвищення кваліфікації фахівців медичних та оздоровчих закладів 1.2.3. Розвиток інфраструктури та супутніх послуг для підвищення конкурентоздатності медичного туризму 1.2.4. Формування позитивного іміджу регіону як центру надання якісних оздоровчих та лікувальних послуг
1.3. Підтримка агропромислового виробництва	1.3.1. Посилення спроможності місцевих підприємств та фермерських господарств у сфері підвищення власної ефективності і продуктивності 1.3.2. Впровадження агротехнологій з використанням ІТ-інновацій 1.3.3. Підтримка розвитку органічного сектору сільськогосподарського виробництва 1.3.4. Сприяння розвитку експортного потенціалу місцевих підприємств переробної галузі
1.4. Інноваційний розвиток регіону	1.4.1. Активізація в регіоні інноваційної та науково-технічної діяльності 1.4.2. Розвиток інноваційної інфраструктури
<i>Стратегічна ціль 2. Регіон належного та ефективного урядування</i>	

Оперативна ціль	Завдання
2.1. Розвиток електронного урядування та цифровізації	2.1.1. Розвиток геоінформаційної системи управління та містобудівного кадастру Вінницької області; 2.1.2. Підвищення спроможності органів державної влади та місцевого самоврядування до запровадження і використання інструментів електронного урядування 2.1.3. Розвиток ІТ-інфраструктури регіону, мереж та е-сервісів, підтримка функціонування ІТ-структури Вінницької області
2.2. Розбудова потенціалу інформаційно-аналітичної підтримки регіональної політики	2.2.1. Підвищення спроможності Агенції регіонального розвитку Вінницької області 2.2.2. Посилення системи підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування 2.2.3. Удосконалення системи збору та аналізу даних для забезпечення ефективної регіональної політики
2.3. Посилення міжсекторного партнерства та співпраці	2.3.1. Підвищення організаційної спроможності інституцій громадянського суспільства 2.3.2. Підтримка ІГС, які працюють у сфері соціально-економічної адаптації вразливих верств населення, які інтегруються або ре інтегруються в місцеві громади 2.3.3. Підвищення рівня знань та компетенцій представників органів влади та неурядового сектору щодо механізмів міжсекторного партнерства 2.3.4. Проведення навчальних заходів з питань патріотичного виховання, громадянської освіти та відповідального громадянства (анг. Responsible Citizen) серед молоді 2.3.5. Підтримка незалежних медіа-ресурсів та заповнення аналітичним контентом віртуального простору
Стратегічна ціль 3. Регіон сталого гуманітарного розвитку	
3.1. Створення системи забезпечення найкращих інтересів отримувачів соціальних послуг	3.1.1. Утворення оптимальної мережі суб'єктів, що надають соціальні послуги 3.1.2. Розвиток механізмів фінансування надавачів соціальних послуг 3.1.3. Розвиток кадрового потенціалу соціальної сфери 3.1.4. Забезпечення права дитини на виховання в сімейному середовищі
3.2. Формування пацієнт-орієнтованої системи охорони здоров'я	3.2.1. Забезпечення повним пакетом медичних послуг населення області з урахуванням гендерного аспекту 3.2.2. Удосконалення системи екстреної медичної допомоги 3.2.3. Впровадження системи телеметричного дистанційного консультування 3.2.4. Профілактика захворювань, лікування та медична реабілітація дітей та підлітків з серцево-судинною патологією, гіпертонічною хворобою, цукровим діабетом та ожирінням 3.2.5. Підвищення рівня знань та компетенцій управлінського персоналу комунальних медичних закладів з актуальних питань менеджменту

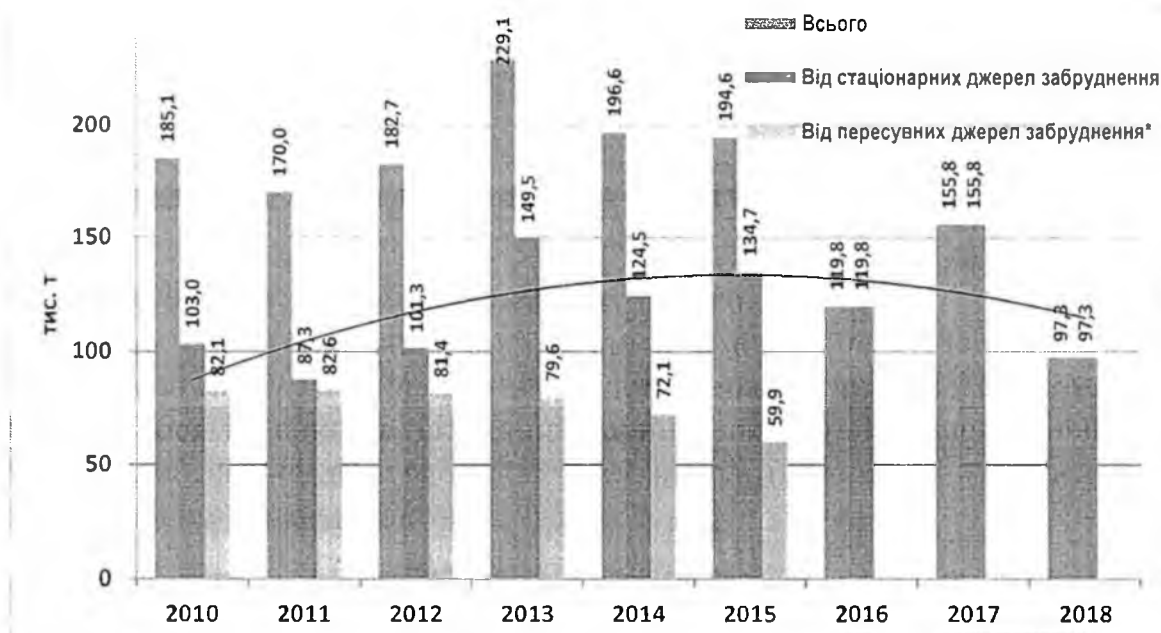
Оперативна ціль	Завдання
3.3. Розвиток професійно-технічної освіти	3.3.1. Сприяння залученню інвестицій у розвиток професійної (професійно-технічної освіти), в тому числі приватних підприємств та міжнародних донорів 3.3.2. Запровадження нових стандартів професійної освіти та навчання, навчальних планів і програм на основі компетентностей кращих міжнародних практик 3.3.3. Створення навчально-практичних центрів та центру професійної досконалості на базі закладів професійної (профтехосвіти), оснащення їх сучасним обладнанням і впровадження інноваційних технологій та елементів дуальної форми навчання
3.4. Розвиток регіональної інфраструктури фізичної культури і спорту вищих досягнень	3.4.1. Будівництво і реконструкція інфраструктури спорту вищих досягнень з урахуванням гендерного аспекту 3.4.2. Будівництво багатофункціональних спортивних майданчиків (облаштування необхідним обладнанням) з урахуванням гендерного аспекту
3.5. Збереження та поширення культурної спадщини Вінниччини	3.5.1. Підвищення конкурентоздатності культурно-мистецької сфери області 3.5.2. Збереження та реставрація пам'яток матеріальної історико-культурної спадщини 3.5.3. Відновлення та збереження елементів нематеріальної культурної спадщини, популяризація серед населення та гостей регіону (у т.ч. через розвиток туризму) 3.5.4. Розвиток креативних індустрій та культурних стартапів 3.5.5. Створення електронних ресурсів та баз даних культурного і історичного надбання області (е-культура) 3.5.6. Збереження історичної пам'яті як складової культурної політики та національно-патріотичного виховання
Стратегічна ціль 4. Регіон спроможних громад	
4.1. Підвищення економічної спроможності громад	4.1.1. Формування сприятливого бізнес-середовища 4.1.2. Розвиток малого й середнього бізнесу у пріоритетних для громадах галузях економіки (у т.ч. IT-сектору, туризму, сільського господарства, альтернативної енергетики тощо); 4.1.3. Розвиток промислових зон, індустріальних та технологічних парків, підтримка у розвитку технічної інфраструктури, залученні інвестицій та супроводженні інвесторів 4.1.4. Запровадження енерго- та ресурсоощадних технологій на об'єктах спільної комунальної власності комунальної сфери та ОСББ
4.2. Забезпечення населення належним доступом до базових публічних послуг	4.2.1. Забезпечення населення доступом до якісної (безпечної) питної води 4.2.2. Підвищення спроможності та управління комунальними підприємствами 4.2.3. Розвиток системи ефективних внутрішніх пасажирських перевезень 4.2.4. Впровадження нових підходів до надання публічних послуг у малозаселених населених пунктах

Оперативна ціль	Завдання
4.3. Забезпечення єдності і згуртованості в громадах	4.3.1. Забезпечення інклюзивності та доступності закладів освіти, медичних та соціальних установ громади 4.3.2. Створення системи надання соціальних послуг на базовому рівні 4.3.3. Створення умов для культурного розвитку та громадської активності населення 4.3.4. Зміцнення соціальних відносин у громадах через діалог та порозуміння 4.3.5. Створення умов для збереження та розвитку багатонаціонального культурної спадщини
4.4. Створення сприятливого середовища для дітей та молоді	4.4.1. Забезпечення дітей та молоді дошкільного та шкільного віку якісними та інклюзивними освітніми послугами 4.4.2. Створення умов для самореалізації та участі дітей та молоді у житті громади 4.4.3. Розвиток місцевої інфраструктури з урахуванням думки та дотриманням прав дітей та молоді
Стратегічна ціль 5. Регіон безпечного середовища	
5.1. Вдосконалення системи цивільного захисту та громадської безпеки	5.1.1. Поліпшення системи реагування на небезпечні події та надзвичайні ситуації 5.1.2. Створення місцевих пожежно-рятувальних підрозділів, розбудова інфраструктури із забезпечення їх функціонування, у т.ч. «Центрів Безпеки» 5.1.3. Забезпечення протипожежної безпеки на об'єктах спільної комунальної власності комунальної сфери 5.1.4. Забезпечення укриття населення області в захисних спорудах всіх типів 5.1.5. Підвищення безпеки дорожнього руху на автомобільних дорогах області
5.2. Посилення захисту на прикордонних територіях	5.2.1. Будівництво, облаштування та утримання місцевих пунктів пропуску через українсько-молдавський державний кордон 5.2.2. Створення умов для своєчасного реагування на ситуацію на державному кордоні
5.3. Забезпечення санітарного та екологічного благополуччя	5.3.1. Знешкодження непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів 5.3.2. Розвиток інфраструктури регіональних кластерів з управління відходами 5.3.3. Підтримка повторного використання та переробки вторинної сировини 5.3.4. Формування культури відповідального споживання та поводження з відходами
5.4. Збереження ландшафтного та біотичного різноманіття	5.4.1. Розширення площі природо-заповідного фонду 5.4.2. Збереження природного біорізноманіття: 5.4.3. Популяризація природного та біологічного різноманіття регіону (у т.ч. для розвитку зеленого туризму) 5.4.4. Розробка локальних схем екологічної мережі
5.5. Збереження та раціональне використання водних ресурсів	5.5.1. Відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного режиму та санітарного стану річок 5.5.2. Будівництво і реконструкція очисних споруд та систем водовідведення

2. Характеристика поточного стану довкілля Вінницької області

Атмосферне повітря

Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у Вінницькій області протягом 2010-2018 років представлена на рис. 1. Спостерігається коливання обсягів викидів від стаціонарних джерел. Більше половини всіх викидів в атмосферне повітря області забезпечують пересувні джерела, з яких ледь частина припадає на автотранспорт.

* з 2016 р. дані щодо викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел викидів відсутні у зв'язку зі зміною форми статистичної звітності: виключенням даної позиції зі звітів 2 тп-повітря

Джерело: Головне управління статистики у Вінницькій області

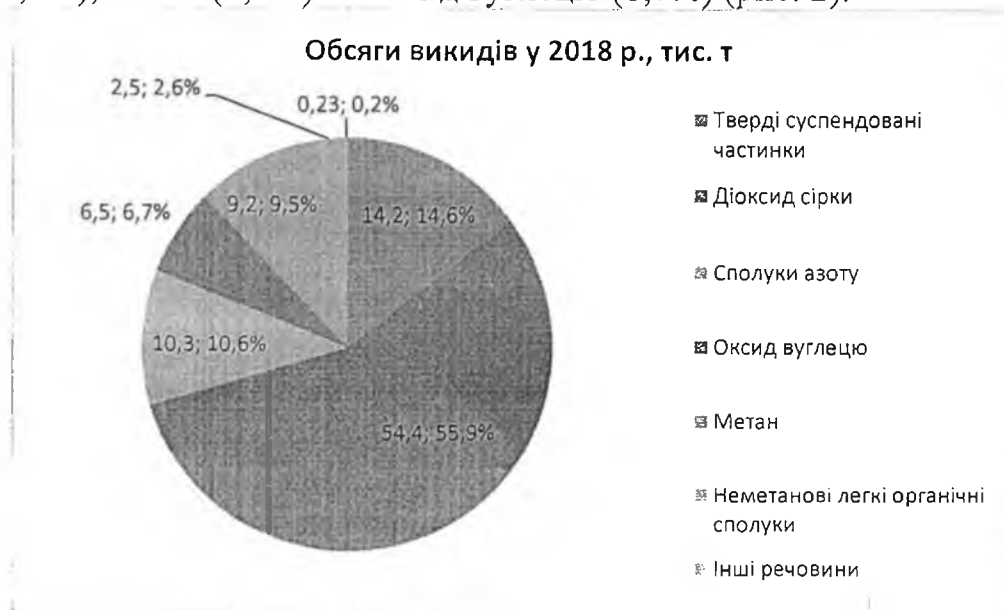
Рис. 1. Динаміка викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у Вінницькій області у 2010-2018 роках

У 2018 році у повітря Вінницької області від стаціонарних джерел забруднення потрапило 97,3 тис. т забруднюючих речовин (без урахування викидів діоксиду вуглецю).

Значна питома вага – 75,5% (73,5 тис. т) – викидів забруднюючих речовин припадає на місто Ладижин. Крім того, високий відсоток у розподілі викидів до загального обсягу припадає на Тульчинський (4,1%), Тростянецький (3,5%) райони та місто Вінницю (2,6%). Кількість викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел у розрахунку на квадратний кілометр території по області протягом 2018 року склала 3,7 т. Найвища щільність викидів забруднюючих речовин у розрахунку на квадратний кілометр припадає на місто Ладижин (3342 т), а також на міста Вінницю (36 т), Жмеринку (15 т), Хмільник (7,3 т), Козятин (6,6 т), Тростянецький (3,7 т) та Тульчинський (3,6 т) райони. На душу населення в середньому по області припадає 62 кг викинутих у повітря забруднюючих речовин.

Основними забруднювачами повітря в області залишаються підприємства енергетичної промисловості, сільського господарства, переробної промисловості та транспортні підприємства.

Основними речовинами, що забруднюють атмосферне повітря, є діоксид сірки (55,9%), речовини у вигляді твердих суспендованих частинок (14,6%), сполуки азоту (10,6%), метан (9,5%) та оксид вуглецю (6,7%) (рис. 2).

Джерело: Головне управління статистики у Вінницькій області

Рис. 2. Обсяги викидів основних забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел забруднення у Вінницькій області у 2018 році, тис. т

Моніторинг якості атмосферного повітря здійснює ДУ «Вінницький лабораторний центр МОЗ України». У 2017 році центром було відібрано 5803 проб атмосферного повітря у 219 населених пунктах області. 168 проб не відповідали вимогам за вмістом забруднюючих речовин, що складає 2,9% (2016 рік – 6,0%).

Високі рівні забрудненості повітря у 2017 році зафіксовані у міських населених пунктах Вінницького (18,2% проб з понаднормативним вмістом забруднюючих речовин), Жмеринського (11,8%) й Чернівецького районів (8,3%) та у сільських населених пунктах Гайсинського (15,4%), Чернівецького (8,3%) й Томашпільського районів (7,1%).

Зареєстровано перевищення гранично-допустимих концентрацій (ГДК):

- у міських населених пунктах по пилу (2017 рік – 5,8%, 2016 рік – 13,5%), окису вуглецю (2017 рік – 3,8%, 2016 рік – 5,6%), фенолу і його похідних (2017 рік – 4,2%, 2016 рік – 1,7%), сірководню (2017 рік – 13,8%), азоту діоксиду (1,9%), формальдегіду (2017 рік – 2,0%);

- у сільських – по пилу (2017 рік – 5,7%, 2016 рік – 14,9%), окису вуглецю (2017 рік – 5,2%, 2016 рік – 5,0%), сірководню (2017 рік – 3,7%), азоту діоксиду (2017 рік – 1,2%).

У м. Вінниця постійний моніторинг атмосферного повітря проводився Вінницьким обласним центром з гідрометеорології двома постами типу «Пост-2». За інформацією обласного центру у 2017 р. значних змін у стані забруднення повітряного басейну м. Вінниця у порівнянні з минулим роком не відбулося. Виняток становить лише діоксид азоту: значною мірою зменшились концентрації і середні, і максимальні. Середні концентрації за рік по місту по

всіх інгредієнтах у кратності до ГДК мають значення: пил – 0,7 ГДК; діоксид сірки – 0,02 ГДК; оксид вуглецю – 0,3 ГДК; діоксид азоту – 1,25 ГДК; фтористий водень – 1,0 ГДК; аміак – 0,2 ГДК; формальдегід – 1,0 ГДК.

Водні ресурси

Водозабезпеченість

Річки Вінницької області належать до басейнів трьох основних рік України - Південного Бугу, Дністра і Дніпра, на басейни яких припадає відповідно 62%, 28% і 10% території області. Всього територією області протікає 3,6 тис. річок, загальною протяжністю 11,8 тис. км. Пересічна густота річкової мережі становить 0,45 км/км².

В межах області знаходиться 56 водосховищ загальною площею водного дзеркала 11167 га. За даними інвентаризації станом на 01.01.2018 року в області нараховується 5747 водних об'єктів. Річки і водойми використовують для рибництва, промислового і комунального водопостачання, зрошення земель, а також як джерело гідроенергії.

Більша частина місцевого стоку області (до 70%) формується в басейні Південного Бугу. Більш значний транзитний стік Дністра проходить по південному кордону області і використовується лише для зрошення та гідроенергетики. На одного жителя Вінницької області (без урахування транзитного стоку Дністра) припадають такі річні об'єми місцевого стоку: середньо-багаторічного – 1,5 тис. м³; маловодного – 1,1 тис. м³; дуже маловодного – 0,75 тис. м³.

Важливу роль у водному господарстві Вінниччини відіграють підземні води, як найбільш надійне джерело доброякісної питної води. Прогнозні запаси підземних вод області становлять 324,9 млн м³/рік, затверджені експлуатаційні запаси – 45,7 млн м³/рік. Щорічно використовується, в середньому, від 7 до 10% прогнозних ресурсів, в окремих районах (Вінницький, Калинівський, Козятинський) цей показник наближується до 20%.

Водокористування

Динаміка забору та споживання прісної води у Вінницькій області (рис. 3) свідчить про загальну тенденцію зменшення обсягів забору та використання води.

Джерела: Екологічні паспорти Вінницької області (різні роки)

Рис. 3. Динаміка забору та споживання прісної води у Вінницькій області

У 2017 р. всього по області було використано 98,1 млн м³ прісної води в т. ч. на: виробничі потреби – 62,3 млн м³ (64%); питні та санітарно-гігієнічні потреби – 29,6 млн м³ (30%); зрошення – 4,4 млн м³ (4%); інші потреби – 1,8 млн м³ (2%).

Найбільшими споживачами води в області є сільське господарство (40,7%), комунальне господарство (33,6%) і промисловість (24%).

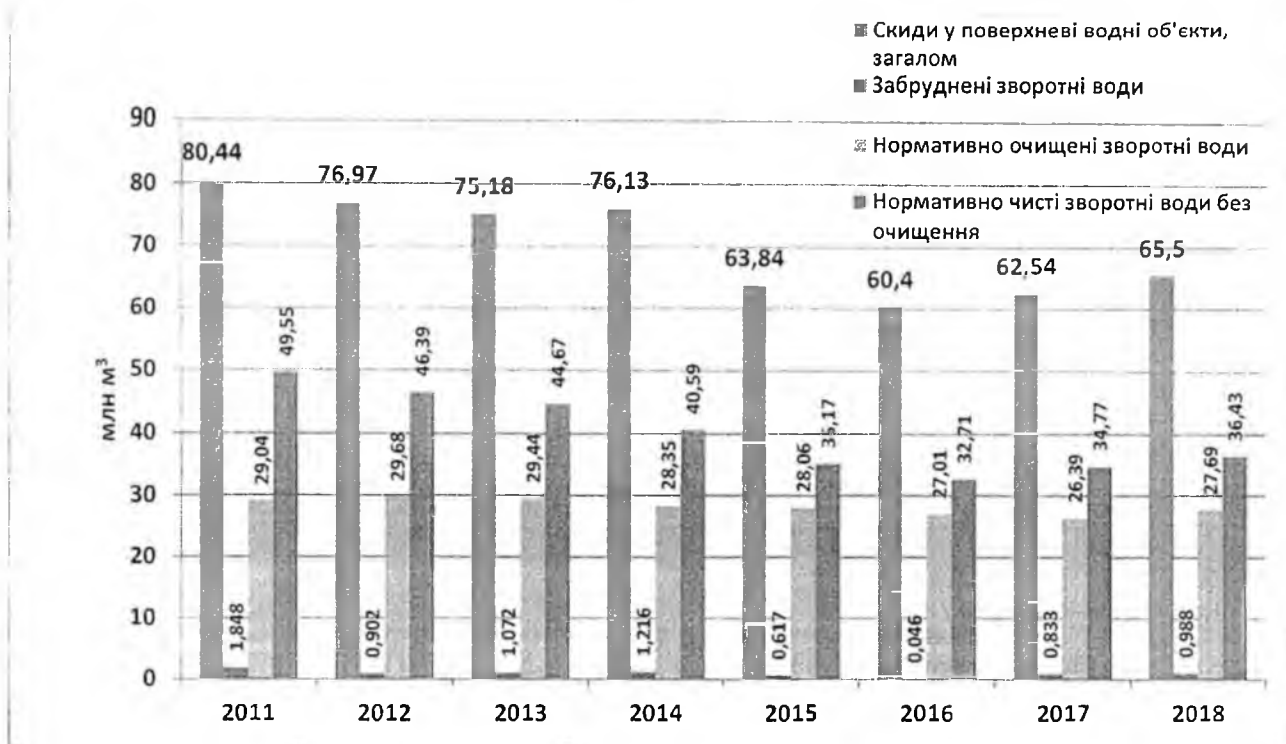
Найбільшими водоспоживачами у Вінницькій області в розрізі підприємств є:

- КП «Вінницяоблводоканал» м. Вінниця, яке використовує 20% від загального використання,
- ПАТ «ДТЕК «Західенерго» ВП Ладизинська ТЕС м. Ладизин – 16%,
- філія «Птахокомплекс» ТОВ «Вінницька птахофабрика» с. Оляниця Тростянецького району – 4%;

Втрати води при транспортуванні у 2018 р. становили 14,23 млн м³.

Водовідведення

Динаміка скидів стічних вод у поверхневі водні об'єкти усіма водокористувачами вказує на зменшення рівня водовідведення та скидів забруднених вод (рис. 4).

Джерела: Екологічні паспорти Вінницької області (різні роки)

Рис. 4. Динаміка скиду зворотних вод у природні водні об'єкти

У 2018 році у водні об'єкти Вінницької області скинуто 65,55 млн м³ стічних вод, у тому числі 0,988 млн м³ – забруднених; 36,43 млн м³ - нормативно-чистих без очистки; 27,69 млн м³ – нормативно очищених, 0,448 млн м³ – некатегорованих. Основним джерелом забруднених стічних вод є комунальне господарство, на яке припадає 99% від загального обсягу таких скидів, промисловість – 1%. Підприємства комунального господарства скинули забруднених стоків – 0,982 млн м³, промисловості – 0,006 млн м³.

За рік очисні споруди прийняли 27 млн м³ стічних вод від промислових, сільськогосподарських підприємств і підприємств житлово-комунального господарства.

На території області експлуатується 41 очисна споруда каналізації біологічного та механічного типу очищення, потужність яких становить 90,9 млн м³ на рік, і 7 очисних споруд, після яких зворотні води відводяться на поля зрошення, поля фільтрації, накопичувачі та ін. потужністю 7,9 млн м³ на рік.

Спостерігається тенденція зниження ефективності роботи очисних споруд. Їх неефективна робота на комунальних підприємствах, розташованих в районних центрах, пов'язана, в першу чергу, з фізичним зношенням їх обладнання. Технічний стан практично всіх каналізаційних очисних споруд потребує їх модернізації або реконструкції та значних капіталовкладень.

У 2017 році поверхневі води Вінницької області були забруднені органічними речовинами, сполуками азоту. Внаслідок такого забруднення спостерігалось раннє цвітіння води у річках.

На 44 річках, притоках Південного Бугу, Дністра, Дніпра, встановлено 95 створів контрольних спостережень. Якість води річок області впродовж останніх 5-ти років залишається стабільною, без суттєвих змін і в цілому задовільною. Вміст більшості забруднюючих речовин не перевищує ГДК для водойм

господарсько-побутового призначення. Вода річок Вінницької області забруднена органічними сполуками, причому таке забруднення спостерігається протягом року. Це свідчить про забруднення вод побутовими стоками.

За результатами спостережень за якістю поверхневих вод ДУ «Вінницький обласний лабораторний центр Міністерства охорони здоров'я України» за останні 4 роки показники, які не відповідають гігієнічним вимогам проб за хімічними показниками, зросли з 3,8% до 19,7%, за мікробіологічними показниками – з 11,6% до 15,7%.

Питне водопостачання

Контроль за якістю питної води здійснює ДУ «Вінницький обласний лабораторний центр МОЗ України». В останні роки спостерігається відчутне погіршення якості і безпечності питної води у порівнянні з показниками минулих років як за мікробіологічними, так і за санітарно-хімічними показниками.

Централізоване водопостачання. Якщо у 2013 році показник мікробіологічного забруднення водопровідної води становив 4,9%, то у 2017 році – 9,7% (виявлені бактерії групи кишкової палички). Високі відсотки нестандартної води за бактеріологічними показниками реєструвались у Чернівецькому районі – 31,9% та Могилів-Подільському районі – 20,1%.

За хімічними показниками мало місце зростання з 3,3% у 2013 р. до 10,3% у 2017 р. (невідповідність вимогам органолептичних показників, загальної жорсткості). Найвищі відсотки води, що не відповідають санітарним нормам за хімічними показниками реєструються в Могилів-Подільському районі – 50%, Чернівецькому – 47,7% та Хмельницькому – 34,5%. Перевищений вміст нітратів у воді виявлений у Могилів-Подільському районі – 23,1%, Шаргородському – 13,8%, Вінницькому – 11,5%.

Для децентралізованого водопостачання показник питомої ваги води, що не відповідає нормативам за мікробіологічними показниками, зріс з 18,6% в 2013 р. до 32,6% в 2017 р.; за хімічними показниками – з 14,2% до 29,5% (невідповідність вимогам за вмістом нітратів, загальної жорсткості, органолептичними показниками).

За мікробіологічними показниками високі відсотки води, що не відповідають нормативам встановлені в Козятинському районі – 80,9%, Погребищенському – 68,5%, Жмеринському – 65,9% та Тростянецькому – 56,7%. За хімічними показниками високі відсотки нестандартної води виявлені у Томашпільському районі – 69,3%, Тульчинському – 65,5%, Погребищенському – 65,6%, Козятинському – 51,4% та Хмельницькому – 49,5%.

З метою профілактики метгемоглобінемії забезпечувався моніторинг за вмістом нітратів у питній воді. У 2017 р. досліджено на вміст нітратів 6463 проби води децентралізованого водопостачання, з яких нестандартних – 1644 або 25,4% (2016 р. – 24,7%). Високий вміст нітратів виявлений у воді шахтних криниць Тульчинського району – 52,6%, Погребищенського – 44,1%, Хмельницького – 41,5%, Чернівецького – 40,9% та Могилів-Подільського району – 39,5%. Протягом останніх років випадків захворювання дітей на метгемоглобінемію в області не зареєстровано.

Земельні ресурси та ґрунти

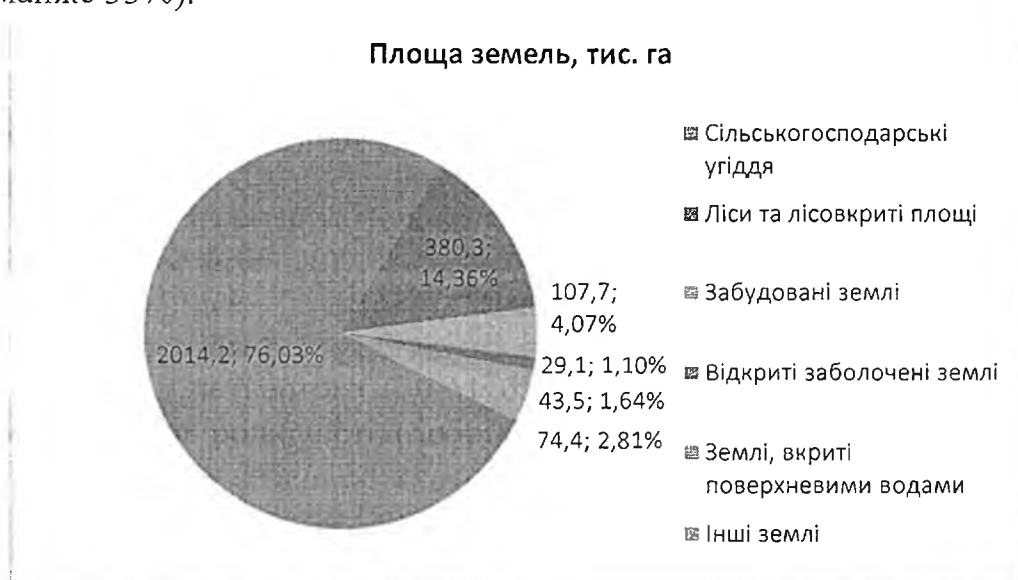
Територія області станом на 1 січня 2019 року становить 2649,2 тис. га або 4,4 % від площі України.

Більша частина території (76,03% від загальної площі території області) зайнята сільськогосподарськими землями (рис. 5).. Питома вага сільськогосподарських угідь відносно території суші (ступінь сільськогосподарського освоєння) по області становить 77,3%, а по адміністративних районах – від 67,3% до 87,7%. Розораність відносно території суші по області становить 66,2%, а по адміністративних районах – від 53,6% до 79,7%.

Майже 25% (672,8 тис. га) усіх сільгоспугідь зазнають дії водної ерозії, 7% (179,7 тис. га) зазнають дії вітрової ерозії, кислих ґрунтів – 57% (1511,0 тис. га). Виникнення і розвиток ерозійних процесів мають багато причин. Однією із них є нераціональне використання землі, якому сприяє: інтенсивне розорювання схилівих земель (більше 3°) і вирощування на них просапних культур (особливо цукрових буряків); відсутність комплексного підходу в проведенні протиерозійних заходів; перенасичення просапними культурами структури посівних площ. Також, нераціональне землекористування призводить до втрати родючості ґрунтів.

Усього по області потребують консервації 737,3 тис. га деградованих і малопродуктивних земель (27,8% від загальної площі території).

За класифікацією ґрунтів і земель України та їх придатністю до сільськогосподарського виробництва ґрунти Вінниччини за родючістю розміщуються від четвертого (70-61 бал) до восьмого (30-21 бал) класу. Це ґрунти від високої родючості (добрі землі) до групи ґрунтів низької якості (малоцінні землі) по загальній класифікації ґрунтів і земель України. Основні ґрунти області це чорноземи (50,1% площі сільськогосподарських угідь) та сірі лісові (майже 33%).

Джерело: Екологічний паспорт Вінницької області (за 2018 рік)

Рис. 5. Структура земельного фонду Вінницької області

За даними агрохімічного обстеження сільськогосподарських угідь області середній показник вмісту гумусу в ґрунтах – від 2,88 до 2,70% (по зонах області),

що є досить низьким показником. За даними наукових досліджень для підтримки в ґрунті на достатньому рівні фізико-хімічних та біологічних процесів необхідно, щоб він містив в орному горизонті не менше 2,5% гумусу. Цей рівень вважається критичним, нижче якого помітно погіршуються агрономічно цінні властивості ґрунтів. Ґрунтів з вмістом гумусу нижче критичного рівня в області нараховується 523,7 тис. га, що складає 41,4%.

Ґрунти Північної та Південної зони області більш родючі, вміст гумусу є вищим (2,74-3,48%). Центральна частина області, де ґрунтовий покрив представлений сірими лісовими ґрунтами, що за своєю природою є досить бідними на вміст органічної речовини (2,03%), досить відчутно знижує середній показник вмісту гумусу по області.

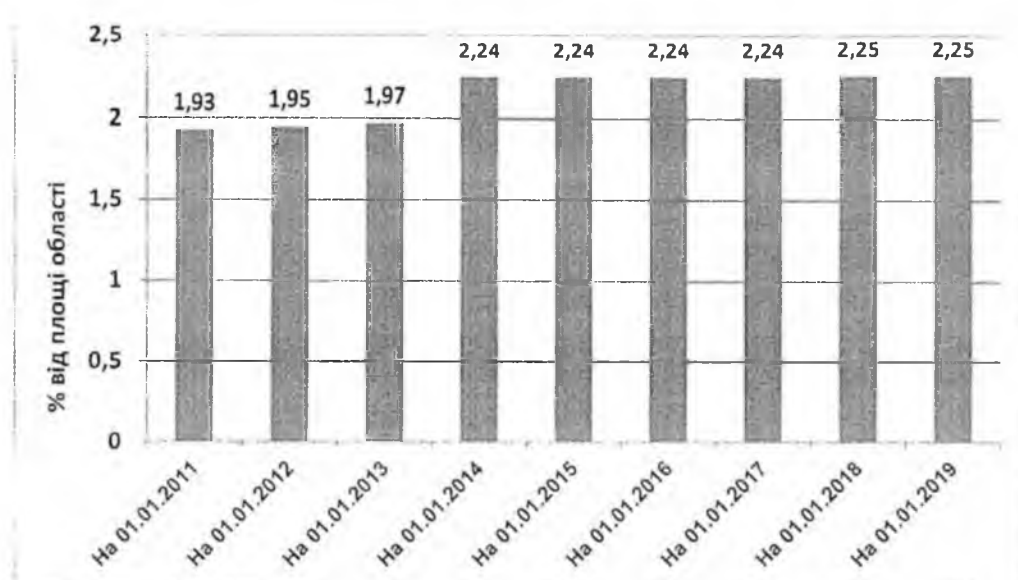
Повне знищення ґрунтового покриву спостерігається в процесі селітебного, промислового, дорожнього й інших видів будівництва. Діяльність гірничо-видобувних підприємств, стихійні сміттєзвалища призводять до промислової деградації ґрунтів. Забудованих земель в області 107,7 тис. га (4,07% площі території). Нині на Вінниччині площа земель, порушених гірничодобувною промисловістю, становить близько 20 тис. га.

Біорізноманіття

Рослинний світ Вінниччини вирізняється своїм багатством. У різноманітних природних комплексах на території області зустрічається близько 1200 видів рослин. Близько 200 видів рослин є рідкісними – такими, що зустрічаються лише в окремих місцевостях, урочищах або скорочують свій ареал. Практично всі види рослин приурочені до певних умов зростання, які виділяються на Східному Поділлі: по всій області поширені лісові та прибережно-водні види. Лучні та болотні види більш характерні для півночі Вінниччини, а степові – для півдня. Розсіяно по всій території Східного Поділля зустрічаються види вапнякових та гранітних відслонень. Надзвичайно багато в області заносних видів рослин, які ростуть переважно в місцях, де природний рослинний покрив порушений або зник взагалі.

Тваринний світ області різноманітний. Однак, на фоні досить великого біорізноманіття, звичайно властивого лісостепу, все ж таки необхідно підкреслити певну тенденцію до збідненості фауни наземних хребетних області, що викликано напівізолюваністю внаслідок сильної фрагментації природних територій. Всього в області налічується близько 420 видів тварин, у т. ч. риб – 30, земноводних – 11, плазунів – 8, птахів – 300, ссавців – 70.

Динаміка зростання заповідності території області представлена на рис. 6. Видно, що за останні 6 років площа ПЗФ області залишається на одному й тому ж рівні.

Джерела: Екологічні паспорти Вінницької області (різні роки)

Рис. 6. Динаміка зростання площі природно-заповідного фонду Вінницької області

В області налічується 420 об'єктів природно-заповідного фонду (43 загальнодержавного значення, з них 1 національний природний парк та 377 місцевого значення, з них 4 регіональних ландшафтних парки), загальною площею 59797,1 га, що становить 2,25 % від площі області.

Межі в натуру (на місцевість) встановлено для 38 об'єктів загальнодержавного значення (90,5 % від загальної кількості об'єктів загальнодержавного значення) та 290 територій та об'єктів природно-заповідного фонду місцевого значення (77% від загальної кількості об'єктів місцевого значення). Території та об'єкти природно-заповідного фонду оформлені відповідними знаками та інформаційними матеріалами, межі цих територій та об'єктів нанесені на відповідні планово-картографічні матеріали.

Ліси

Ліси Вінниччини на сьогоднішній день займають площу 380,3 тис. га (близько 13,8% її загальної площі), що робить область малолісною і лісодефіцитною.

Для забезпечення екологічної рівноваги території Вінниччини, зменшення негативної дії ерозійних процесів на ґрунти та досягнення оптимального мінімального рівня лісистості 15% необхідно висадити не менше 31 тис. га нових лісів.

У 2017 році площа відтворення лісів склала 2366 га (у 2016 році – 2433 га), з неї лісорозведення – 536 га (2016 рік – 443 га).

Відходи

Динаміка утворення, перероблення та накопичення відходів у Вінницькій області представлена на рис. 7. Як можна бачити, кількість утворених відходів приблизно залишається на одному й тому ж рівні, невелика частина утворених відходів переробляється, а кількість накопичених відходів невпинно зростає.

Джерело: Головне управління статистики у Вінницькій області

Рис. 7. Динаміка основних показників утворення та поводження з відходами у Вінницькій області з урахуванням відходів, утворених у домогосподарствах

Протягом 2018 року на підприємствах області утворилось 1782,2 тис. т відходів I–IV класів небезпеки, в тому числі I–III класів небезпеки – 803,7 т. Із загальної кількості спалено відходів 58,4 тис. т, утилізовано – 481,7 тис. т та видалено у спеціально відведених місцях – 903,8 тис. т.

Найбільше відходів I–IV класів небезпеки утворилося у Вінниці – 28,9%, Ладжині – 24,0% до загальної кількості, а також Гайсинському (18,9%) та Крижопільському (14,1%) районах.

За категоріями матеріалів у 2018 році найбільше утворилося відходів рослинного походження (906,6 тис. т, 50,9%), відходів згоряння (433 тис. т, 24,3%), побутових і подібних відходів (167,4 тис. т, 9,4%), тваринних екскрементів, сечі та гною (130 тис. т, 7,3%), звичайний осад (104,9 тис. т, 5,9%).

За період 2014-2018 років кількість населених пунктів Вінницької області, в яких запроваджено технологію роздільного збору ТПВ за місцем утворення зросла більше, як в 9 разів. Кількість населення, яке охоплено послугою із роздільного збору ТПВ за місцем утворення зросла у 14,8 раза. Об'єм ресурсоцінних компонентів, вилучених унаслідок впровадження технології, збільшився у 76 разів.

Станом на 01.07.2017 року за даними інвентаризації в області обліковується 804,26 т непридатних і заборонених пестицидів та агрохімікатів (без Джуриного отрутомогильника). Очищеними від пестицидів є 4 райони: Вінницький, Липовецький, Немирівський та Хмельницький.

Поблизу с. Джури Шаргородського району у міжобласному пункті захоронення непридатних хімічних засобів захисту рослин (отрутомогильнику) залишилось орієнтовно 2100 т непридатних пестицидів (орієнтовно 1070 м³).

3. Основні екологічні проблеми Вінницької області

1) Забруднення атмосферного повітря викидами промислових підприємств та автотранспорту

За даними статистичної звітності у 2018 року у повітря Вінницької області від стаціонарних джерел забруднення потрапило майже 97 тис. т забруднюючих речовин. Порівняно з 2017 роком обсяг викидів зменшився на 37,5%. Це пов'язано зі зменшенням виробництва електроенергії та розподілення газоподібного палива через місцеві (локальні) трубопроводи.

Значна питома вага – 75,5% (73,5 тис. т) викидів забруднюючих речовин – припадає на місто Ладижин. Крім того, високий відсоток у розподілі викидів до загального обсягу припадає на Тульчинський (4,1%), Тростянецький (3,5%) райони та місто Вінницю (2,6%). Кількість викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел у розрахунку на квадратний кілометр території по області протягом 2018 року склала 3,7 т. Найвища щільність викидів забруднюючих речовин у розрахунку на квадратний кілометр припадає на місто Ладижин (3342 т), а також на міста Вінницю (36 т), Жмеринку (15 т), Хмільник (7,3 т), Козятин (6,6 т), Тростянецький (3,7 т) та Тульчинський (3,6 т) райони. На душу населення в середньому по області припадає 62 кг викинутих у повітря забруднюючих речовин.

Основними забруднювачами повітря в області залишаються підприємства енергетичної промисловості, сільського господарства, переробної промисловості та транспортні підприємства.

У 2018 році значних змін у стані забруднення м. Вінниця у порівнянні з минулим роком не відбулося, лише концентрації діоксиду азоту зменшились значною мірою (і середні, і максимальні). У 2014-2018 роках спостерігалася тенденція до зниження вмісту в атмосферному повітрі м. Вінниці кадмію, марганцю, міді, хрому, залізу, нікелю, незначною мірою зросли показники по свинцю і цинку.

2) Забруднення водних об'єктів скидами забруднюючих речовин із зворотними водами промислових підприємств, підприємств житлово-комунального господарства

У 2018 році у Вінницькій області для потреб водопостачання населення і галузей економіки забрано 118,0 млн м³ води, що на 0,2 млн м³ більше, ніж у 2017 році. З них 101,7 млн м³ – з поверхневих джерел, 16,4 млн м³ – з підземних джерел, в т. ч. по басейну Південного Бугу – 101,6 млн м³; по басейну Дністра – 11,4 млн м³; по басейну Дніпра – 5,0 млн м³.

У 2018 році у водні об'єкти Вінницької області скинуто 65,55 млн м³ стічних вод, у тому числі 28,17 млн м³ – від комунального господарства; 31,71 млн м³ – сільського господарства; 4,731 млн м³ – промисловості, 0,939 млн м³ – від інших галузей.

У 2018 році у водні об'єкти Вінницької області скинуто 65,55 млн м³ стічних вод, у тому числі 0,988 млн м³ – забруднених; 36,43 млн м³ – нормативно-чистих без очистки; 27,69 млн м³ – нормативно очищених; 0,448 млн м³ – некатегоризованих. Основним джерелом забруднених стічних вод є комунальне господарство, на яке припадає 99% від загального обсягу таких скидів,

промисловість – 1%. Підприємства комунального господарства скинули забруднених стоків – 0,982 млн м³, промисловості – 0,006 млн м³.

Забруднені стічні води скинули підприємства комунальної галузі (КП «Іллінціводоканал» м. Іллінці, КП «Тульчинводоканал» м. Тульчин, КП «Жмеринкаводоканал» м. Жмеринка, КП «Комунсервіс» м. Шаргород, ДП «Піщанкаводоканал», КВЕП «Вапнярководоканал», КП «Хмельникводоканал») та промисловості («ВФ ТОВ «Яблуневий Дар» м. Липовець).

Із забрудненими водами у водойми області у 2018 р. надійшло 0,051 тис. т азоту амонійного; 0,161 тис. т БСК₅; 0,096 тис. т завислих речовин; 0,499 тис. т нітратів; 0,042 тис. т нітритів; 1,328 тис. т сульфатів; 10,72 тис. т сухого залишку; 3,507 тис. т хлоридів; 0,312 тис. т ХСК; 0,167 т алюмінію; 1,006 т заліза; 0,229 т нафтопродуктів, 0,730 т СПАР; 0,082 т цинку; 42,54 т фосфатів.

Вода річок Вінницької області забруднена органічними сполуками, причому таке забруднення спостерігається протягом року. Це свідчить про забруднення вод побутовими стоками.

За даними Вінницького регіонального управління водних ресурсів у 2018 році значення показника ХСК становило 9,8-89,2 мг/дм³ (ГДК=15,0 мг/дм³), БСКповне – становило 2,0-19,3 мг/дм³ (ГДК=3,0 мг/дм³), з 93 відібраних проб перевищення значеннями показників встановлених нормативів зафіксовано у 81 пробі.

3) Проблеми щодо умов скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти

На території області наявні шахти, в яких проводиться видобування піляних блоків з вапняку-черепашнику. Усі шахти розташовані в добре задернованій товщі вапняку, тому шахтних вод практично немає.

Кар'єрні води відкачуються з гранітних кар'єрів, які часто розробляються нижче рівня залягання підземних вод. Кар'єрні води практично прісні з мінералізацією переважно 0,5-0,8 г/дм³. Після осадження зважених часток (відстоювання) ці води скидаються у поверхневі водні об'єкти. Частина кар'єрних вод використовується для технологічних потреб видобувних підприємств.

4) Забруднення підземних водоносних горизонтів

За інформацією Подільської гідрогеологічної партії за результатами досліджень хімічного складу підземних вод у 2017 році в основному якість води була задовільною.

Барський водозабір, ділянка «Іванівська». За хімічним складом води сарматського водоносного горизонту гідрокарбонатні кальцій-магнієві. У 2017 році мінералізація склала 650 мг/дм³, при загальній жорсткості 8,0 ммоль/дм³.

Бершадь, ділянка «Берладинка». За хімічним складом води докембрійського водоносного горизонту гідрокарбонатні кальцій-магній-натрієвого типу. Мінералізація у 2017 році склала 696 мг/дм³, загальна жорсткість – 7,2 ммоль/дм³.

Ямпільський водозабір. За хімічним складом води верхньопротерозойського горизонту гідрокарбонатні до хлоридних і сульфатно-натрієвого та натрієво-кальцієвого типу. Мінералізація велика – до 2039 мг/дм³ (2003 рік), вміст натрію

сягає 416 мг/дм³ (2011 рік), вміст хлоридів – 354 мг/дм³ (2003 рік), вміст сульфатів – 420 мг/дм³ (2004 рік). У 2017 році мінералізація склала 1589 мг/дм³, загальна жорстокість – 12,9 ммоль/дм³.

5) Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок області

Якість води малих річок області за більшістю показників відповідає встановленим нормам (окрім органічних сполук). Вміст більшості забруднюючих речовин не перевищує ГДК для водойм господарсько-побутового призначення.

Через недостатність фінансування прибережні захисні смуги (ПЗС) малих річок в натуру виносяться доволі повільно. В межах населених пунктів, де ширина смуги встановлюється проектом, такий проект було розроблено лише для м. Вінниці. Це значно ускладнює здійснення контролю за дотриманням вимог природоохоронного законодавства на землях водного фонду. У 2004–2006 роках виконано суттєвий обсяг робіт з проектування і винесенню в натуру прибережних захисних смуг р. Десенки, Згар та їх приток. Розроблено проекти прибережних захисних смуг для міст Хмільник, Могилів-Подільський та Немирів.

Повільне виконання заходів з винесення в натуру прибережно-захисних смуг, водоохоронних зон та недотримання їх режиму – ще одна значна причина забруднення водних ресурсів. Орієнтовна площа водоохоронних зон складає 424,72 тис. га, в т. ч. 41,22 тис. га – площі, визначені в результаті раніше розроблених проектів з встановлення водоохоронних зон і ПЗС річок. Наразі площа встановлених на місцевості ПЗС становить 3783 га.

В межах області 55 водосховищ, загальною площею водного дзеркала 11167 га (найбільше – Ладижинське водосховище, 2,2 тис. га), 5298 ставків загальною площею водного дзеркала близько 30 тис. га. Всього для 1527 ставків наявні чинні договори на оренди земельних ділянок. Переважна більшість використовується для риборозведення. Така кількість ставків негативно впливає на стан водних ресурсів, сток річок області є значно зарегульованим, що знижує здатність річок до самоочищення.

Недоліком є також те, що в окремих районах при розпаюванні сільськогосподарських земель були роздані і землі водного фонду – прибережні захисні смуги. Погіршує становище висока розораність (майже 70%) та еродованість (близько 40%) земель, і як наслідок, виникає замуленість більшості водойм.

Через відсутність коштів стримуються на місцях роботи зі створення ПЗС річок і водойм, винесенню їх в натуру і встановленню межових знаків.

Не гарантує безаварійний пропуск високих вод та правове використання водних об'єктів і факт наявності значної кількості безхазяйних гідротехнічних споруд. Із 5298 гідроспоруди безхазяйними є 4066 або 77%.

6) Утилізація і знешкодження радіоактивних відходів, ліквідація накопичувачів радіоактивних відходів, рекультивація земель, що мають радіоактивне забруднення:

В області 89 населених пунктів області віднесено до зони посиленого

радіоекологічного контролю. Площа забруднення радіонуклідами земель становить близько 2 тис. км² (7,5% від загальної площі області). З них щільність забруднення від 1 до 5 Кі/км² становлять землі площею 1964 км², від 5 до 15 Кі/км² – 36 км². Серед цих радіоактивних земель площа ріллі становить 973 км² із щільністю забруднення 1-5 Кі/км², а 5 км² – 5-15 Кі/км². Близько 40 тис. га сільськогосподарських угідь, забруднення яких цезієм-137 перевищує 1 Кі/км², сільськогосподарських угідь щільністю забруднення понад 5 Кі/км² в області немає. Щодо забруднення сільськогосподарських угідь стронцієм-90, то близько 13,5 тис. га ґрунтів області мають щільність забруднення понад 0,15 Кі/км², решта земель мають забруднення в межах 0,02-0,15 Кі/км². Радіаційна ситуація впродовж 2018 року не ускладнювалась.

7) Проблема токсичних відходів

Станом на 01.07.2017 р. в області обліковується 804,26 т непридатних і заборонених пестицидів та агрохімікатів (без Джуринського отрутомогильника). Очищеними від пестицидів є 4 райони: Вінницький, Липовецький, Немирівський та Хмільницький.

Усі непридатні пестициди, які обліковуються, впродовж 2016-2017 років перезатарені. У 2017 році на ці роботи використано 119,7 тис. грн. обласного фонду охорони навколишнього природного середовища. Для забезпечення екологічної безпеки необхідно вивезти такі небезпечні відходи на знищення, проте на даний час питання з місцем утилізації (вітчизняні чи закордонні підприємства). Після визначення місця утилізації буде оцінена вартість робіт та потреба у державній підтримці.

У Джуринському міжобласному пункті захоронення непридатних ХЗЗР (Шаргородський район) залишилось орієнтовно ще 2100 т непридатних пестицидів (1070 м³) разом з тарою та ґрунтом, яким вони пересипані. Необхідно провести комплексне дослідження пункту захоронення та розробити проект його консервації.

На земельній ділянці ліквідованого ВО «Хімпром» були утворені відходи хімічного виробництва, в тому числі фосфогіпс. Відповідно до протоколу № 10 від 07.05.2013 р. міської комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій організовані роботи з вимірювання об'єму насипу (відвалу) фосфогіпсу та визначенню його маси. Станом на 10 травня 2013 р. насип (відвал) фосфогіпсу має наступні параметри: об'єм – 340,7 тис. м³; маса – 421,11 тис. т. 30.05.2013 року ПП "Подільська промислова компанія" вивезено 3250 т відходів фосфогіпсу. Вивезення відходів призупинено.

Відповідно до статистичної звітності станом на 01 січня 2006 року впродовж виробничої діяльності на ВАТ «Завод «Термінал» було накопичено 120,365 т небезпечних відходів I-III класів безпеки гальванічного виробництва. Згідно звіту ліквідатора, наданого Господарському суду Вінницької області, відходи із сховищем продані ВКПП «Філіп».

На території бувшого підприємства ВАТ «Завод «Ореол» у підземному резервуарі знаходиться близько 20 т відходів гальванічного виробництва. У процесі ліквідації підприємства не було вирішено питання щодо знешкодження гальванічних відходів, які стали безхазайними.

4. Зобов'язання у сфері охорони довкілля

Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» (№ 1264-XII від 26.06.91) визначено (ст. 20⁴), що до компетенції обласних, Київської та Севастопольської міських державних адміністрацій у сфері охорони навколишнього природного середовища належить:

а) забезпечення реалізації державної політики у сфері заповідної справи, формування, збереження та використання екологічної мережі, здійснення управління та регулювання у сфері охорони і використання територій та об'єктів природно-заповідного фонду України на відповідній території;

б) участь у проведенні моніторингу стану навколишнього природного середовища;

в) участь у розробленні стандартів щодо регулювання використання природних ресурсів і охорони навколишнього природного середовища від забруднення та інших шкідливих впливів;

г) реалізація повноважень у сфері оцінки впливу на довкілля відповідно до законодавства про оцінку впливу на довкілля;

г) затвердження за поданням центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, для підприємств, установ і організацій лімітів використання природних ресурсів (крім природних ресурсів загальнодержавного значення), скидів забруднюючих речовин у навколишнє природне середовище (крім скидів, що призводять до забруднення природних ресурсів загальнодержавного значення, навколишнього природного середовища за межами відповідної території);

д) видача дозволів на здійснення операцій у сфері поводження з відходами, викиди шкідливих речовин у навколишнє природне середовище, спеціальне використання природних ресурсів відповідно до законодавства;

д¹) реалізація повноважень у сфері стратегічної екологічної оцінки відповідно до законодавства про стратегічну екологічну оцінку;

е) вирішення інших питань у сфері охорони навколишнього природного середовища відповідно до закону.

Засади екологічної політики України визначені Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» (№ 2697-VIII від 28.02.2019). Закон передбачає інтегрування екологічних вимог під час розроблення і затвердження документів державного планування, галузевого (секторального), регіонального та місцевого розвитку.

Відповідно до Указу Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року» (№ 722/2019) має бути забезпечено дотримання Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року.

Основними міжнародними правовими документами щодо СЕО є Протокол про стратегічну екологічну оцінку (Протокол про СЕО) до Конвенції про оцінку впливу на навколишнє середовище у транскордонному контексті (Конвенція Еспо), ратифікований Верховною Радою України (№ 562-VIII від 01.07.2015), та Директива 2001/42/ЄС про оцінку впливу окремих планів і програм на навколишнє середовище, імплементація якої передбачена Угодою про асоціацію

між Україною та ЄС. В Україні проведення СЕО регламентується Законом України «Про стратегічну екологічну оцінку» (№ 2354-VIII від 20.03.2018).

Юридичні засади поводження з водними ресурсами визначаються Водним кодексом України (№ 214/95-ВР від 06.06.95) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для забезпечення збереження, збалансованого й науково обґрунтованого використання та відновлення водних ресурсів, захисту водних ресурсів від забруднення, зараження й виснаження, запобігання та пом'якшення негативного впливу, покращення екологічного стану водних об'єктів і захисту прав водокористувачів.

Найголовнішими питаннями у сфері водопостачання та водовідведення є дозвіл на забір води із джерел водопостачання (дозвіл на спеціальне водокористування) і дозвіл на скидання очищених та неочищених стічних вод у навколишнє середовище. З 18 травня 2013 р. дозволи на спеціальне водокористування надаються не Мінприроди України, а Радою міністрів АР Крим і обласними адміністраціями (для водних ресурсів державного значення) та органами виконавчої влади з питань охорони навколишнього природного середовища АР Крим і обласними радами (для водних ресурсів місцевого значення). Водночас процедури надання таких дозволів залишилися незмінними.

Основне чинне екологічне законодавство та норми у сфері користування водними ресурсами:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку видачі дозволів на спеціальне водокористування»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів гранично допустимого скидання забруднюючих речовин та перелік забруднюючих речовин, скидання яких нормується»;
- Державні санітарні норми та правила «Питна вода. Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною»;
- наказ Міністерства екології та природних ресурсів України «Про затвердження Інструкції про порядок розробки та затвердження гранично допустимих скидів (ГДС) речовин у водні об'єкти із зворотними водами»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про правовий режим зон санітарної охорони водних об'єктів».

Правове й інституційне регулювання та ключові екологічні вимоги у сфері охорони атмосферного повітря визначаються в Законі України «Про охорону атмосферного повітря» (2707-XII від 16.10.92). Основне чинне законодавство та норми у сфері захисту атмосферного повітря:

- постанова Кабінету Міністрів України «Про Порядок розроблення і затвердження нормативів граничнодопустимого рівня впливу фізичних та біологічних факторів стаціонарних джерел забруднення на стан атмосферного повітря»;
- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок видачі дозволів на викиди забруднюючих речовин в атмосферне повітря стаціонарними джерелами»;

- постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок здійснення державного обліку в галузі охорони атмосферного повітря»;
- посібник з інвентаризації джерел викидів в атмосферне повітря;
- максимальні допустимі концентрації та «можливі рівні безпечного ефекту» для забруднюючих речовин в атмосферному повітрі для заселених територій.

Правові засади у сфері поводження з відходами забезпечуються Законом України «Про відходи» (№ 187/98-ВР від 05.03.1998) та іншими законодавчими актами, що були розроблені для регулювання діяльності з метою уникнення чи мінімізації утворення відходів, зберігання й поводження з ними, запобігання та зменшення негативних наслідків для довкілля і здоров'я людини від утворення, зберігання та поводження з відходами. Повноваження місцевих державних адміністрацій у сфері поводження з відходами визначаються статтею 20 закону «Про відходи».

В Україні сформовано інвестиційне законодавство, в якому, зокрема, значна увага приділяється необхідності дотримання екологічних норм в процесі інвестиційної діяльності. Так Законом України «Про інвестиційну діяльність» (№ 1560-XII від 18.09.1991) встановлюється заборона інвестування в об'єкти, створення і використання яких не відповідає вимогам санітарно-гігієнічних, радіаційних, екологічних, архітектурних та інших норм, встановлених законодавством України (ст. 4). В разі порушення екологічних, санітарно-гігієнічних та архітектурних норм державний орган може прийняти рішення про зупинення або припинення інвестиційної діяльності (ст. 21). Також в ст. 8 зазначається, що інвестор зобов'язаний одержати висновок з оцінки впливу на довкілля у випадках та порядку, встановлених Законом України «Про оцінку впливу на довкілля» (№ 2059-VIII від 23.05.2017).

5. Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Стратегії

Ймовірні наслідки для довкілля від реалізації Стратегії визначалися відповідно до контрольного переліку, наведеного в табл. 2.

Таблиця 2. Оцінка ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії відповідно до контрольного переліку

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			пом'якшення існуючої ситуації
	так	ймовірно	ні	
Повітря				
1. Збільшення викидів забруднюючих речовин від стаціонарних джерел?		•		
2. Збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел?	•			
3. Погіршення якості атмосферного повітря?		•		
4. Появу джерел неприємних запахів?			•	
5. Зміни повітряних потоків, вологості, температури або ж будь-які локальні чи регіональні зміни клімату?			•	
Водні ресурси				
6. Збільшення обсягів скидів у поверхневі води?		•		+
7. Будь-які зміни якості поверхневих вод (зокрема таких показників, як температура, розчинений кисень, прозорість, але не обмежуючись ними)?			•	
8. Збільшення скидання шахтних і кар'єрних вод у водні об'єкти?			•	
9. Значне зменшення кількості вод, що використовуються для водопостачання населення?			•	+
10. Збільшення навантаження на каналізаційні системи та погіршення якості очистки стічних вод?		•		+
11. Появу загроз для людей і матеріальних об'єктів, пов'язаних з водою (зокрема таких, як паводки або підтоплення)?			•	
12. Зміни напрямів і швидкості течії поверхневих вод або зміни обсягів води будь-якого поверхневого водного об'єкту?			•	
13. Порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону?			•	+
14. Зміни напряму або швидкості потоків підземних вод?			•	
15. Зміни обсягів підземних вод (шляхом відбору чи скидів або ж шляхом порушення водоносних горизонтів)?			•	
16. Забруднення підземних водоносних горизонтів?			•	
Відходи				
17. Збільшення кількості утворюваних твердих побутових відходів?		•		+
18. Збільшення кількості утворюваних чи накопичених промислових відходів IV класу небезпеки?		•		+
19. Збільшення кількості відходів I-III класу небезпеки?			•	
20. Спорудження еколого-небезпечних об'єктів поводження з відходами?			•	
21. Утворення або накопичення радіоактивних відходів?			•	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			пом'якшення існуючої ситуації
	так	ймовірно	ні	
Земельні ресурси				
22. Порушення, переміщення, ущільнення ґрунтового шару?			•	
23. Будь-яке посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів?			•	
24. Зміни в топографії або в характеристиках рельєфу?			•	
25. Появу таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози через нестабільність літогенної основи або зміни геологічної структури?			•	
26. Суттєві зміни в структурі земельного фонду, чинній або планованій практиці використання земель?		•		
27. Виникнення конфліктів між ухваленими цілями стратегії та цілями місцевих громад?			•	
Біорізноманіття та рекреаційні зони				
28. Негативний вплив на об'єкти природно-заповідного фонду (зменшення площ, початок небезпечної діяльності у безпосередній близькості або на їх території тощо)?			•	+
29. Зміни у кількості видів рослин або тварин, їхній чисельності або територіальному представництві?			•	
30. Збільшення площ зернових культур або сільськогосподарських угідь в цілому?			•	
31. Порушення або деградацію середовищ існування диких видів тварин?			•	+
Рекреаційні зони та культурна спадщина				
32. Будь-який вплив на кількість і якість наявних рекреаційних можливостей?			•	+
33. Будь-який вплив на наявні об'єкти історико-культурної спадщини?			•	+
34. Інші негативні впливи на естетичні показники об'єктів довкілля (перепони для публічного огляду мальовничих краєвидів, появу естетично неприйнятних місць, руйнування пам'ятників природи тощо)?			•	
Населення та інфраструктура				
35. Зміни в локалізації, розміщенні, щільності та зростанні кількості населення будь-якої території?			•	
36. Вплив на нинішній стан забезпечення житлом або виникнення нових потреб у житлі?			•	
37. Суттєвий вплив на нинішню транспортну систему? Зміни в структурі транспортних потоків?	•			
38. Необхідність будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень?	•			
39. Потреби в нових або суттєвий вплив на наявні комунальні послуги?			•	
40. Появу будь-яких реальних або потенційних загроз для здоров'я людей?			•	+
Екологічне управління та моніторинг				
41. Послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки?			•	

Чи може реалізація Стратегії спричинити:	Негативний вплив			пом'якшення існуючої ситуації
	так	ймовірно	ні	
42. Погіршення екологічного моніторингу?			•	
43. Усунення наявних механізмів впливу органів місцевого самоврядування на процеси техногенного навантаження?			•	
44. Стимулювання розвитку екологічно небезпечних галузей виробництва?			•	
Інше				
45 Підвищення рівня використання будь-якого виду природних ресурсів?			•	
46 Суттєве вилучення будь-якого невідновного ресурсу?			•	
47 Збільшення споживання значних обсягів палива або енергії?		•		
48 Суттєве порушення якості природного середовища?			•	
49. Появу можливостей досягнення короткотермінових цілей, які ускладнюватимуть досягнення довготривалих цілей у майбутньому?			•	
50. Такі впливи на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності викличуть значний негативний екологічний ефект, що матиме значний негативний прямий або опосередкований вплив на добробут людей?			•	

На основі оцінок, представлених в табл. 2, можна зробити такі висновки щодо ймовірних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії:

Атмосферне повітря. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури (оперативна ціль 1.1) призведе до збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел. Це ймовірно може призвести до погіршення якості повітря. Створення мультимодального транспортно-логістичного порту та мультимодального вантажно-логістичного центру (завдання 1.1.3) ймовірно може призвести до збільшення викидів забруднюючих речовин. Розвиток промислових зон, індустріальних і технологічних парків (завдання 4.1.3) також ймовірно супроводжуватиметься збільшенням викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря.

Водні ресурси. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури (оперативна ціль 1.1) ймовірно може призвести до збільшення скидів забруднених вод у поверхневі водні об'єкти та збільшення навантаження на каналізаційні системи. Разом з тим, Стратегія містить оперативну ціль 5.5 «Збереження та раціональне використання водних ресурсів», досягнення якої має призвести до покращення якості очищення стічних вод і відповідного зменшення скидів у поверхневі води (завдання 5.5.2) та до відновлення і підтримання сприятливого гідрологічного стану річок (завдання 5.5.1). Збільшенню кількості вод, що використовуються для водопостачання населення сприятиме реалізація проєктів завдання 4.2.1 «Забезпечення населення доступом до якісної (безпечної) питної води».

Відходи. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури (оперативна ціль 1.1) ймовірно може призвести до збільшення кількості утворюваних промислових і твердих побутових відходів. Динаміка утворення, перероблення та накопичення відходів у Вінницькій свідчить про те, що кількість утворених відходів приблизно залишається на одному й тому ж рівні, а кількість накопичених відходів невинно зростає. Ймовірно кількість накопичених відходів зростатиме й надалі.

Оперативна ціль 5.3 Стратегії «Забезпечення санітарного та екологічного благополуччя» містить завдання, спрямовані на знешкодження непридатних та заборонених пестицидів й агрохімікатів і розвиток інфраструктури регіональних кластерів з управління відходами, що має сприяти покращенню в області ситуації з відходами.

Земельні ресурси. Внаслідок реалізації Стратегії не передбачається будь-якого посилення вітрової або водної ерозії ґрунтів, змін у топографії або в характеристиках рельєфу, поява таких загроз, як землетруси, зсуви, селеві потоки, провали землі та інші подібні загрози. Ймовірно можуть відбутися зміни в чинній практиці використання земель, пов'язані з модернізацією транспортно-логістичної інфраструктури. Зокрема, може виникнути потреба у використанні земельних ділянок для розміщення виробничих об'єктів (наприклад, вантажно-логістичного центру) і складування відходів виробництва.

Біорізноманіття. В Стратегії не передбачається реалізація завдань, які можуть призвести до негативного впливу на існуючі об'єкти природно-заповідного фонду (ПЗФ). Натомість оперативна ціль 5.4 спрямована на збереження ландшафтного та біотичного різноманіття, що матиме позитивні наслідки для довкілля.

Рекреаційні зони та культурна спадщина. Вінницька область має високий потенціал розвитку рекреаційних послуг, пов'язаний, зокрема, з наявністю родовищ радонової мінеральної води у Хмільнику. Реалізація оперативної цілі 1.2 «Розвиток індустрії лікування та оздоровлення (медичний туризм)» має сприяти покращенню кількості та якості наявних рекреаційних можливостей. Сприяти збереженню культурної спадщини Вінниччини має реалізація оперативної цілі 3.5.

Населення та інфраструктура. Внаслідок реалізації Стратегії мають відбутися зміни у структурі транспортних потоків та мають бути збудовані нові об'єкти для забезпечення транспортних сполучень, що пов'язано з виконанням завдань оперативної цілі 1.1 «Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури...».

Стратегія не передбачає появу нових ризиків для здоров'я населення області. Натомість реалізація оперативної цілі 1.2 «Розвиток індустрії лікування та оздоровлення» та оперативної цілі 3.2 «Формування пацієнт-орієнтованої системи охорони здоров'я» мають призвести до покращення стану здоров'я населення.

Екологічне управління, моніторинг та інше. Стратегія не передбачає послаблення правових і економічних механізмів контролю в галузі екологічної безпеки.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури (оперативна ціль 1.1) може мати значний вплив на довкілля. Для того щоб забезпечити безперебійне та економічно ефективне функціонування аеропорту, мультимодального вантажно-логістичного центру та мультимодального транспортно-логістичного центру необхідна наявність добре розвиненої транспортної мережі, а також оптимальної структури парку транспортних засобів (наявність певної кількості спеціалізованого транспорту, транспортних засобів різної вантажопідйомності і т. д.). Антропогенний вплив тут виражається в додатковій емісії забруднюючих речовин в атмосферу в місцях накопичення транспорту через нерозвиненість транспортної мережі, а також через можливість використання більш дешевих видів палива, продукти переробки яких негативно впливають на стан довкілля та здоров'я людини. Окрім впливу на довкілля транспортної сфери логістичної інфраструктури необхідно також враховувати вплив виробничої та складської сфер логістики. В таблиці 3 узагальнено вплив на довкілля різних сфер транспортно-логістичної інфраструктури, а також зазначені заходи, які необхідно вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків.

Таблиця 3. Вплив транспортно-логістичної інфраструктури на довкілля та заходи для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків

Сфера логістики	Вплив на довкілля	Заходи для зменшення негативних наслідків
Транспортна	- Викиди транспортом забруднюючих речовин в атмосферу - Додаткова емісія забруднюючих речовин в атмосферу в місцях накопичення транспорту - Використання більш дешевих видів палива, продукти переробки яких негативно впливають на стан довкілля і здоров'я людини - Шумове та вібраційне забруднення	- Використання якісного палива - Уникнення накопичення транспорту на одній території - Оптимізація перевезень - Використання екологічно дружніх видів транспорту, в т. ч. електротранспорту
Виробнича	- Збільшення об'єму використання виробничих ресурсів - Додаткова емісія в атмосферу забруднюючих речовин - Використання земельних ділянок для розміщення виробничих об'єктів і складування відходів виробництва - Підвищення шуму та вібрації на прилеглий території - Забруднення водних ресурсів - Електромагнітне випромінювання	- Оптимізація використання ресурсів - Оптимізація розміщення виробничих об'єктів - Впровадження ресурсозберігаючих технологій - Автоматизація виробництва - Використання безвідходних технологій
Складська	Збільшення об'єму твердих відходів у процесі зберігання матеріальних ресурсів	- Зниження запасів ресурсів - Підвищення безпеки праці - Оптимізація поставок

	- Висипання, витікання, випаровування вантажів через неякісну упаковку - Контакт людей з екологічно небезпечними інгредієнтами при обробці та затарюванні вантажів - Забруднення атмосфери та водних ресурсів	
--	---	--

Такі проекти, як реконструкція аеродрому міжнародного аеропорту «Вінниця», реконструкція пасажирського терміналу аеропорту «Вінниця», будівництво мультимодального вантажно-логістичного центру, створення центру технічного обслуговування літаків і створення мультимодального транспортно-логістичного порту на 3-му пан'європейському залізничному транспортному коридорі, потребують проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД).

6. Заходи, що передбачається вжити для запобігання, зменшення та пом'якшення негативних наслідків виконання Стратегії

Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії було виявлено ряд оперативних цілей, завдання яких потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не припустити негативного впливу на довкілля, або які доцільно скоригувати для того, щоб посилити позитивні наслідки для довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації Стратегії. Відповідні пропозиції наведені в табл. 4 (заходи для зменшення впливу транспортно-логістичної інфраструктури на довкілля наведені в табл. 3).

Таблиця 4. Пропозиції до цілей і завдань Стратегії

Оперативна ціль	Пропозиція
Стратегічна ціль 1. Конкурентоздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку	
1.1. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури з урахуванням внутрішніх, міжрегіональних та міжнародних зв'язків	<u>Додати завдання:</u> Розвиток екологічно дружніх видів транспорту <u>Додати проєкти:</u> - Розвиток велосипедної інфраструктури - Розвиток електротранспорту та мережі заправок для електромобілів - Розвиток міського громадського транспорту
1.3. Підтримка агропромислового виробництва	<u>Додати проєкт до завдання 1.3.3:</u> - Створення еколого-просвітницьких центрів з впровадження органічного землеробства на базі закладів освіти
1.4. Інноваційний розвиток регіону	<u>Додати завдання:</u> Підтримка впровадження альтернативної енергетики <u>Додати проєкти:</u> - Створення умов для розробки інвестиційних проєктів у сфері альтернативної енергетики - Створення банку даних земель, у тому числі порушених, придатних для розміщення об'єктів альтернативної енергетики <u>Додати завдання:</u> Сприяння впровадженню інноваційних екологічно дружніх технологій на підприємствах-забруднювачах <u>Додати проєкти:</u> - Створення умов для залучення підприємствами-забруднювачами фінансових ресурсів на модернізацію виробництв шляхом «зелених інвестицій» - Підтримка розвитку інженерних розробок у сфері інноваційних екобезпечних технологій
Стратегічна ціль 2. Регіон належного та ефективного урядування	
2.1. Розвиток електронного урядування та цифровізації	<u>Додати проєкт до завдання 2.2.1:</u> - Формування екологічної мережі області на основі використання сучасних геоінформаційних технологій
2.3. Посилення міжсекторного партнерства та співпраці	<u>Додати проєкт до завдання 2.3.1:</u>

Оперативна ціль	Пропозиція
	- Створення системи залучення громадськості, місцевих жителів до прийняття рішень, які можуть мати негативний вплив на довкілля
Стратегічна ціль 3. Регіон сталого гуманітарного розвитку	
3.3. Розвиток професійно-технічної освіти	<u>Додати завдання:</u> Розвиток освіти для сталого розвитку та екологічної освіти
3.4. Розвиток регіональної інфраструктури фізичної культури і спорту вищих досягнень	<u>Додати завдання:</u> Формування здорового способу життя населення області
Стратегічна ціль 4. Регіон спроможних громад	
4.1. Підвищення економічної спроможності громад	<u>Додати завдання:</u> Сприяння розвитку екологічно дружнього («зеленого») малого та середнього бізнесу <u>Додати проєкт:</u>
	- Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу у сфері поводження з побутовими та промисловими відходами
	<u>Додати проєкт до завдання 4.1.2:</u> - Інформування щодо можливості отримання кредитів для малого і середнього бізнесу
	<u>Додати проєкт до завдання 4.1.3:</u> - Розроблення та впровадження спеціальних екологічних критеріїв для оцінки інвестиційних проєктів
	<u>Додати проєкти до завдання 4.1.4:</u> - Сприяння підготовці/перепідготовці/ підвищенню кваліфікації фахівців з енергетичного менеджменту для промислових підприємств і муніципалітетів - Проведення інформаційних кампаній щодо можливостей отримання «тепліх» кредитів
4.4. Створення сприятливого середовища для дітей та молоді	<u>Додати проєкт до завдання 4.4.2:</u> - Підтримка громадських екологічних ініціатив, у тому числі молодіжних
Стратегічна ціль 5. Регіон безпечного середовища	
5.3. Забезпечення санітарного та екологічного благополуччя	<u>Додати завдання:</u> Впровадження новітніх технологій і обладнання зі збирання, сортування, транспортування, переробки і утилізації твердих побутових відходів <u>Додати завдання:</u> Збільшення площі та поліпшення стану зелених насаджень в населених пунктах області <u>Додати завдання:</u> Зменшення забруднення атмосферного повітря від стаціонарних та пересувних джерел
	<u>Додати проєкти:</u> - Розвиток автоматизованої системи контролю та обліку викидів на джерелах забруднення - Розробка та впровадження інноваційних проєктів з використання альтернативних джерел енергії - Оптимізація транспортних перевезень
5.4. Збереження ландшафтного та біотичного різноманіття	<u>Доповнити назву завдання 5.4.1 «Розширення площі об'єктів природно-заповідного фонду» словами «та поліпшення стану природоохоронних територій»</u> <u>Додати проєкт до завдання 5.4.1:</u>

Оперативна ціль

Пропозиція

- Проведення інвентаризації та виділення меж в натурі існуючих об'єктів природно-заповідного фонду
- Додати проекти до завдання 5.4.3:
- Розроблення еколого-туристичної карти території області (з нанесенням чітко визначених екологічних маршрутів, відомостями про основні об'єкти, різноманіття флори та фауни)
- Створення веб-сторінки «Довкілля Вінниччини» на офіційному сайті Вінницької обласної державної адміністрації
- Формування системи інформування населення щодо питань біорізноманіття, зміни клімату та збереження довкілля

7. Обґрунтування вибору виправданих альтернатив

Умовою формування сценаріїв є їх альтернативність з врахуванням засад смарт-спеціалізації як інструменту підвищення конкурентоспроможності. Традиційно розглядають три головних сценарії розвитку:

1) оптимістичний: демонструє позитивну динаміку, яка буде можлива за умови успішної реалізації Стратегії, докладання зусиль «з середини системи» або через вдалий збіг обставин і підтримку сильних сторін регіону зовнішніми можливостями;

2) реалістичний: усе в зовнішньому оточенні «йде, як сьогодні», зовнішні можливості та загрози, що виникають, взаємно компенсуються;

3) песимістичний: більшість зовнішніх загроз і багато внутрішніх проблем «спрацюють» і ці ризики настануть з високою імовірністю, значно погіршать існуючу ситуацію незважаючи на зусилля з упровадження Стратегії.

В Стратегії збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року детально розглядаються два сценарії – оптимістичний та песимістичний.

Оптимістичний сценарій розвитку Вінницької області передбачає швидке завершення адміністративно-територіальної реформи та регіональний розвиток, у тому числі розвиток людських ресурсів, створення нових високотехнологічних наукомістких та інноваційних підприємств як в промисловому, так і в аграрному секторах економіки.

Важливим напрямом активізації інвестиційних потоків в область є розробка, пропагування та реалізація інвестиційних та інвестиційно-інноваційних проєктів. Одним з головних завдань діяльності органів є підтримка розвитку бізнесу та виробничої політики, направленої на створення нових інноваційних виробництв, підвищення конкурентоспроможності продукції підприємств, що забезпечить створення нових робочих місць. Інвестиційно-інноваційна інфраструктура буде сконцентрована в основному на у м. Вінниці, де вже є наявна для цього база: «Вінницький індустріальний парк», Індустріальний парк «Вінницький кластер холодильного машинобудування» та Індустріальний парк «Вінтер спорт».

Реалізація потенціалу транспортно-географічного положення Вінницької області відбуватиметься шляхом розвитку інфраструктури (транспортної, складської, логістичної) у рамках міжнародних транспортних коридорів: Go Highway – автобан Одеса-Гданськ; Критський № 3; Європа-Азія та перетворення міжнародного аеропорту «Вінниця» на головний транспортний вузол Поділля (залучення транспортних перевізників, промоція).

З урахуванням потужної ресурсної бази, сприятливих кліматичних умов та великої кількості продуктивних сільськогосподарських земель регіон має всі можливості займати домінуючу позицію щодо розвитку пріоритетного для підприємств аграрного сектору напряму – органічного виробництва. Продукція підприємств органічного сектору області має потенційні та реальні можливості для задоволення зростаючої суспільної потреби на екологічно безпечний продукт.

Проведення активної просвітницької роботи, запровадження механізму стимулювання заходів з енергозбереження, створення необхідних умов для запровадження енергоефективних технологій, а також модернізація існуючих потужностей із застосуванням альтернативної енергетики й забезпечення переходу на 100% відновлювальні джерела енергії сприятиме підвищенню енергоефективності й скороченню енергоспоживання в усіх секторах економіки Вінницької області.

Зростання зацікавленості населення України у внутрішньому туризмі (курортно-рекреаційному, екологічному, сільському зеленому туризмі) при вигідному географічному й логістичному розташуванні з наявним транспортним зв'язком для вантажних і пасажирських перевезень з країнами світу, а також за наявності розвиненої мережі лікувальних й санаторно-курортних закладів, в тому числі національного рівня, сприятиме відкриттю нових можливостей розвитку курортних зон та етнотуризму у регіоні, створенню умов для перетворення цієї сфери у високорентабельну галузь, що стане вагомим чинником прискорення економічного зростання області, підтримки зайнятості, наповнення бюджетів усіх рівнів.

Таким чином, оптимістичний сценарій передбачає використання більшості можливостей та усіх сильних сторін Вінницької області за умови нівелювання або нейтралізації загроз, наведених у SWOT-аналізі.

Песимістичний сценарій розвитку Вінницької області пов'язаний із досить ймовірним збереженням, «консервацією» нинішнього стану виробництва регіону. Цей варіант виходить з того, що зміни у економічній політиці практично не відбуватимуться і продовжуватиметься повільний процес структурних трансформацій промислового виробництва.

При цьому сценарії розвитку пріоритет в розвитку економіки буде надаватися виробництвам, які не потребують значних капіталовкладень в організацію та підготовку виробництва або мають швидку економічну віддачу. Передусім це стосується низько- чи середньотехнологічних, ненаукомістких галузей переробки сільськогосподарської сировини, харчової, деревообробної промисловості, промисловості будівельних матеріалів та ін. При цьому якісні показники розвитку виробництва будуть залишатись малорухомими. А це вкрай стримує процеси інноваційного розвитку економіки регіону.

Реалізація песимістичного сценарію в аграрній сфері пов'язана перш за все з підвищенням рівня екологічного навантаження, який має значна частина територій області, та деградацією земель. Негативні наслідки загрозливого характеру очікуються від посилення зміни клімату, що може спричинити надзвичайні ситуації природного характеру.

Культурна складова розвитку залишиться вразливою через невідповідність матеріально-технічної бази установ культури і мистецтва сучасним вимогам, дефіцит умов для розвитку творчих здібностей, проведення дозвілля.

Реалізація песимістичного сценарію ілюструє значне загострення соціально-політичних, фінансово-економічних, комунальних проблем, перешкоджаючих набуттю високої якості життя, комфортних умов та добробуту регіону, побудові збалансованої інноваційної креативної економіки області,

реалізації ефективного управління, збалансованого просторового розвитку та рівних можливостей Вінниччини. Стратегічний вибір песимістичного сценарію оцінюється як маловірогідний.

8. Заходи, передбачені для здійснення моніторингу наслідків виконання Стратегії для довкілля, у тому числі для здоров'я населення

СЕО не завершується прийняттям рішення про затвердження Стратегії. Значущі наслідки для довкілля, в тому числі для здоров'я населення, повинні відслідковуватися під час реалізації Стратегії, зокрема, з метою виявлення непередбачених несприятливих наслідків і вжиття заходів щодо їх усунення.

Результати моніторингу мають бути доступними для органів влади та громадськості. Закон України «Про стратегічну екологічну оцінку» встановлює необхідність здійснення моніторингу наслідків виконання документу державного планування для довкілля (ст. 17). Моніторинг може бути використаний для:

- порівняння очікуваних і фактичних наслідків, що дає можливість отримати інформацію про реалізацію Стратегії;
- отримання інформації, яка може бути використана для поліпшення майбутніх оцінок (моніторинг як інструмент контролю якості СЕО);
- перевірки дотримання екологічних вимог, встановлених відповідними органами влади;
- перевірки того, що Стратегія виконується відповідно до затвердженого документу, включаючи передбачені заходи із запобігання, скорочення або пом'якшення несприятливих наслідків.

Для організації моніторингу можуть бути використані існуючі системи моніторингу та інформаційні системи або вони мають бути спеціально удосконалені для цілей СЕО.

У рамках реалізації Стратегії моніторинг досягнення цілей запроваджується шляхом порівняння фактично отриманих значень індикаторів з їх базовими значеннями, який проводиться щопівроку. Оцінка досягнення цілей Стратегії проводиться за результатами виконання першого та другого етапів її реалізації відповідно до Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації, затвердженої Наказом Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 31 березня 2016 року № 79 через один рік після завершення відповідного етапу.

Моніторинг базується на розгляді обмеженого числа відібраних показників (індикаторів) за кожним зі стратегічних напрямів та аналізі досягнення запланованих результатів. Система запропонованих в Стратегії індикаторів включає екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення (табл. 5).

Таблиця 5. Екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення, запропоновані в Стратегії для оцінювання результативності реалізації Стратегії

Стратегічна ціль	Індикатори
1. Конкурентоздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку	- Площа сільськогосподарських земель з органічним статусом та перехідного періоду (тис. га)

	- Кількість пацієнтів з інших країн світу та регіонів України, яким надано високоспеціалізовану медичну допомогу у медичних закладах області - Кількість пацієнтів з інших країн світу та регіонів України, які отримали послуги у санаторно-курортних, оздоровчих та реабілітаційних закладах області
3. Регіон сталого гуманітарного розвитку	- Рівень народжуваності/смертності населення - Рівень охоплення імунопрофілактикою населення області - Кількість елементів нематеріальної культурної спадщини області, внесених до національного реєстру нематеріальної культурної спадщини України
4. Регіон спроможних громад	- Частка населення, яке має доступ до централізованого водопостачання (по сільському і міському населенню окремо)
5. Регіон безпечного середовища	- Обсяг непридатних та заборонених пестицидів та агрохімікатів, які зберігаються на території області - Відсоток населених пунктів, охоплених системою роздільного збору твердих побутових відходів - Обсяг твердих побутових відходів, що спрямовуються на повторне використання та перероблення - Площа природно-заповідного фонду - Рівень розчищення водних об'єктів (річок) від мулових відкладень (відповідно до рекомендацій БУВР Південного Бугу) - Частка міського населення, яке має доступ до централізованих систем водовідведення - Частка скидів забруднених (забруднених без очистки та недостатньо очищених) стічних вод у водні об'єкти у загальному обсязі скидів

З метою врахування індикаторів, зазначених в національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», кількість екологічних індикаторів доцільно розширити (табл. 6).

Таблиця 6. Додаткові екологічні індикатори

Оперативна ціль	Індикатори
1.1. Модернізація транспортно-логістичної інфраструктури з урахуванням внутрішніх, міжрегіональних та міжнародних зв'язків	Частка електротранспорту у внутрішньому сполученні, %
1.3. Підтримка агропромислового виробництва	Площа орних земель (ріллі), тис. га Частка сільськогосподарських угідь під органічним виробництвом у загальній площі сільськогосподарських угідь, % Частка площі сільськогосподарських угідь екстенсивного використання (сіножатей, пасовищ) у загальній території області, % Кількість визначених та реалізованих завдань щодо досягнення нейтрального рівня деградації земель, одиниць
4.1. Підвищення економічної спроможності громад	Частка енергії, виробленої з відновлювальних джерел, у загальному кінцевому споживанні енергії, %

4.2. Забезпечення населення належним доступом до базових публічних послуг	Частка сільського населення, яке має доступ до безпечної питної води, %
5.3. Забезпечення санітарного та екологічного благополуччя	Обсяг викидів парникових газів, % до рівня 1990 р. Кількість міст, в яких середньодобові концентрації основних забруднюючих речовин в атмосферному повітрі перевищують середньодобові гранично допустимі концентрації, одиниць Частка спалених та утилізованих відходів у загальному обсязі утворених відходів, %
5.4. Збереження ландшафтного та біотичного різноманіття	Частка площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду у загальній території області, % Лісистість території області, % Запаси деревини в лісах, млн куб. м
5.5. Збереження та раціональне використання водних ресурсів	Частка сільського населення, яке має доступ до покращених умов санітарії, %

9. Резюме

1. Стратегія збалансованого регіонального розвитку Вінницької області на період до 2027 року спрямована на запровадження механізмів щодо ефективної реалізації у регіоні структурних національних реформ і секторальних політик, зменшення територіальних диспропорцій, мінімізації можливих негативних явищ і підвищення фінансової та управлінської спроможності територіальних громад області із забезпеченням захисту прав та інтересів найбільш вразливих соціальних груп населення.

У Стратегії визначені такі стратегічні цілі:

- 1) Конкурентоздатний регіон на основі інноваційного та сталого розвитку.
- 2) Регіон належного та ефективного урядування.
- 3) Регіон сталого гуманітарного розвитку.
- 4) Регіон спроможних громад.
- 5) Регіон безпечного середовища.

2. Аналіз трендів стану довкілля Вінницької області вказує на коливання обсягів викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря від стаціонарних джерел, більше половини всіх викидів в атмосферне повітря області забезпечують пересувні джерела; зменшення обсягів забору та використання води, зменшення рівня водовідведення та скидів забруднених вод; високий рівень господарського освоєння земель; припинення зростання площі природно-заповідного фонду за останні 6 років; стабілізацію кількості утворюваних відходів приблизно на одному й тому ж рівні, перероблення невеликої частини утворених відходів, а також невпинне зростання загальних обсягів накопичених відходів I-IV класів небезпеки.

3. Основними екологічними проблемами області є забруднення атмосферного повітря, водних об'єктів і підземних горизонтів, порушення гідрологічного та гідрохімічного режиму малих річок регіону, підтоплення земель і населених пунктів регіону, надмірна розораність території області, наявність токсичних відходів, в тому числі непридатних і заборонених пестицидів та агрохімікатів.

4. Основні зобов'язання у сфері охорони довкілля області визначаються законами України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону атмосферного повітря», «Про стратегічну екологічну оцінку», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про відходи», «Про інвестиційну діяльність», Водним кодексом України, Указом Президента України «Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року».

5. Значні наслідки для довкілля може мати модернізація транспортно-логістичної інфраструктури. Слід очікувати збільшення викидів забруднюючих речовин від пересувних джерел, змін у структурі транспортних потоків та будівництва нових об'єктів для забезпечення транспортних сполучень. Ймовірно може відбутися збільшення скидів забруднених вод у поверхневі водні об'єкти, збільшення навантаження на каналізаційні системи, збільшення кількості

утворюваних промислових і твердих побутових відходів та зміни в чинній практиці використання земель.

Такі проекти, як реконструкція аеродрому міжнародного аеропорту «Вінниця», реконструкція пасажирського терміналу аеропорту «Вінниця», будівництво мультимодального вантажно-логістичного центру, створення центру технічного обслуговування літаків і створення мультимодального транспортно-логістичного порту на 3-му паневропейському залізничному транспортному коридорі, потребують проведення оцінки впливу на довкілля (ОВД).

6. Реалізація інших цілей і завдань Стратегії не повинна призвести до появи нових негативних наслідків для довкілля, якщо під час її реалізації будуть належним чином враховані природоохоронні вимоги.

Ймовірність того, що реалізація Стратегії призведе до таких можливих впливів на довкілля або здоров'я людей, які самі по собі будуть незначними, але у сукупності матимуть значний сумарний (кумулятивний) вплив на довкілля, є незначною.

7. Реалізація багатьох оперативних цілей Стратегії має призвести до покращення екологічної ситуації в регіоні.

Передбачені в Стратегії розвиток індустрії лікування та оздоровлення і формування пацієнт-орієнтованої системи охорони здоров'я мають призвести до покращення стану здоров'я населення.

8. Під час проведення аналізу ймовірних негативних наслідків для довкілля від реалізації Стратегії було виявлено ряд оперативних цілей, завдання яких потребують серйозної уваги під час їх реалізації, щоб не припустити негативного впливу на довкілля, або які доцільно скоригувати для того, щоб посилити позитивні наслідки для довкілля та здоров'я населення внаслідок реалізації Стратегії. Для запобігання, зменшення та пом'якшення ймовірних негативних наслідків виконання Стратегії запропоновано ряд заходів.

9. В Стратегії детально розглядаються два сценарії. Оптимістичний сценарій розвитку Вінницької області передбачає швидке завершення адміністративно-територіальної реформи та регіональний розвиток, у тому числі розвиток людських ресурсів, створення нових високотехнологічних наукомістких та інноваційних підприємств як в промисловому, так і в аграрному секторах економіки. Песимістичний сценарій пов'язаний з досить ймовірним збереженням, «консервацією» нинішнього стану виробництва регіону. Цей варіант виходить з того, що зміни у економічній політиці практично не відбуватимуться і продовжуватиметься повільний процес структурних трансформацій промислового виробництва. Стратегічний вибір песимістичного сценарію оцінюється як маловірогідний.

10. Моніторинг екологічних індикаторів ефективності впровадження Стратегії є важливою формою контролю того, який фактичний вплив на довкілля матиме Стратегія. Система запропонованих в Стратегії індикаторів включає екологічні індикатори та індикатори здоров'я населення. З метою врахування індикаторів, зазначених в національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна», кількість екологічних індикаторів доцільно розширити.